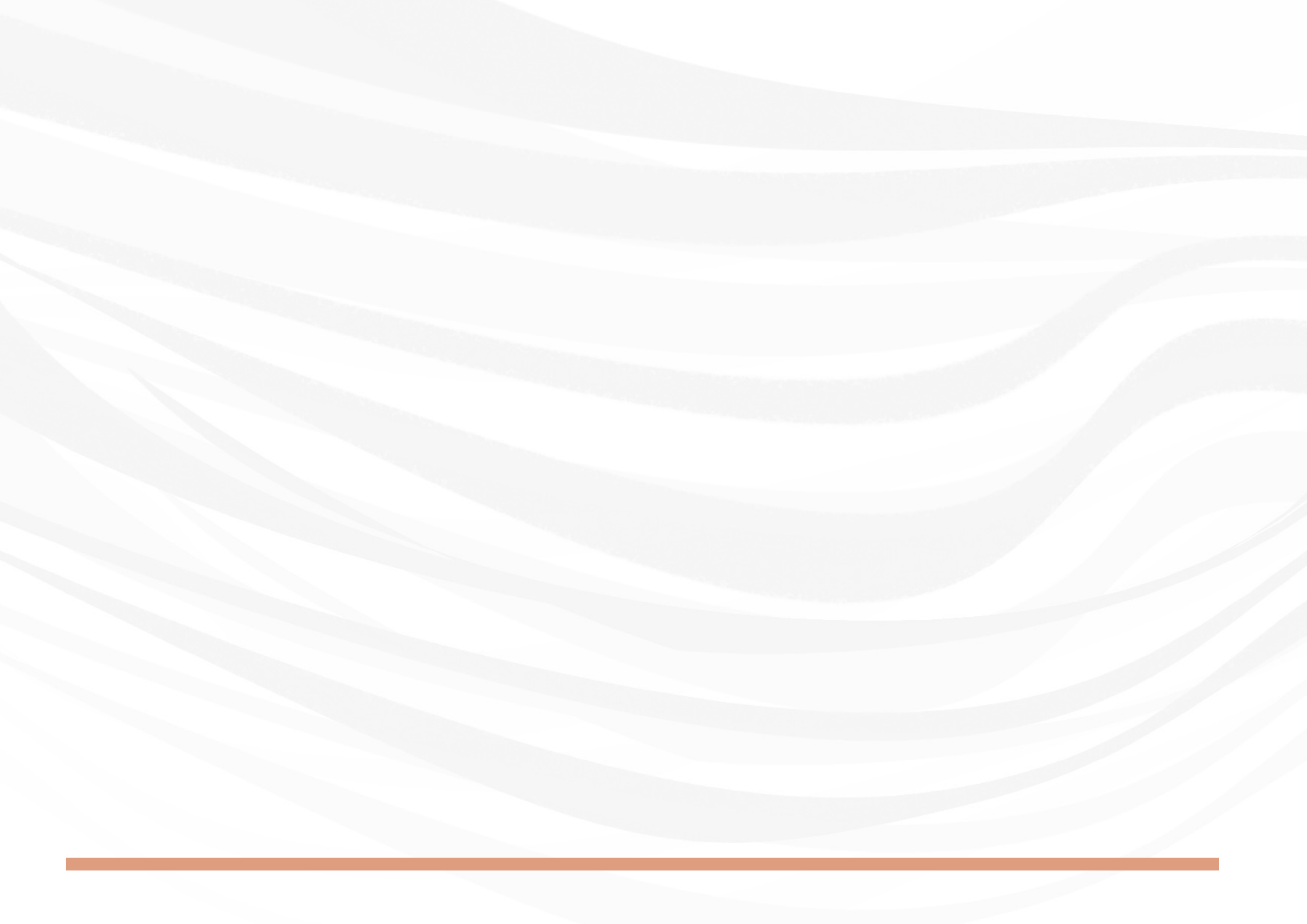

Het stadspark als fenomeen

het succes van typische stadsparken ontleed

Lisa Biris & Joost Elshoff

Het stadspark als fenomeen

het succes van typische stadsparken ontleedt

Onderzoeksrapport
Afstudeerfase

Auteurs: Lisa Biris &
Joost Elshoff

Begeleiders: Johan Vlug,
Theo Reesink,
Willem Verhoeven &
Hans Smolenaers

Datum: 16-04-2010

Auteurs:

Lisa Biris
Joost Elshoff

Opdrachtgever:

Hogeschool Van Hall Larenstein
Afdeling Tuin- & Landschapsinrichting
Larensteinselaan 26a
6882 CV VELP

Begeleiding:

Johan Vlug, Hogeschool Van Hall Larenstein
Theo Reesink, Buro Poelmans Reesink
Willem Verhoeven, Hogeschool Van Hall Larenstein
Hans Smolenaers, Hogeschool Van Hall Larenstein

Tekstredactie:

Lisa Biris & Joost Elshoff

Digitale bewerkingen/ schetsen:

Lisa Biris & Joost Elshoff

Fotografie/ afbeeldingen:

alle foto's in dit werk zijn gemaakt door Lisa Biris & Joost Elshoff
tenzij anders vermeld

April 2010

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

Voorwoord

Dit onderzoeksrapport is opgesteld in opdracht van Hogeschool Van Hall Larenstein als onderdeel van de afstudeerfase van de major Tuinarchitectuur.

In dit rapport doen wij onderzoek naar de morfologische kenmerken van typische stadsparken. Uit dit onderzoek komen handvatten naar voren die als ontwerpmiddelen inzetbaar kunnen zijn bij het ontwerpen van een typisch stadspark.

Graag zouden wij onze begeleiders Willem Verhoeven, Johan Vlug, Theo Reesink en Hans Smolenaers willen bedanken voor hun begeleiding.

Zij hebben ons geholpen om kritisch te blijven kijken naar het onderzoek en gestimuleerd om tot goede conclusies te komen.

Lisa Biris & Joost Elshoff

Samenvatting

Het onderzoek

Dit rapport is opgesteld in opdracht van Van Hall Larenstein als onderdeel van de afstudeerfase van de opleiding Tuinarchitectuur. De aanleiding van dit rapport is een ontwerp van de afstudeeropdracht, met als onderwerp het ontwerpen van het nieuwe centrale stadspark voor Almere.

Maar hoe ontwerp je een stadspark dat een zekere allure heeft en dat succesvol is? In Nederland bestaan er een aantal parken die als typisch kunnen worden omschreven. Deze parken hebben die allure en het succes.

Het doel van dit onderzoek is dan ook om inzicht te krijgen in zowel de ruimtelijke als functionele opbouw van typische stadsparken. En de daarbij behorende inrichtingsprincipes te destilleren voor het ontwerpen van toekomstige stadsparken.

De hoofdvraag van dit rapport luidt dan ook:

Wat zijn de hoofdkenmerken van het typisch stadspark en hoe zijn deze als ontwerpmiddel inzetbaar?

Om op deze vraag een antwoord te krijgen in zijn enkele subvragen opgesteld die ons helpen bij het beantwoorden van deze vraag, deze gaan over de kenmerken, de onderlinge relaties, de uniciteit, de context, externe factoren en het onderlinge vergelijk van typische stadsparken.

Wij veronderstellen in onze hypothese dat het succes van een typisch stadspark bepaald wordt door de relatie tussen de kenmerken van ruimte, functie, grootte en ligging. En zullen dit toetsen aan de hand van zes typische stadsparken die als referenties/ case studies geanalyseerd worden.

De ontwerpopgave waar dit rapport zich ten behoeve van stelt is het Almere Weerwater dat van waterplas omgevormd moet worden naar het centrale stadspark van Almere. Daarom is het Almere Weerwater als basis genomen voor selectiecriteria die gesteld worden aan de te analyseren parken. Deze parken zijn: het Amsterdamse Bos, het Vondelpark, het Kralingse Bos, Park Sonsbeek, het Zuidpark (Den Haag) en het Prinsenlandpark.

In het onderzoek zal bij de analyse van de zestal parken de methode van Kevin Lynch: de Mental Map de basis vormen (nadere toelichting van deze methode is terug te vinden in paragraaf 2.7). Lynch maakt gebruik van vijf elementen: route, randen, gebieden, knooppunten en herkenningstekens. De definiëring van deze vijf elementen van Kevin Lynch is door ons aangepast om van toepassing te zijn op ons onderzoek.

Literatuurstudie

Om de hoofdvraag te beantwoorden is het als eerste noodzakelijk om te definiëren wat er verstaan wordt onder een typisch stadspark. Na verschillende bronnen geraadpleegd te hebben is onze eigen definitie als volgt:

Onder een typisch stadspark wordt een park verstaan dat een duidelijke plek in de stedelijke context heeft, dat grote naamsbekendheid geniet en waarbij er een grote verbondenheid en aantrekkingskracht is tussen mens en park (dat bepaald wordt door de waarde van het park voor de mens op het gebied van natuur/cultuur, functies en landmarks).

Meerdere begrippen die in dit rapport worden gebruikt worden nader toegelicht in hoofdstuk 3. Naast een definiëring van begrippen is er ook onderzoek gedaan naar de achtergronden van het stadspark: de geschiedenis, typologieën, de functie van het stadspark en externe factoren.

De oudste stadsparken zijn ontstaan uit tuinen, buitenplaatsen of militaire terreinen en min of meer toevallig binnen de stad komen te liggen. In de 19e eeuw begon men parken als stedelijke voorziening planmatig in de stedelijke structuur op te nemen. Er zijn dus twee categorieën:

- Toevallig in de stad "gegroeide" parken;
- Planmatig in de stad opgenomen parken;

Daarnaast zijn er drie hoofdtypologieën te onderscheiden in stadsparken: het historische stadspark, het actuele stadspark en het themapark. De zestal parken die in hoofdstuk 5 geanalyseerd worden zijn historische en actuele stadsparken. De analyse van themaparken heeft weinig zin gezien het doel van dit rapport. Wij richten ons in dit rapport namelijk op de uiterlijke verschijningsvorm van de parken en hoe deze bijdraagt aan het succes van het park. Het succes van het themapark ligt voornamelijk aan het betreffende thema en de marketing ervan.

Het typische stadspark heeft een belangrijke functie in het stedelijke weefsel. Het is een groen uitloopgebied voor de bewoners van de stad dat (vaak) dichtbij het centrum ligt. Parken zijn de groene longen van de stad, mensen hebben stadsparken nodig.

De functie van het park in de stad hangt af van verschillende aspecten zoals ruimtelijke verschijningsvorm, locatie, programma en van de waarde die het park heeft voor de bewoners van de stad en de bezoekers.

De belangrijkste waarden zijn:

- Functionele waarde
- Emotionele waarde
- Architectonische waarde
- Stedenbouwkundige waarde
- Cultuurhistorische waarde
- Symbolische waarde
- Economische waarde

Het succes van een park hangt niet alleen af van de ruimtelijke verschijningsvorm, er zijn vele andere aspecten die invloed kunnen hebben op de mate van succes van een park, dit zijn externe succesfactoren.

De externe factoren bestaan uit:

- de context
- ligging aan of nabij een stadscentrum, een concentratie van bedrijvigheid of publiekstrekker
- een terugkerend evenement
- een permanente publiekstrekker (bijv. sport)
- een doorgaande route
- de verbinding met een groter regionaal netwerk van routes en groengebieden

Uiteindelijk gaat het om de positieve beleving van de bezoeker die bepaald of een park succesvol is of niet. Het succes is te vinden in de combinatie van de interne succesfactoren van de verschijningsvorm, het programma en de uniciteit met de externe succesfactoren zoals bovengenoemd.

Analyse

In dit onderzoek zijn zoals gezegd een zestal casestudies geanalyseerd volgens de methode van Kevin Lynch. Naast de vijf elementen van Kevin Lynch, zijn er ook andere aspecten die belangrijk zijn om te ontleden.

Deze zijn reliëf en water, de functies met hun onderlinge verbanden en de toegankelijkheid en de massa/ruimte van het park.

Kort de conclusies van de analyse per park:

Het Amsterdamse Bos

- Veel bos, veel massa
- Monotoon beeld
- Paden lopen vaak langs open ruimtes, niet er doorheen.
- De heuvel valt matig op als herkenningspunt.
- Tweedeling van het park door de snelweg.
- De roeibaan is herkenningspunt in de beleving.
- Teveel keuze aan paden
- Functies liggen losverstrooid en ver uit elkaar
- Het water is niet overal even beleefbaar
- Het is meer recreatiebos dan stadspark

Het Vondelpark

- Doorgaande route naar het centrum
- Veel variatie in open en dichte ruimtes.

- Duidelijke knooppunten
- Grote beleefbare waterpartijen(+wateroverlast)
- Park is direct verbonden aan stadscentrum.

Sonsbeek

- Veel variatie in open en dichte dichte ruimtes.
- Ruime keuze in paden
- Drie duidelijke delen in het park
- Park is direct verbonden aan stadscentrum
- Reliëf is kenmerkend en opvallend aanwezig
- Waterpartijen in het lager gelegen deel
- Duidelijke herkenningspunten in het park
- Duidelijke zonering van functies
- Directe verbinding met het landschap
- Grote hoeveelheid van functies

Het Zuiderpark

- Functies, gebieden en routing zijn gelinkt
- Routing vormt structuurdrager
- Duidelijke deelgebieden
- Eigen identiteit gebieden
- Doorgaande route naar het centrum toe
- Water door en om het park
- Één duidelijke officiële hoofdingang
- Variatie in open en dichte gebieden

Het Kralingse Bos

- Wisselwerking tussen open en dichte gebieden.
- Functies zijn gegroepeerd
- Water speelt een belangrijke rol
- Veel doorzichten
- Ringsgewijze padenstructuur
- Variatie in groen/ bostypen.
- Visuele binding met stadscentrum
- Historische molens zijn herkenningspunten

Het Prinsenlandpark

- Openheid door vrijwel het hele park heen
- Duidelijke structuur, overzichtelijk
- Geen spanning
- Enkele opvallende elementen
- Massa voornamelijk op de begraafplaats
- Herkenbare groene randen
- Binding met de omgeving

Vergelijking en conclusies

Na de analyse zijn de parken onderling vergeleken en zijn er conclusies getrokken aan de hand van de uitkomsten.

In de hypothese hebben we gesteld dat het succes van een typisch stadspark afhankelijk is van de ligging, grootte, ruimtelijke verschijningsvorm en de functie. In hoofdstuk 4 hebben we nader gekeken naar externe factoren die ook met het succes van een park te maken hebben. De zestal parken zijn ook op deze vijf elementen vergeleken om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen.

Bij het vergelijken van de parken (hoofdstuk 6) is veel informatie naar voren gekomen. Uit al deze informatie komen een aantal punten als belangrijkste naar voren, deze vormen de ruimtelijke kenmerken, geven de onderlinge relaties weer en beantwoorden de hoofdvraag.

De hoofdkenmerken van het typische stadspark laten zich als volgt definiëren:

Als eerste is er variatie: variatie in routes, randen, massa/ ruimte, gebieden en functies. Deze variatie moet in balans met het parkop-

pervlak zijn. Niet teveel op een klein oppervlak, maar ook niet te weinig op een groot oppervlak.

Een duidelijke structuur van het park is essentieel voor het overzicht en de herkenning van de mensen, maar het moet ook niet te overzichtelijk zijn. Het draait juist om een balans tussen spanning en overzicht, het wel of niet zien van elementen.

Er moet ook variatie in groene beleving zijn, verschillende typen en vormen van beplantingen om de bezoekers visueel te stimuleren. Dit kenmerk kan ook een meedoen met de stadsnatuur/ecologie.

Beleving van groen is belangrijk maar ook beleving van water. Water is altijd aanwezig in het typische stadspark, of het nu in de vorm van vijvers, watergeulen of fonteinën is. Beleefbaar water is van belang.

Zoneringen helpen in het stadspark bij het overzicht, voornamelijk de zonering van functies. Functies moeten ook op een prettig af te leggen afstand van elkaar liggen. Het programma van het park is divers en biedt recreatie mogelijkheden voor verschillende doelgroepen.

De beste locatie voor het typische stadspark is zo dicht mogelijk bij het centrum. Naast deze ideale ligging bevat het ook een terugkerend evenement of een doorgaande route naar dit centrum.

Het typische stadspark heeft duidelijke ingangen, een herkenbare hoofdingang en subingangen met een eigen uitstraling.

Deze moeten aantakken op een goede ontsluiting die rondom het park ligt (of op het centrum).

De uniciteit van elk park is weer anders, het is een combinatie van de ligging, de functie en het programma. Soms is de verschijningsvorm van het park ook uniek,. Ook de aanwezigheid van een element dat nabijgelegen parken niet hebben kan het stadspark uniek maken of de aanwezigheid van een externe factor.

De ligging en context zijn zeer bepalend voor het succes van een park. Het bepaald de vorm en de sfeer van het park (hoogstedelijk/ landschappelijk), maar ook deels de randen en de toegankelijkheid. De ligging van een stadspark aan of naast het stadscentrum heeft een positieve invloed op de beleving en op de bezoekersaantallen van een stadspark.

Ook de omliggende ontsluiting is erg belangrijk voor een park, kunnen mensen er goed bij komen. De ondergrond bepaald voor een deel de verschijningsvorm van het park en zijn omgeving maar ook of er bijvoorbeeld wateroverlast kan voorkomen.

De grootte van de stad waarin het park ligt speelt mee in de druk op park door bezoekers en bewoners vanuit de stad en regio. De druk op en het succes van de parken wordt ook bepaald door de hoeveelheid en het soort andere parken die in de nabijheid liggen.

Ontwerpmiddelen

De kenmerken die naar voren zijn gekomen zijn in veel gevallen al concrete handvatten om ontwerpmiddelen uit te halen.

Het draait om een balans van variatie, overzichtelijkheid, herkenning, spanning en samenhang. De ontwerpmiddelen die wij gedestilleerd hebben zijn opgedeeld in vier categorieën:

- A. Optimale ontsluiting van het park; deze zijn voornamelijk gericht op bereikbaarheid en toegankelijkheid.
- B. Optimale beweging door het park; deze ontwerpmiddelen gaan over routes, bereikbaarheid en een deel beleving.
- C. Grootschalige functies in het park; deze richten zich op de plaatsing en samenhang van de functies en de relatie met de andere onderdelen van het park.
- D. Beleving van het park; hierbij worden de ontwerpmiddelen die de beleving beïnvloeden en vormen uiteen gezet.

Voorbeelden van ontwerpmiddelen zijn dat routes aangelegd moeten worden zodat ze door zowel massa en ruimte doorsnijden. Variatie op de routes is een belangrijk middel om een beweging door het park aantrekkelijker te maken. En er zijn verschillende manieren om door ruimtes, massa en over water te bewegen.

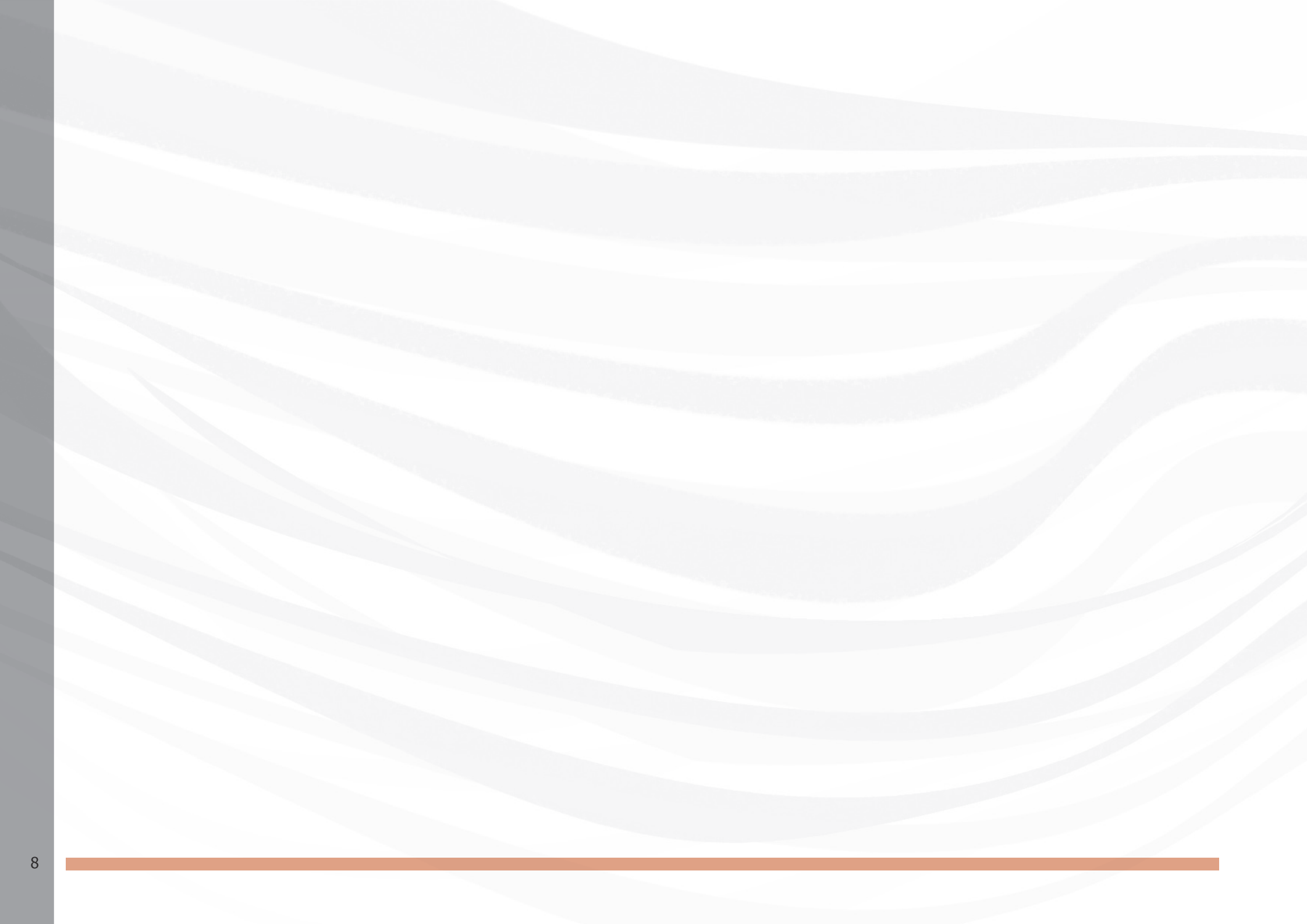
Voor de volledige ontwerpmiddelen zie hoofdstuk 7.

Terugblik

In het gehele kijken wij met tevredenheid terug op het doorlopen proces van het onderzoek en de uiteindelijke resultaten.

Het onderzoek heeft handvatten aangereikt om in te zetten bij niet alleen het ontwerp van de afstudeeropdracht maar ook voor het ontwerpen van andere typische stadsparken en parken in het algemeen.

Daarnaast heeft het inzichten gegeven over de verschillende factoren die meespelen in het succes van een park en inzichten gegeven over de positieve aspecten van de afstudeeropdracht van het Almere Weerwater en de toekomstige benutting hiervan.

INHOUD

	blz		blz
1 Inleiding	10	5 Analyse Typische Stadsparken	28
2.1 Algemeen	11	5.1 Algemeen	29
2.2 Opgave	11	5.2 Amsterdamse Bos, Amsterdam	32
2.3 Leeswijzer	11	5.3 Vondelpark, Amsterdam	38
2 Het Onderzoek	12	5.4 Sonsbeek, Arnhem	44
2.1 Algemeen	13	5.5 Zuiderpark, Den Haag	50
2.2 Probleemstelling	13	5.6 Kralingse Bos, Rotterdam	56
2.3 Hoofd- en subvragen	13	5.7 Prinsenlandpark, Rotterdam	62
2.4 Hypothese	13	6 Vergelijking	68
2.5 Aanpak van het onderzoek	13	6.1 Algemeen	69
2.6 Onderzoekscriteria	14	6.2 Vergelijking parken methodiek	70
2.7 De methodiek	15	6.3 Vergelijking hypothese thema's	74
2.8 Toepassing van de methodiek	16	7 Conclusies & Ontwerp	76
3 Begrippen	18	7.1 Algemeen	77
3.1 Algemeen	19	7.2 Conclusies	77
3.2 Definities	19	7.3 Ontwerpmiddelen destilleren	80
3.3 Belangrijke begrippen	19	7.4 Constateringen ten opzichte van het Almere Weerwater	94
4 Achtergronden van het stadspark	22	7.5 Terugblik	94
4.1 Algemeen	23	Bronvermelding	96
4.2 Korte geschiedenis	23		
4.3 Typologiën stadsparken	24		
4.4 Functie van het park in de stad	25		
4.5 Externe succesfactoren	25		

1. De Inleiding

1.1 Algemeen

Dit rapport is opgesteld in opdracht van Van Hall Larenstein als onderdeel van de afstudeerfase van de opleiding Tuinarchitectuur. Het ontwerp-ondersteunend onderzoek is gericht op het onderzoek naar een element/ onderwerp dat ideeën, handvaten, ontwerpmiddelen naar voren kan halen die een ondersteuning bieden in het ontwerpproces.

Het hoofddoel van dit rapport is het naar voren halen van ontwerpmiddelen voor het (typische) stadspark. De resultaten uit dit rapport zijn bedoeld voor ontwerpers van de openbare ruimte, wij hopen dat deze een helpende hand kunnen bieden bij het ontwerpen van nieuwe stadsparken en het herinrichten van bestaande.

1.2 De opgave

De aanleiding van dit rapport is een afstudeeropdracht van de opleiding Tuinarchitectuur, met als onderwerp het inrichten van het nieuwe centrale stadspark voor Almere. Hierbij moest het park voor een deel de identiteit gaan vormen van de stad. Maar hoe kan dit gerealiseerd worden?

Dit onderzoek probeert inzicht te verwerven in de ruimtelijke opbouw en de hoofdkenmerken van typische stadsparken die een rol spelen bij de identiteit van de stad waarin ze liggen. Hieruit zal de destillatie van ontwerpmiddelen volgen die wellicht kunnen helpen bij de vormgeving van (o.a.) het nieuwe stadspark in Almere.

1.3 Leeswijzer

Na deze inleiding volgt in hoofdstuk 2 de nadere toelichting van het onderzoek met bijbehorende hoofd- en subvragen en de methodiek. Vervolgens worden er in hoofdstuk 3 enkele begrippen uitgelegd en definities vastgesteld die wij hanteren in dit rapport.

Hoofdstuk 4 behandelt de geschiedenis van het stadspark de verschillende typologieën en enkele achtergronden die noodzakelijk zijn om het onderwerp beter te begrijpen.

Hierna worden in hoofdstuk 5 zes verschillende typische stadsparken ontleedt en conclusies getrokken uit de informatie. De conclusies van deze parken worden daarna verwerkt en vergeleken in hoofdstuk 6.

Uiteindelijk worden onze conclusies gepresenteerd in het laatste hoofdstuk (7), ook worden er in dit hoofdstuk ontwerpmiddelen gezocht.

2. Het onderzoek

2.1 Algemeen

In dit hoofdstuk wordt in het kort de probleemstelling beschreven die direct aanleiding is geweest voor de hoofdvraag met bijbehorende subvragen. Daarnaast wordt de aanpak van het onderzoek en de onderzoeksmethodiek met de bijbehorende beoordelingscriteria nader verklaard en toegelicht.

2.2 Probleemstelling

Zoals aangegeven in het vorige hoofdstuk heeft dit onderzoek als functie om verdiepende factoren naar voren te halen ten behoeve van de Deeluitwerking van Afstudeerfase van Tuinarchitectuur.

Het ontwerp van deze opgave draait om het creëren van een nieuw centraal stadspark voor Almere dat niet alleen een grote rol speelt in de stad maar dat ook een bepaalde uitstraling heeft naar buiten toe.

Maar hoe ontwerp je een stadspark dat een zekere allure heeft en dat succesvol is?

In Nederland bestaan er een aantal parken die als typisch kunnen worden omschreven (zie definitie paragraaf 3.2). Deze parken hebben die allure en het succes.

Het doel van dit onderzoek is dan ook om inzicht te krijgen in zowel de ruimtelijke als functionele opbouw van typische stadsparken. En de daarbij behorende inrichtingsprincipes te destilleren voor het ontwerpen van toekomstige stadsparken.

2.3 Hoofdvraag en subvragen

Naar aanleiding van de probleemstelling zijn wij gaan kijken welke vragen en ideeën bij onszelf naar boven kwamen over het onderwerp. Door deze te verscherpen en kritisch te behandelen zijn wij tot de volgende hoofd onderzoeksvraag gekomen:

Wat zijn de hoofdkenmerken van het typisch stadspark en hoe zijn deze als ontwerpmiddel inzetbaar?

Om op deze vraag een antwoord te krijgen in zijn enkele subvragen opgesteld die ons helpen bij het beantwoorden van de centrale onderzoeksvraag. Deze subvragen zijn:

- Wat zijn de ruimtelijke kenmerken van het typische stadspark?
- Wat is de relatie/verhouding tussen de verschillende kenmerken?
- Wat is de uniciteit van het park?
- Wat vormt de publiekstrekker en hoe belangrijk is dit voor het park?
- Welke rol speelt de context/omgeving van het park?
- Hoe vergelijken typische parken zich onderling?
- Welke externe factoren hebben te maken met de waarde/ het succes van het stadspark?

2.4 Hypothese

Wij veronderstellen dat het succes van een typisch stadspark bepaald wordt door de relatie tussen de kenmerken van ruimte, functie, grootte en ligging.

Wij zullen dit toetsen aan de hand van zes typische stadsparken die als referenties/ case studies geanalyseerd worden.

2.5 Aanpak van het onderzoek

Het onderzoek is op te delen in drie onderdelen die verschillende aspecten van het onderwerp naar voren zullen halen.

Als eerste is er het literatuuronderzoek, met dit onderzoek wordt de geschiedenis van het onderwerp stadspark uitgelegd. De typologieën worden beschreven waarin stadsparken onder te verdelen zijn. Daarnaast wordt er gekeken naar de functie en betekenis van het park in de stad en wat het tot een stadspark maakt. Tot slot gaat het literatuuronderzoek over de succesfactoren van parken die niet gerelateerd zijn aan de ruimtelijke verschijningsvorm.

De tweede fase is het bezoeken en analyseren van verschillende stadsparken die als typisch omschreven kunnen worden. We hebben zes stadsparken geselecteerd die geanalyseerd worden volgens de methode als omschreven in paragrafen 2.7 en 2.8.

Fig. 2.1: Matrix selectiecriteria parken

Aan de hand van de analyse van deze parken volgt het trekken van conclusies en het destilleren van ontwerpmethoden. Dit is de laatste fase van het onderzoek, waar na we onze bevindingen zullen presenteren.

2.6 Onderzoekscriteria

Voor de afstudeerfase is het ontwerp ondersteunend onderzoek een hulpmiddel bij de voorbereiding van de Deeluitwerking van het Masterplan. De ontwerp-opgave waar dit rapport zich ten behoeve van stelt is het Almere Weerwater dat van waterplas omgevormd moet worden naar het centrale stadspark van Almere.

Daarom is het Almere Weerwater als basis genomen voor de selectiecriteria die gesteld worden aan de te analyseren parken. Deze criteria bestaan uit de volgende kenmerken:

- Een markante positie in de stad, duidelijk stedelijke functie
- Een hoeveelheid water bevatten als onderdeel van het park (in verhouding tot het totale parkoppervlak)
- Deel zijn van een ecologische of landschappelijke koppeling i.r.t. het stedelijk weefsel
- Relatieve grootte van parkoppervlak (schaal niveau t.o.v. stad)
- Aanwezigheid van een hoeveelheid van functies (in en aangrenzend van het park)
- Naamsbekendheid/ icoon van de stad

	Amsterdamse Bos Amsterdam	Vondelpark Amsterdam	Sonsbeek Arnhem	Zuiderpark Den Haag	Kralingse bos Rotterdam	Prinsenland Rotterdam
Markante positie	X	X	X	X	X	
Water	X	X	X	X	X	X
Ecologie/ landschap	X		X		X	
Grootte	X			X	X	
Functies	X	X	X	X	X	X
Naams- bekendheid	X	X	X	X	X	X

Aan de hand van deze criteria zijn zes parken geselecteerd: het Amsterdamse Bos, het Vondelpark, het Kralingse Bos, Park Sonsbeek, het Zuiderpark (Den Haag) en het Prinsenlandpark. In de matrix van figuur 2.1 is terug te vinden welke kenmerken er per park zijn.

2.7 De methodiek

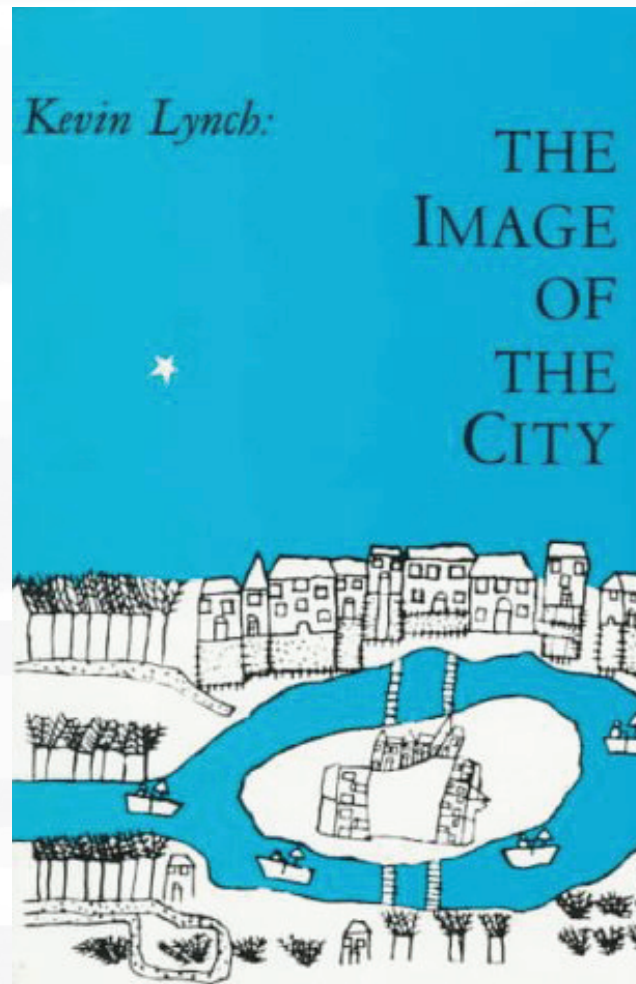
Om antwoorden op de hoofd- en subvragen te krijgen is het belangrijk om een bestaande methode te gebruiken die toepasbaar is voor ons onderwerp. Als basis hiervoor wordt de methode van Kevin Lynch: de Mental Map gebruikt. Als eerste zal een toelichting volgen over het werk en de methode van Lynch inclusief de vijf elementen die gebruikt worden om de mental map te maken. Hierna volgt de uitleg hoe de methode van Lynch door ons toegepast wordt in dit rapport.

Kevin Lynch en de Mental Map

In de jaren '60 onderzocht Kevin Lynch, een Amerikaanse stedenbouwkundige, het belang van specifieke mentale processen van mensen voor de stedenbouwkundige omgeving. In het boek 'The image of the city' maakt hij een vergelijkende analyse van de voorstellingen/herinneringen van bezoekers en inwoners van drie Amerikaanse steden.

Door het mentale stadsbeeld van deze personen te bestuderen probeert hij de visuele kwaliteit van de stad te vangen. Deze analyse is een handvat om niet alleen steden te ontleden maar ook andere vormen van openbare ruimte, met name stadsparken.

De mentale processen waar hij zich op richt draaien om het herkennen, indelen, ordenen en samenvatten van omgevingsprikkels. Dit is noodzakelijk voor de mens om zich te handhaven. Het voortbestaan vraagt, volgens hem, om continue structureren, identificeren, organiseren en zo hanteerbaar maken van de omringende wereld.

Afb. 2.1: Voorkant boek *The Image of the City* door Kevin Lynch

De belangrijkste focus van Lynch is de 'leesbaarheid' van een stad, dit is volgens hem de belangrijkste kwaliteit. Hiermee wordt het gemak bedoeld waarmee de stad in zijn delen kan worden herkend en geordend tot een samenhangend geheel. De leesbaarheid van de stad heeft een grote invloed op de vorming van een helder stadsbeeld en de emotionele beleving van het stedelijk gebied.

Aan de wijze waarop de mens waarneemt en het gedrag ontleent Lynch de eigenschappen van beeldelementen die hij onderscheidt als vijf elementen in het stadsbeeld. Deze elementen staan op zichzelf maar hebben ook een sterke onderlinge relatie en vormen de dragers van het stadsbeeld.

De vijf elementen: route, randen, gebieden, knooppunten en herkenningstekens vormen samen een 'Mental Map', een kaart waarin wordt aangegeven hoe een persoon zijn ruimtelijke omgeving structureert. De definiëring van de vijf elementen van Kevin Lynch is door ons aangepast om van toepassing te zijn op ons onderzoek.

Route ("paths")

Lineaire elementen waarlangs mensen zich verplaatsen, bijv. paden of kanalen

Randen ("edges")

Overgang tussen twee gebieden, b.v. een verkeersweg tussen het park en de omgeving of een gracht rondom. Soms is een rand of grens tevens een barrière, bijv. een drukke stadsautoweg of spoorbaan.

Gebieden ("districts")

Gedeelten van een park die op basis van bepaalde eigenschappen een onscheidbare eenheid vormen, bijv. het centrum, de sportvelden, het wandelbos.

Knooppunten ("nodes")

Brandpunten van activiteit, vaak strategische plekken in een park met goede toegankelijkheid, bijv. een kruispunt van een paden, plein e.d.

Herkenningstekens ("landmarks")

Referentie- of oriëntatiepunten welke direct in het oog springen. Sommige landmarks oefenen hun fysieke werking vooral op afstand uit, als richtpunt waar men naartoe, of juist vanaf moet bewegen. Andere landmarks werken vooral van nabij bijv. fontein en standbeelden.

Deze vijf elementen zijn in twee categorieën te verdelen: plaats-elementen (district, nodes en landmarks) en relatie-elementen (paths en edges); ook te benoemen als een verzameling lijnen, vlakken en punten. Volgens Lynch kan een stad slechts begrijpelijk zijn als uit beide categorieën voldoende elementen in de omgeving voorkomen.

2.8 Toepassing Methodiek

Door de analyse van een zestal typische parken (zie paragraaf 2.6) verwachten wij ontwerp-middelen te kunnen destilleren die toepasbaar zijn in het werkveld. De analyse van deze parken zal gebaseerd worden op de methode van Kevin Lynch, de Mental Map.

De Mental Map is gebaseerd op beleving en dus subjectief. Het is belangrijk om ook objectieve informatie te verkrijgen. Om de methode van de Mental Map te toetsen zullen een aantal rationele vragen gesteld worden om zo de kenmerken van elk park naar voren te halen.

Deze vragen zijn onderverdeeld in drie categorieën: Ruimtelijke structuur, Functionaliteit en Enscenering, die volgens ons aan de basis liggen van een ontwerp en van de beleving.

Figuur 2.2 toont de matrix met vragen, onderverdeeld over de drie categorieën en vijf elementen van Lynch.

Uit de matrix volgen een aantal themakaarten die een basis creëren voor het destilleren van de ontwerp-middelen. De vragen worden dus niet letterlijk beantwoordt.

Door bij de uitkomsten van de matrix vast te stellen welke elementen er in het oog springen, welke matig aanwezig zijn en welke onderbelicht, wordt een waarde toegekend die de basis vormt voor een conclusiekaart per te analyseren park.

Fig. 2.2: *Matrix Vragen Methodiek Kevin Lynch*

	Route	Rand	Gebied	Knooppunt	Herkenningpunt
Ruimtelijke structuur	1. Wat zijn de hoofdpaden en subpaden? 2. Vormt de route een (regelmatig) patroon? 3. Hoe is de scheiding tussen verkeersstromen?	1. Wat is de structuur van de randen? (massa-ruimte) 2. Is er continuïteit in de vorm van de rand? (gelijkwaardige randen?) 3. Wat is de stoffering van de rand?	1. Vormt het gebied een duidelijk contrast in massa/ruimte t.o.v. de omgeving? 2. Heeft het gebied een duidelijke begrenzing? 3. Is er een duidelijke structuur te herkennen tussen gebieden?	1. Onderscheidt het knooppunt zich d.m.v. verschijningsvorm/ functie? 2. Is er een ruimtelijke hiërarchie aanwezig op het knooppunt? 3. Bevat het knooppunt een ruimtelijk object dat als focus fungeert?	1. Heeft het herkenningsteken betekenis voor meerdere schaalniveaus? 2. Heeft het een binding met een route, rand, knooppunt of gebied? 3. Is er een patroon te vinden tussen herkenningstekens?
Functionaliteit	1. Is de route duidelijk herkenbaar? (bebording) 2. Is de route onderdeel van een groter (regionaal) netwerk? 3. Heeft de route een narratieve functie? (verhaal achter de route, historie)	1. Bestaat de rand uit functies? 2. Heeft de rand een narratieve functie? (verhaal achter de rand, historie) 3. Wat zijn andere functies van de rand? (buffer, ecologie, etc.)	1. Is het gebied duidelijk te onderscheiden d.m.v. functie/ verschijningsvorm? (karakteristiek) 2. Wat is de functie van het gebied? (recreatie/ ecologie) 3. Wat de positie van het gebied in de hoofdstructuur van het park?	1. Is het knooppunt duidelijk herkenbaar? 2. Heeft het knooppunt een narratieve functie? (verhaal achter het knooppunt, historie) 3. Zijn er meerdere functies te onderscheiden op het knooppunt?	1. Is het herkenningsteken duidelijk aanwezig? 2. Heeft het herkenningsteken een duidelijke functie? (narratief) 3. Staat het herkenningsteken langs een doorgaande route? 4. Heeft het herkenningsteken betekenis voor meerdere doelgroepen? (publiekstrekker)
Encensering	1. Zijn er zichtlijnen vanaf de route beleefbaar? 2. Is de route (onderdeel van) een zichtlijn?	1. Is er binding met de omgeving d.m.v. doorzichten/zichtlijnen?	1. Zijn er zichtlijnen die door het gebied heen lopen? 2. Zijn er zichtlijnen die gebieden verbinden?	1. Zijn er zichtlijnen die van en naar het knooppunt lopen?	1. Zijn er zichtlijnen die van en naar het herkenningsteken lopen?

Meto J. Vroom

lexicon

van de tuin- en
landschapsarch

Blauwdruk

Koenen Woordenboek N/N Nederlands

OFFICIËLE SPELLING
Nederlandse Taalunie
n

letter bomb - liability

ingezonden brief * the ~s crossed in the mail de
brieven kruisten elkaar || overg. letteren, merken
letter bomb [ˈlɛtə bɒm] zww bombrief
letter box [ˈlɛtə bɒks] zww brievenbus
letter carrier [ˈlɛtə ˈkæriə] zww brievenbesteller
lettered [ˈlɛtəd] bn met letters gemerkt
letterhead [ˈlɛtəhɛd] zww briefhoofd, brievenhoofd
lettering [ˈlɛtəriŋ] zww letteren, merken • letters,
(v. ambassadeur)

letter of credence [ˈlɛtəɾav ˈkri:dɛns] zww geloofsbrief
letter of credit [ˈlɛtəɾav ˈkredit] zww kredietbrief
letter of intent [ˈlɛtəɾav ˈɪntɛnt] zww
intentieverklaring

letter opener [ˈlɛtə ˈoʊpənə] zww briefopener
letter perfect [ˈlɛtə ˈpɜːrɪkt] Am bn rolvast
letterpress [ˈlɛtəpres] zww • bijschrift, tekst (bij of
onder illustratie) • bijschrift, boekdruk
• kopieerpers

letter rate [ˈlɛtə ˈreɪt] zww briefporto
letters [ˈlɛtəz] zww (mv) letteren, literatuur • a man
of ~ een letterkundige, literator; auteur

Letkish [ˈlɛtkɪʃ] bn Lets
lettuce [ˈlɛtʃ] inf zww • onderbreking
let-up [ˈlɛtʌp] inf zww • vermindering

leucocyte [ˈluːkəsaɪt] zww leukocyt, wit
bloedlichaampje
leukaemia [ˈluːkiːmiə] Am **leukemia** zww leukemie
• childhood ~ kinderleukemie

levee [ˈlevi] zww • Am dijk • scheepv steiger
level [ˈlevəl] • bn • waterpas, horizontaal, vlak
• gelijk(matig) • op één hoogte, naast elkaar • ~
pegging gelijke scores • a ~ teaspoonful een
afgestreken theelepeltje • do one's ~ best zijn uiterste
best doen • get ~ with sbd quite worden,
afrekenen met iem. • keep a ~ head een
evenwichtige, nuchtere geest •
sth op de hoogte hield
• keep ~

510

spoorweg;
level-headed [ˈlevəl ˈhɛdɪd] bn evenwichtig,
nuchter

leveller [ˈlevəlɪŋ] Am **leveler** zww gelijk-
makende, nivellerende
levelling [ˈlevəlɪŋ] Am **leveling** zww
nivelleren

levelling screw [ˈlevəlɪŋ ˈskruː] zww
levensstandaard, welvaarsniveau
level of living [ˈlevəl ɒf ˈlɪvɪŋ] zww
levensstandaard, welvaarsniveau

level playing field [ˈlevəl ˈpleɪɪŋ ˈfiːld] zww
waarin iedereen gelijke kans van staat
lever [ˈliːvə] • zww • hefboom, versnellings-
persmiddel • throw the ~ overboard
versnelling in zijn achteruit gassen •
een hefboom] optillen, opvoeren

leverage [ˈliːvərɪdʒ] zww • kracht of werking
hefboom • fig vat, invloed • veel
geringe investering, zoals een
vermogen met geleend geld

leveraged buyout [ˈliːvərɪdʒd ˈbaɪaʊt] zww
overname gefinancierd met overname
overname met geleend geld

leverage ratio [ˈliːvərɪdʒ ˈreɪʃo] zww
hefboomwerkingscoëfficiënt, verhouding
vermogen tot netto activa

lever arch file [ˈliːvə ɑːʃ ˈfaɪl] zww
leveret [ˈlevərɪt] zww jonge haas
leviable [ˈleviəbəl] form bn inverteeraar
leviathan [ˈliːviəθən] **Leviathan** [ˈliːviəθən]
• leviathan zeeomroeven • kolossaal
• leviathan zeeomroeven • kolossaal

levitate [ˈlevɪteɪt] overg • overweg (zich)
de lucht
levitation [ˈlevɪteɪʃən] zww levitatie
Levite [ˈlevaɪt] zww leviet, priester
levity [ˈlevaɪtɪ] zww leviteit, lachertij

511

liability insurance - licensed practical
vrijmaking • a ~ front een bevrijdingsfront • a
movement een bevrijdingsbeweging
liberator [ˈlɪbəreɪtə] zww bevrijder
Liberia [ˈlɪbəriə] zww Liberia
Liberian [ˈlɪbəriən] zww Liberiaanse
libertarian [ˈlɪbəˈtɛəriən] zww (voorstander) van
vrijheid

libertine [ˈlɪbətɪn] • bn losbandig • zww losbandig
persoon, libertijn
libertinism [ˈlɪbətɪnɪzəm] zww losbandigheid
liberty [ˈlɪbətɪ] zww vrijheid • at ~ vrij, in vrijheid
mij niet vrij om zijn identiteit te onthullen • take
the ~ of doing sth zo vrij zijn om iets te doen • take
liberties (with sb/sth) zich vrijheden veroorloven
(met iem./iets)

libidinous [ˈlɪbɪdɪnəs] form bn wellustig, wulps,
libidineus
libido [ˈlɪbɪdo] zww libido
Libra [ˈlɪbrə] astrolog zww Weegschaal
Libran [ˈlɪbrən] astrolog zww iem. geboren onder het
teken Weegschaal

librarian [ˈlɪbrəriən] zww bibliothecaris
librarianship [ˈlɪbrəriənʃɪp] zww
bibliothecarisambt
librarian [ˈlɪbrəriən] zww bibliothecaris

liberation [ˈlɪbəˈreɪʃən] zww bevrijding, vrijlating,
vrijmaking • a ~ front een bevrijdingsfront • a
movement een bevrijdingsbeweging
liberator [ˈlɪbəreɪtə] zww bevrijder
Liberia [ˈlɪbəriə] zww Liberia
Liberian [ˈlɪbəriən] zww Liberiaanse
libertarian [ˈlɪbəˈtɛəriən] zww (voorstander) van
vrijheid

liberty [ˈlɪbətɪ] zww vrijheid • at ~ vrij, in vrijheid
mij niet vrij om zijn identiteit te onthullen • take
the ~ of doing sth zo vrij zijn om iets te doen • take
liberties (with sb/sth) zich vrijheden veroorloven
(met iem./iets)

libidinous [ˈlɪbɪdɪnəs] form bn wellustig, wulps,
libidineus
libido [ˈlɪbɪdo] zww libido
Libra [ˈlɪbrə] astrolog zww Weegschaal
Libran [ˈlɪbrən] astrolog zww iem. geboren onder het
teken Weegschaal

librarian [ˈlɪbrəriən] zww bibliothecaris
librarianship [ˈlɪbrəriənʃɪp] zww
bibliothecarisambt
librarian [ˈlɪbrəriən] zww bibliothecaris

3. Begrippen

3.1 Algemeen

Om de hoofdvraag "Wat zijn de hoofdkenmerken van het typisch stadspark en hoe zijn deze als ontwerpmiddel inzetbaar?" te beantwoorden is het als eerste noodzakelijk om te definiëren wat een stadspark is en vooral wat er verstaan wordt met een typisch stadspark. Daarnaast is het toelichten van enkele begrippen die veel gebruikt worden in dit rapport noodzakelijk voor de leesbaarheid en begrijpelijkheid van de informatie.

3.2 Definities

Stadspark

Een `stadspark` is een park met als voornaamste doelgroep bezoekers en recreanten uit de stad waarin het park is gelegen. Een stadspark vormt de `groene longen` van de stad. *Bron: Wikipedia*

Het stadspark is een bovenwijks groenareaal dat binnen 1660 resp. 3200m van de verstverwijderde woning is gelegen. *Bron: Tuinen 4 | Pannekoek Schipper blz. 112*

Park

Terrein nabij of in een stad (of dorp), dat men door beplanting met bomen en heesters tot publieke wandelplaats heeft ingericht. *Bron: Van Dale Groot Woordenboek van de Nederlandse Taal*

Door de stad onderhouden openbaar park. *Bron: Van Dale Groot Woordenboek van de Nederlandse Taal*

Een stuk grond dat speciaal aangelegd wordt

voor publiek gebruik te midden van stedelijke bebouwing. *Bron: Lexicon van de tuin- en landschap-sarchitectuur, Meto J.Vroom I blz. 275 t/m 277*

Tegenwoordig is het begrip `park` niet meer eenduidig. Er zijn vele soorten parken en park-systemen, dit maakt het definiëren en typeren een lastige taak. Het doel van dit rapport is het analyseren van parken die een zekere mate van succes hebben om zo ontwerpmiddelen te ontdekken die toepasbaar zijn voor toekomstige stadsparken.

Naar aanleiding van de definities van stadsparken die gevonden zijn en met het doel van dit rapport in gedachten hebben wijzelf een eigen definitie vastgesteld van het "typisch stadspark":

Onder een typisch stadspark wordt een park verstaan dat een duidelijke plek in de stedelijke context heeft, dat grote naamsbekendheid geniet en waarbij er een grote verbondenheid en aantrekkingskracht is tussen mens en park (dat bepaald wordt door de waarde van het park voor de mens op het gebied van natuur/cultuur, functies en landmarks).

3.3 Belangrijke begrippen

In deze paragraaf worden enkele belangrijke begrippen uitgelegd die noodzakelijk zijn voor de leesbaarheid van dit rapport. De begrippen route, randen, gebied, knooppunt en herkenningsteken zoals wij ze hanteren en volgens de

omschrijving van Kevin Lynch zijn extra uitgelegd in paragraaf 2.4.

Accent

Plaats die nadruk krijgt. *Bron: <http://www.woorden.org/woord/accenten>*

Nadruk leggen op *Bron: Van Dale Groot Woordenboek van de Nederlandse Taal*

Een accent speelt een nadrukkelijke rol ten opzichte van andere (onder)delen. Bijzondere opvallendheid waardoor het zich van andere delen onderscheidt. *Bron: Wikipedia*

Functionaliteit

Werkzaamheid *Bron: <http://www.mijnwoordenboek.nl/puzzelwoor>*

Doelmatigheid *Bron: <http://www.schooltv.nl/eigenwijzer/begri>*

Het totaal van wensen en eisen dat met betrekking tot de te verstrekken informatie geformuleerd wordt. *Bron: <http://labyrinth.rienkjonker.nl/glossary>*

Methode

Een methode is een vaste, weldoordachte manier van handelen om een zeker doel te bereiken. *Bron: Van Dale Groot Woordenboek van de Nederlandse Taal*

Methoden zijn systematische procedures om gestelde doeleindes te bereiken, middelen om een bepaald type probleem aan te pakken met een zekere graad van succes.

Bron: <http://www.scribd.com/doc/25848344/Stedebouwkundige-ontwerpmethoden>

Methodiek

Leer van de te volgen methoden bij onderzoek of onderwijs *Bron: <http://www.woorden.org/woord/methodiek>*

Morfologische kenmerken

Eigen formulering: de karakteristieke onderdelen van de uiterlijke verschijningsvorm van een te bestuderen object.

Morfologie

Vormleer *Bron: Koenen Woordenboek N/N Nederlands*

Kenmerken

Tekenend zijn voor; Karakteristiek

Bron: Koenen Woordenboek N/N Nederlands

Narratief

Verhalend, vertellend

Bron: Van Dale Groot Woordenboek van de Nederlandse Taal

Ontwerpinstrumenten:

Een instrument is een 'min of meer samengesteld of fijn gereedschap voor handwerk of bedrijf'.

Bron: Van Dale Groot Woordenboek van de Nederlandse Taal

Het ontwerpinstrumentarium van de tuin- en landschapsarchitect bestaat uit de middelen die hem ten dienste staan om de werkelijkheid die hem voor ogen staat in beelden vast te leggen, te visualiseren, simuleren (nabootsen) en daarmee voor anderen toegankelijk te maken.

Bron: Lexicon van de tuin- en landschapsarchitectuur, Meto J.Vroom blz 254

Ontwerpmiddelen:

Een middel is 'datgene wat gebezigd wordt om een doel te bereiken' (van Dale)
Concrete materialen en elementen en de manier waarop ze worden toegepast in een te ontwerpen omgeving. *Bron: Lexicon van de tuin- en landschapsarchitectuur, Meto J.Vroom blz 259*

Recreatie

Ontspanning, vrijetijdsbesteding

Bron: <http://pro.vandale.nl/vandale/zoekservice/?type=pro>

Actieve recreatie

Eigen formulering: Vorm van vrijetijdsbesteding die een fysieke inspanning vergt. Voorbeeld: sport/spel

Passieve recreatie

Eigen formulering: Vorm van vrijetijdsbesteding die geen fysieke inspanning vergt. Voorbeeld: Zonnebaden op een ligweide, wandelen

Actief

Bezig zijn; werkzaam *Bron: <http://www.woorden-boek.nl/woord/actief>*

Werkzaam; met daden; bedrijvend *Bron: Koenen Woordenboek N/N Nederlands*

Passief:

Zonder beweging *Bron: <http://www.encyclo.nl/zoek.php>*
Niet actief; lijdelijk *Bron: Koenen Woordenboek N/N Nederlands*

Ruimtelijke structuren

De ruimtelijke structuur omvat allerlei functies die gescheiden zijn in tijd en ruimte: denk aan woningen, kantoren, winkels en andere voorzieningen. *Bron: <http://www.ruimtemonitor.nl/kennisportal/default.aspx?menucomid=9&pid=36&id=301&comid=9>*

Ruimte: 'Plaats om zich te bevinden of te bewegen', 'Plaats of plek tussen twee of meer zaken'. (van Dale) *Bron: Lexicon van de tuin- en landschapsarchitectuur, Meto J.Vroom l blz. 332 t/m 337*

Structuur: Wijze waarop een samengesteld geheel is opgebouwd' (van Dale) *Bron: Lexicon van de tuin- en landschapsarchitectuur, Meto J.Vroom l blz. 364 t/m 366*

De onderlinge relatie van delen of elementen binnen een geheel, die bepalend is voor de aard daarvan. (Williams 1985) *Bron: Lexicon van de tuin- en landschapsarchitectuur, Meto J.Vroom l blz. 364 t/m 366*

De functie van structuur is dat zij houvast biedt voor menselijke waarneming, dat zij ordening aanbrengt in wat zich in tijd en ruimte aan ons voordoet en wel zodanig dat wij er ons een beeld van kunnen vormen, dat wij in ons geheugen kunnen vasthouden. (Dijkstra 1985) *Bron: Lexicon van de tuin- en landschapsarchitectuur, Meto J.Vroom l blz. 364 t/m 366*

Spil

Iemand die een centrale rol heeft
Bron: <http://www.woorden.org/woord/spil>

De hoofdpersoon, hoofdzaak
Bron: Koenen Woordenboek N/N Nederlands

Eigen formulering: De spil is het gebied, object of functie die een centrale rol vervult in het park.

Succes

Goede afloop, uitkomst of uitslag; er goede zaken mee doen

Bron: Van Dale Groot Woordenboek van de Nederlandse Taal

Succesfactor

Een factor die bijdraagt tot het succes van iets of iemand *Bron: Van Dale Groot Woordenboek van de Nederlandse Taal*

Succesvol

Succeshebbend

Bron: Van Dale Groot Woordenboek van de Nederlandse Taal

Zichtlijn

Een zichtlijn is een 'plaats van waaruit nog een goed of slecht zicht op het toneel te krijgen is'.

(van Dale) *Bron: Lexicon van de tuin- en landschap-sarchitectuur, Meto J.Vroom I blz.422/423*

Eigen formulering: Een zichtlijn is een plaats van waaruit men een omkaderd doorzicht heeft naar een al dan niet markant punt of open ruimte.

Annemarie Mos

4. Achtergronden

4.1 Algemeen

In dit hoofdstuk worden een korte geschiedenis en de meest voorkomende typologieën van het typische stadspark uitgelegd. Hierna volgt de functies van het stadspark in de stad, waarbij wordt gekeken wat de rol van het park in en voor de stad is. Als laatste worden externe succesfactoren van stadsparken behandelt om te kijken welke facetten nog meer meespelen naast de ruimtelijke verschijningsvorm van het park. In dit hoofdstuk wordt dan ook een antwoordt gezocht op de subvraag:

Welke externe factoren hebben te maken met de waarde/ het succes van het stadspark?

4.2 Geschiedenis van het stadspark

Het woord 'park' is ontleend aan het Gallo-Romaanse "parricus", dat omheining betekent en later ook een omheind terrein aanduidde waarvoor het adellijke privilege van jacht gold. De huidige betekenis kwam op in de achttiende eeuw, toen de adel het private terrein rond het kasteel een 'park' ging noemen, naar Engels voorbeeld. In deze parken werd niet meer gejaagd en de omheining diende veelal om het wild buiten te sluiten. Een stadspark is een openbare ruimte die een plek in de stedelijke context heeft, en die de "groene longen" van de stad vormt met als voornaamste doelgroep bezoekers en recreanten uit de stad waarin het park is gelegen.

Voorbeelden van dit soort parken zijn de parken

die wij onderzocht hebben: het Amsterdamse Bos en het Vondelpark (Amsterdam), het Kralingse Bos en het Prinsenveldpark (Rotterdam), het Zuiderpark (Den Haag) en Park Sonsbeek (Arnhem).

De oudste stadsparken zijn ontstaan uit tuinen, buitenplaatsen of militaire terreinen en min of meer toevallig binnen de stad komen te liggen. In de 19e eeuw begon men parken als stedelijke voorziening planmatig in de stedelijke structuur op te nemen. Het stadspark markeert een fase in de stedelijke ontwikkeling waarin het bebouwde oppervlak van de stad zich zeer snel uitbreidde en waarbij het cultuurlandschap buiten de stad voor het merendeel van de bevolking onbereikbaar werd.

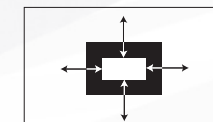
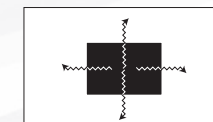
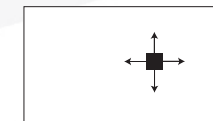
Te onderscheiden categorieën stadspark:

- Toevallig in de stad "gegroeide" parken; Dit betreft parken die op een min of meer toevallige wijze in de stad zijn komen te liggen. Bijvoorbeeld verlaten mijnen, kerkhoven, marktplaatsen, jachtbossen of residenties. Naarmate de stad groeide zijn ze opgenomen in het stedelijk weefsel en behouden gebleven als waardevolle groene oases. Ook gebieden die lange tijd onbebouwd bleven vanwege hun natuurlijke ligging behoren tot deze categorie.
- Planmatig in de stad opgenomen parken; Dit zijn parken waarvan de locatie in het stedelijk weefsel ingepland is. Met de groei van de stad is er in de stedelijke structuur ruimte opgenomen voor parken. Een voorbeeld hiervan is het

Amsterdamse Bos als één van de eerste planmatig opgenomen stadsparken in de stadsstructuur in Nederland. (Bron: *Het Montage Landschap*, C.M. Steenbergen) Zie afb. 4.1 voor schematische weergave.

In de stad opgenomen parken (groengebieden)

Planmatig ingeplande parken

Afb. 4.1: Schema's ontstaan parken, *eigen werk*

4.3 Typologieën stadspark

Er zijn drie hoofdtypologieën te onderscheiden in stadsparken: het historische stadspark, het actuele stadspark en het themapark. Alle drie de typologieën worden uitgelegd.

Het historische stadspark:

Historische stadsparken zijn stadsparken met een cultuurhistorische achtergrond. Hierbij kan gedacht worden aan voormalige paleistuinen, voormalige jachtbossen, voormalige militaire terreinen (exercitievelden, forten, vestingen), marginale natuurlijke elementen (berghellingen, rivierbeddingen), volksparken als planmatig opgenomen stadsparken waarin voor het eerste sprake was van een functioneel programma

Afb. 4.2: Central Park NY, bron internet

en als laatste restgebieden waaronder vuilstorten, mijnen en infrastructuurcomplexen (verlaten vliegvelden, rangeerterreinen) vallen.

Voorbeelden:

- Vondelpark (Amsterdam)
- Central Park (New York)

Het actuele stadspark:

Het experimenteren met nieuwe vormmiddelen in de ontwerppraktijk van de landschapsarchitectuur brengt (internationaal bekeken) na jaren van relatieve stilstand een aantal ontwikkelingen. Naast de sjablonen van de landschapsstijl of uit de ecologie afgeleide patronen is er een nieuw denken over vormgeving vanuit architectonische denkbeelden ontstaan.

Hierbij kan gedacht worden aan "het park als laboratorium" (Frankrijk), "het park als plein" (Spanje) en "het park als polder" (Nederland)

Voorbeelden:

- Parc de la Villette (Parijs)
- Parc Citroën (Parijs)
- Museumpark (Rotterdam)

Afb. 4.3: Parc Citroën, bron internet

Themaparken:

Doordat het recreatieve programma in parken aanzienlijk uitgebreid, gediversifieerd en gespecialiseerd is is er een verschuiving opgetreden van groen recreatiepark naar stedelijk activiteitspark.

Wanneer in zulke parken één of enkele programmaonderdelen uitvoerig en specialistisch zijn

uitgewerkt kan men spreken van een themapark. Een belangrijk verschil met het traditionele openbare park is dat het themapark (meestal) zichzelf financieel in stand moet kunnen houden.

Daarom is het marktgericht, commercieel en bedrijfsmatig opgezet. Voorbeelden van themaparken zijn pretparken, openlucht tentoonstellingen, dierentuinen en vakantieparken.

Voorbeelden:

- de Floriade
- Sprookjespark de Efteling (Kaatsheuvel)
- Dierenpark Artis (Amsterdam)

De zestal parken die in hoofdstuk 5 geanalyseerd worden zijn historische en actuele stadsparken.

Afb. 4.4: De Efteling, bron internet

De analyse van themaparken heeft weinig zin gezien het doel van dit rapport. Wij richten ons in dit rapport namelijk op de uiterlijke verschijningsvorm van de parken en hoe deze bijdraagt aan het succes van het park. Het succes van het themapark ligt voornamelijk aan het betreffende thema en de marketing ervan.

4.4 Functie van het park in de stad

Het typische stadspark heeft een belangrijke functie in het stedelijke weefsel. Het is een groen uitloopgebied voor de bewoners van de stad dat (vaak) dichtbij het centrum ligt. Parken zijn de groene longen van de stad, mensen hebben stadsparken nodig.

Het stadspark vergroot het gevoel van ruimte en vrijheid die de stedelingen ervaren in hun stad. Een stuk groen dat van hen is, waarvan genoten kan worden en dat gebruikt kan worden. (*Parks for People, Whitaker, Ben & Browne, Kenneth*)

De functie van het park in de stad hangt af van verschillende aspecten zoals ruimtelijke verschijningsvorm, locatie, programma en van misschien wel het belangrijkste aspect: de waarde die het park heeft voor de bewoners van de stad en de bezoekers.

Er zijn verschillende waarden die van invloed zijn op het stadspark deze zijn onder te verdelen in de volgende categorieën:

Functionele waarde: de functie of gebruikswaarde van het park voor de stad. Dit kan een recreatieve of ecologische waarde zijn, maar bijvoorbeeld ook educatief.

Emotionele waarde: doordat een park positieve (of negatieve) emoties oproept in de beleving van de bewoners van de stad en de bezoekers van het park.

Architectonische waarde: herkenbaarheid door een bijzondere vormgeving of aanwezig

object/ gebouw. Hier kan bijvoorbeeld gedacht worden als een park als Parc La Villette in Parijs.

Stedenbouwkundige waarde: herkenbaarheid door een bijzondere positie in de stedelijke structuur. Dit kan zowel een park zijn dat in het stedelijk weefsel is opgenomen als een park dat er planmatig is in ontworpen.

Cultuurhistorische waarde: bijvoorbeeld als een park een bepaald tijdperk vertegenwoordigt of onderdelen herbergt die waarde hebben voor de geschiedenis van de stad.

Symbolische waarde: bijvoorbeeld een park als uitdrukking van macht en grandeur. Deze waarde kan nauw samenhangen met de cultuurhistorische waarde.

Economische waarde: de betekenis van een park voor de werkgelegenheid of vanwege de aantrekkende werking op bezoekers en toeristen. Deze waarde hangt vaak samen met de aanwezigheid van een publiekstrekker, zie paragraaf 4.5.

4.5 Externe Succesfactoren

De waarde van een park, zoals omschreven in de vorige paragraaf is mede bepalend voor het succes, met name de emotionele, historische en economische waarde.

“Het gevoel van verbondenheid met openbare ruimten is bepalend voor het succes ervan”

Bron: Lexicon van de tuin- en landschapsarchitectuur, Meto J. Vroom

Een park waar veel historie of emotie aan te koppelen is, blijft aanwezig in de verbeelding van mensen. De naamsbekendheid en een deel van het succes van een park is hier dus ook aan te koppelen.

Het succes van een park hangt dus niet alleen af van de ruimtelijke verschijningsvorm, er zijn vele andere aspecten die invloed kunnen hebben op de mate van succes van een park, dit zijn externe succesfactoren.

Één belangrijke externe succesfactor is de context waarin het park ligt, de directe omgeving maar ook de nabijheid van een stadscentrum, een concentratie van bedrijvigheid of publiekstrekker kan de mate van succes van een park vergroten.

Een publiekstrekker in het park kan vele vormen aannemen, het kan hierbij gaan om een themapark (zie paragraaf 4.3) waarbij het thema voor een grote stroom bezoekers zorgt.

Een andere vorm kan een tijdelijke publiekstrekker in het park zijn, hierbij kan gedacht worden aan een terugkerend evenement. Een goed voorbeeld hierbij is de driejaarlijkse kunstexpositie (afb. 4.4) in park Sonsbeek in Arnhem.

Dit trekt bezoekers op een niet regelmatige basis, maar is zoiets bijzonders dat het in de verbeelding van de mensen blijft en dat men uit kijkt naar de volgende editie. Ook concerten en theater vallen hieronder, zoals Parkpop in het Haagse Zuiderpark (afb. 4.5).

Permanente publiekstrekkingen zijn vaak relateert aan sport, sportvelden zijn regelmatig onderdeel van typische stadsparken. Hierbij kan gedacht worden aan sporten zoals als voetbal, tennis en hockey, maar ook aan bijvoorbeeld roeiwedstrijden. Een duidelijk voorbeeld hierbij is het voetbalstadion van NEC dat een onderdeel vormt van het Goffertpark in Nijmegen (afb. 4.6).

Naast publiekstrekkingen zijn er ook andere externe succesfactoren. Een doorgaande route, van en naar een bepaalde belangrijke plek, die onderdeel is van het park maakt het park aantrekkelijker voor een groter publiek. Doordat men het park ook op deze manier beleeft blijft het

Afb. 4.5: Kunst in Sonsbeek, bron eigen foto

beeld hangen bij mensen en vergroot dit ook de naamsbekendheid van een park.

Een goed voorbeeld hierbij is het Vondelpark in Amsterdam, dit park is bij velen bekend onder meer doordat er dagelijks vele mensen doorheen passeren. Dit in tegenstelling tot het Rembrandtpark, een groter park dat op loopafstand ligt van het Vondelpark en dat weinig naamsbekendheid geniet.

Ook de verbinding met een groter regionaal netwerk van routes en groengebieden kan bijdragen aan het succes van een park. Dit is vaak ook afhankelijk van de voornaamste functie van het park in combinatie met de

Afb. 4.6: Parkpop in het Zuiderpark, bron internet

ruimtelijke verschijningsvorm: een park dat meer gericht is op ecologie en landschap zal sneller deze link maken, evenals een park dat niet volledig omsloten is door bebouwing.

Uiteindelijk gaat het om de positieve beleving van de bezoeker die bepaald of een park succesvol is of niet.

Het succes is te vangen in de combinatie van de interne succesfactoren van de verschijningsvorm, het programma en de uniciteit met de externe succesfactoren zoals bovengenoemd.

Afb. 4.7: Voetbal in Goffertpark, bron internet

5. Analyse Typische Stadsparken

5.1 Algemeen

Dit hoofdstuk omvat de analyse van een zestal casestudies. Deze zijn het Amsterdamse Bos en het Vondelpark in Amsterdam, Park Sonsbeek in Arnhem, het Zuiderpark in Den Haag en het Kralingse Bos en Prinsenlandpark in Rotterdam.

De parken worden volgens de methode van Kevin Lynch geanalyseerd (zie paragraaf 2.7). Allereerst is er per park een korte beschrijving van de achtergrond van het park. Hierna volgt de uiteenrafeling van het park volgens de vijf elementen die in de methodiek uitgelegd zijn.

Naast de vijf elementen van Kevin Lynch, zijn er ook andere aspecten die belangrijk zijn om te ontleden. Deze zijn reliëf en water, waarbij de variatie en beleefbaarheid belangrijk zijn. Ook punten van aandacht zijn de functies met hun onderlinge verbanden en de toegankelijkheid van het park. Met dit laatste wordt de toegankelijkheid voor de auto bedoeld, inclusief parkeerplaatsen. En de aansluitingen met het openbaar vervoer (OV) en eventuele aansluitingen op een regionaal fietsnetwerk. Daarnaast wordt er ook gekeken naar de massa/ruimte en naar de historische ondergrond van het park.

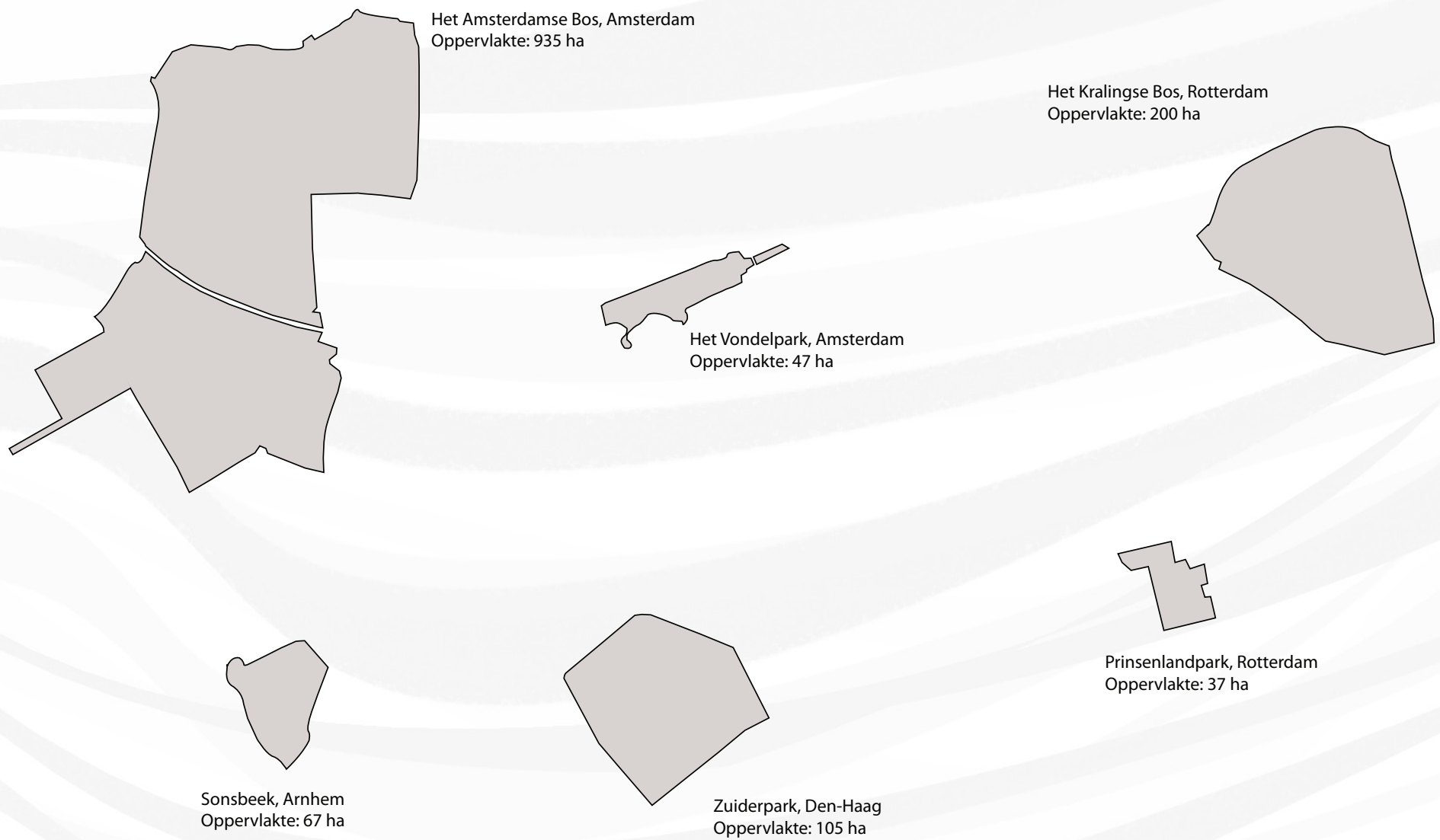
Als laatste is het belangrijk om te kijken welke externe factoren zoals beschreven in paragraaf 4.5 invloed hebben op het succes van het park.

De typische aspecten van elk park worden middels tekst en een conclusiekaart uiteengezet.

Deze kaart zal focussen op de belangrijkste bevindingen en de vergelijking van de parken in hoofdstuk 6 dienen.

De uitgekozen parken zijn verschillend in vorm en oppervlakte, in afb. 5.1.1 is te zien hoe groot deze parken ten opzichte van elkaar zijn. Afb. 5.1.2 is een sfeerimpressie van de verschillende aspecten van de parken.

De analyse kaarten hebben wellicht nog een toelichting nodig, daarom is een uitklapbare legenda toegevoegd aan deze pagina. (-->)
Per thema worden de symbolen uitgelegd.

Afb. 5.1.1.1:
Schaalvergelijking stadsparken
Oorspronkelijke schaal 1:25.000

Afb. 5.1.2: Sfeerimpressie casestudy parken

5.2 Amsterdamse Bos, Amsterdam

Het Amsterdamse Bos:

In 1928 besloot Amsterdam een groot bos aan te leggen in het poldergebied voor haar inwoners, en werd daarmee het grootste bosperceel in de nabijheid van Amsterdam.

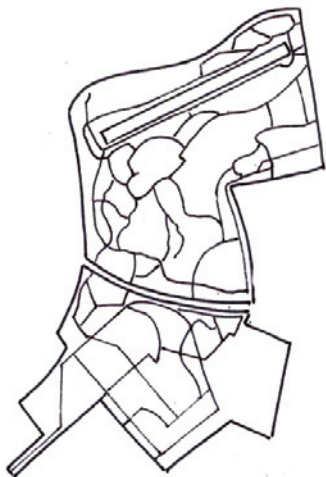
Door de grote aanwezigheid van water en groen is het park ecologisch interessant voor flora en fauna, waarbij het in hoofdzaak een wandelgebied is voor de natuurliefhebber. Daarnaast biedt het de ruimte aan (top)sporters en recreanten met de daar bijbehorende voorzieningen en horeca.

Jaarrond biedt het Amsterdamse Bos een programma voor bezoekers die dus veelal gericht is op natuureducatie en sport.

Inwonersaantal stad: 767.108
inwoners (30 november 2009, bron: CBS)
Oppervlakte stad:
ongeveer 219,33 km² (53,59 km² water).

Oppervlakte Amsterdamse Bos: 935 hectare (9,35 km²)
Opp.percentage park t.o.v opp. Stad: 4,3%

Afb. 5.2.1: Ligging Amsterdamse Bos t.o.v. het centrum van Amsterdam (bewerkt Google Earth beeld)

Afb. 5.2.2: Analysekaart Route

Routes: Er lopen veel routes door het Amsterdamse Bos. Wandel-, fiets- en ruiterpaden en ook autowegen. In de noordelijke helft is er meer een landschapspark-structuur in de route, in het zuidelijke deel volgt de route het polderverkevelingspatroon.

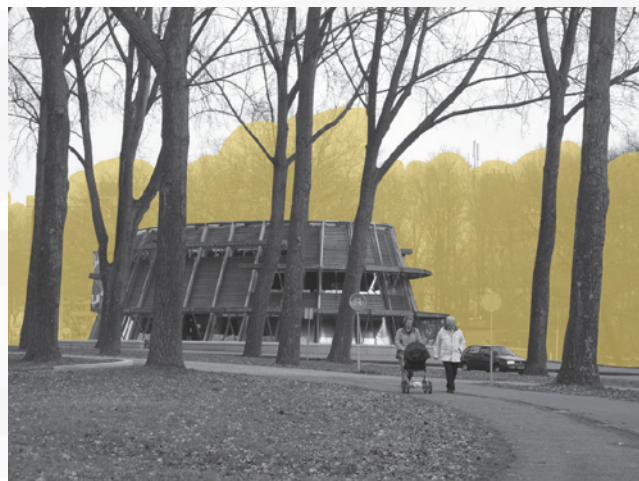

Afb. 5.2.5: Fietspad en voetpad liggen gescheiden naast elkaar in het Amsterdamse Bos, hier met beplantingen ertussen.

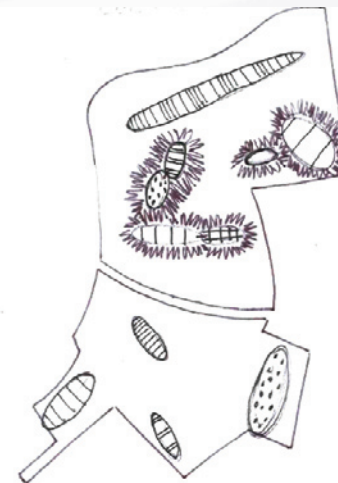

Afb. 5.2.3: Analysekaart Randen

Randen: De randen zijn overwegend dicht. Het park wordt doorsneden door een snelweg met onderdoorgangen. Er is één (duidelijk) hoofdingang bij het informatiecentrum, verder kleine ingangen.

Afb. 5.2.6: Ingang bij het informatiecentrum, gesloten randen achter het centrum.

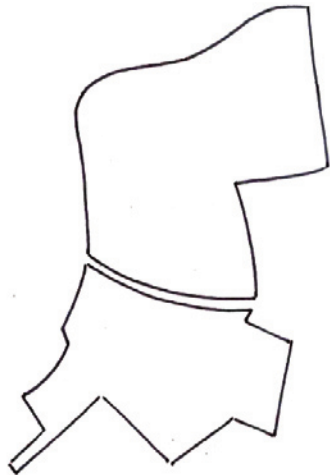

Afb. 5.2.4: Analysekaart Gebieden

Gebieden: Er zijn een aantal losse gebieden te onderscheiden. Er is geen duidelijke structuur tussen de gebieden te herkennen. Gebieden worden gevormd door functies of (open) ruimtes.

Afb. 5.2.7: Doorkijk naar water en open weides, er zijn enkele doorkijken maar overwegend hebben gebieden geen binding.

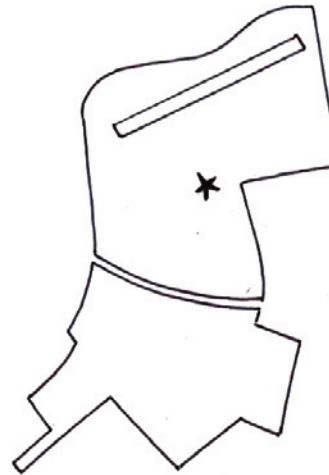

Afb. 5.2.8: Analysekaart Knooppunten

Knooppunten: Knooppunten in het Bos zijn vrijwel gelijkwaardig aan elkaar. Door de hoeveelheid van paden zijn er veel keuzemomenten, maar geen onderscheidt zich echt.

Afb. 5.2.10: Veel knooppunten zijn onopvallend, vooral functioneel.

Afb. 5.2.9: Analysekaart herkenningstekens

Herkenningstekens: Door de dichtheid van het Bos zijn er weinig herkenningstekens te onderscheiden. De enige die opviel vanuit meerdere gebieden en langs meerdere routes was de heuvel, en de roeibaan was ook een opvallend element.

Afb. 5.2.11: De heuvel is één van de twee herkenningpunten in het Amsterdamse Bos.

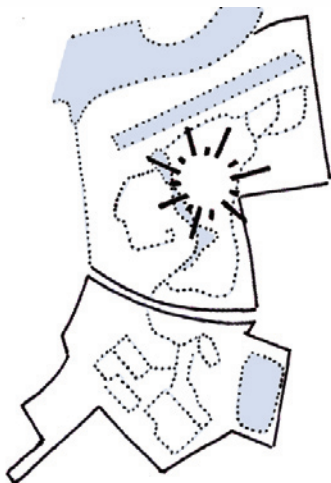
Het reliëf en het water spelen een matige rol in het Amsterdamse Bos. Ondanks de aanwezigheid van vrij veel water is dit niet altijd even beleefbaar. Er is vrij weinig reliëf terug te vinden, er zijn een drietal heuvels te vinden waarvan de grootste middenin het Bos ligt.

Er is een overheersende aanwezigheid van massa (bos), met daartussen enkele open ruimtes. De mate van variatie hierin is laag in relatie tot het oppervlak van het park. De grootste open ruimtes worden gevormd door water.

De functies liggen te ver uit elkaar om een samenhang te vertonen. Opvallend is wel dat een reeks van functies verbonden is door de autoroute die door het bos loopt. Verder valt op dat de functies wel enigszins op thema zijn gegroepeerd. Dit heeft te maken met de toegankelijkheid van sommige functies als sport.

Het meest opvallende is dat het Amsterdamse Bos geen echte officiële ingang heeft. De grootste ingang ligt wel bij het bezoekerscentrum. Langs de oostzijde ligt de meeste bebouwing maar zijn er bijna geen aansluitingen op het park.

Op de historische ondergrond is nog de polderverkaveling te zien die het meeste terugkomt in het zuidelijke deel van het Bos.

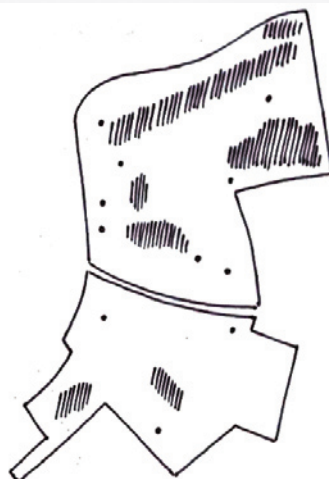

Afb. 5.2.12: Analysekaart Reliëf & Water

Reliëf & water: Er zijn geen grote verschillen in reliëf aanwezig, op de heuvel in het midden van het Bos na. Er is wel veel water aanwezig, vijvers, sloten en andere watergangen. Kenmerkend zijn de hoeveelheid bruggen.

Afb. 5.2.15: Watergangen in het amsterdamse Bos, op de achtergrond één van de vele bruggen.

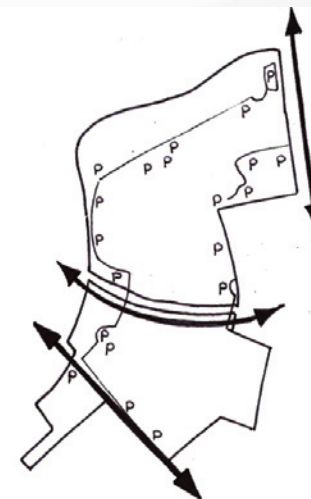

Afb. 5.2.13: Analysekaart Functies

Functies: Functies liggen verspreid door het park. In het noordelijke deel liggen enkele gerelateerde functies dicht bij elkaar.

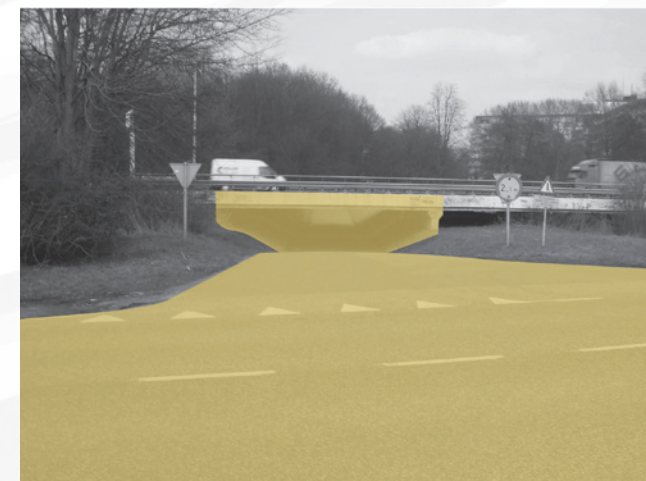

Afb. 5.2.16: Op het bord is goed te zien hoe ver de functies uit elkaar liggen.

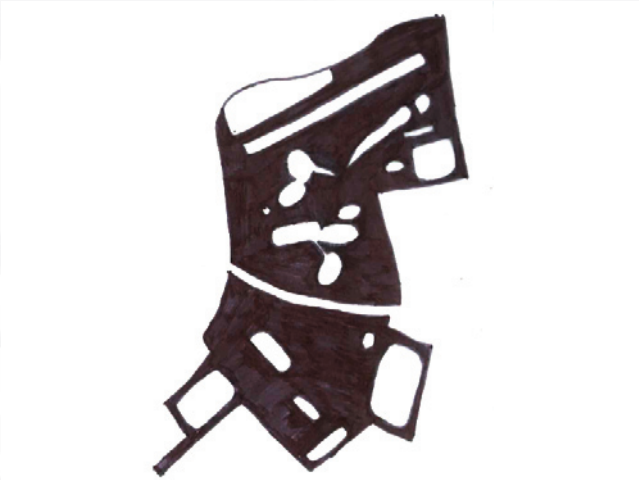

Afb. 5.2.14: Analysekaart Toegankelijkheid

Toegankelijkheid: De auto kan ver het park in. Een veel functies zijn bereikbaar met de auto en er zijn vrij veel parkeerplaatsen. Door het gehele park lopen fietsroutes die op verschillende netwerken aansluiten. Het OV heeft vrij weinig aansluitingen op het Bos.

Afb. 5.2.17: Doorgang onder de snelweg door.

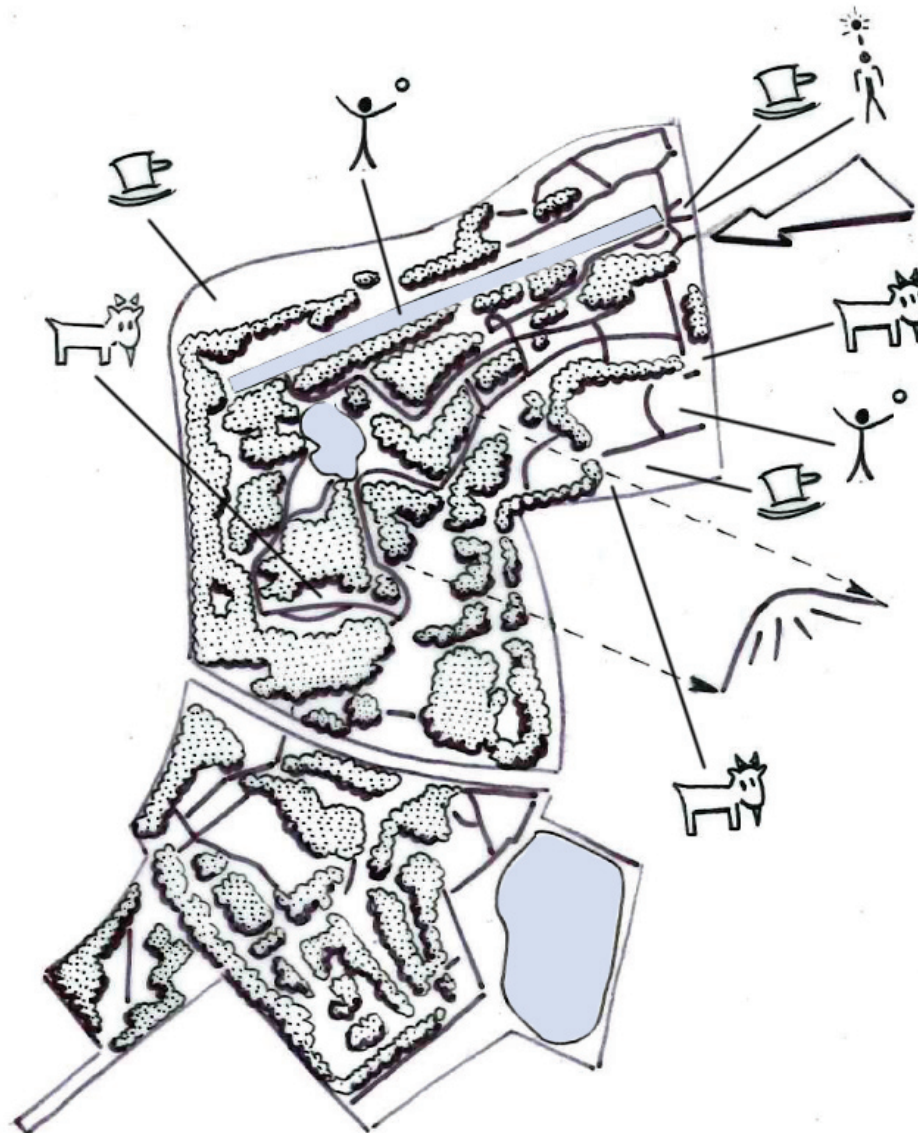
Afb. 5.2.18: Analysekaart ruimte/massa

Ruimte/massa: Er is wel wat variatie in massa en ruimte te zien in het Amsterdamse Bos, maar toch is de massa (het bos) overheersend. De grootste open vlakken worden door water gevormd.

Afb. 5.2.19: Historische kaart

Historische ondergrond: Duidelijk is de buitenste rand van het huidige Amsterdamse Bos te onderscheiden. Ook de richting in het zuidelijke deel is te zien.

Conclusie

Uit de kaarten van het Amsterdamse Bos zijn de volgende kenmerken naar voren gekomen:

- Veel bos, veel massa
- Monotoon beeld, geen tot weinig variatie in het bos en in bostypen.
- Paden lopen vaak langs open ruimtes, niet er doorheen.
- De heuvel valt matig op als herkenningspunt.
- Tweedeling van het park door de snelweg.
- De roeibaan is herkenningspunt in de beleving.
- Grote keuze aan paden, eigenlijk teveel keuze dat voor onoverzichtelijkheid zorgt.
- Functies liggen losverstrooid en op relatief grote afstand van elkaar.
- Drietal grote wateroppervlakken, maar het water is niet overal even beleefbaar.
- Het is meer recreatiebos dan stadspark, het is te groot, te onoverzichtelijk en heeft te weinig binding met het centrum voor deze functie.

Afb. 5.2.20: Conclusiekaart Amsterdamse Bos

5.3 Vondelpark, Amsterdam

Vondelpark:

Het Vondelpark is ontworpen door landschapsarchitect Jan David Zocher in 1864. De lang-gerekte vorm van het stadspark komt voort uit de verkavelingstructuur van het polderlandschap. In het park treft je dan ook vele waterpartijen aan die voor het ontwateren van aanliggende land zorgt.

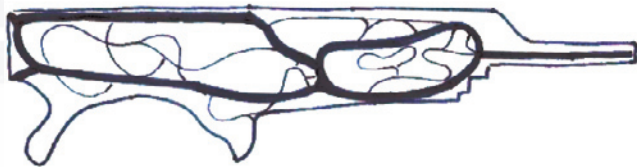
Het park heeft een strategische ligging in de stedelijke context doordat het de stad insteekt waarbij in de nabije omgeving van het Vondelpark het Leidseplein en het Museumplein gelegen zijn. Tussen deze twee "brandpunten" van stedelijkheid levert het Vondelpark een groene tegenstelling op.

Door het Vondelpark loopt een duidelijke doorgaande route voor wandel- en fietsverkeer die aansluiting vindt aan een groter regionaal netwerk waardoor het veelvuldig gebruikt wordt als verkorte route van het centrum naar het westelijke deel van Amsterdam. Langs de noord- en zuidzijde zijn tal van ingangen naar het park, de hoofdingangen liggen aan de oostzijde en westzijde van het park en hebben een directe aansluiting op de hoofdroute.

Inwonersaantal stad: 767.108
inwoners (30 november 2009, bron: CBS)
Oppervlakte stad:
ongeveer 219,33 km² (53,59 km² water).

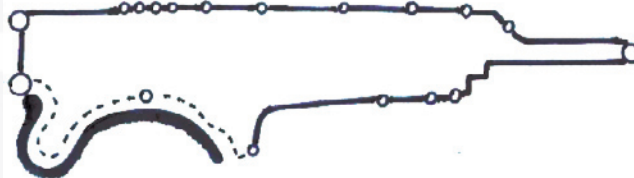
Oppervlakte Vondelpark: ongeveer 47 hectare (0,47 km²)
Opp.percentage park t.o.v opp. Stad: 0,2%

Afb. 5.3.1: Ligging Vondelpark t.o.v. het centrum van Amsterdam (bewerkt Google Earth beeld)

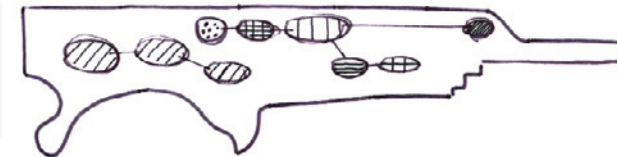
Afb. 5.3.2: Analysekaart Route

Routes: Er lopen twee lussen als hoofdroute door het park, deze vormen ook een doorgaande fietsverbinding. De subpaden zijn ook lusvormig en sluiten aan op de hoofdpaden. Voet- en fietspaden zijn gescheiden.

Afb. 5.3.3: Analysekaart Randen

Randen: Het grootste deel van het park heeft een dicht rand. De zuid(-west) kant is transparanter. De hoofdingangen zitten aan de kop en staart van het park. Verder zijn er veel kleinere ingangen

Afb. 5.3.4: Analysekaart Gebieden

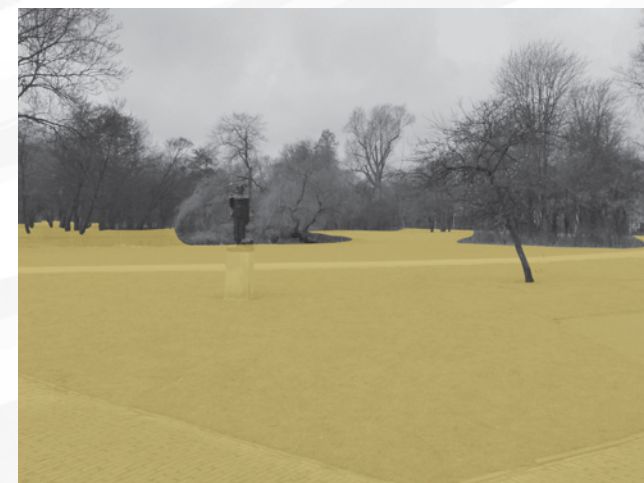
Gebieden: Gebieden worden gevormd door een aaneenschakeling van functies en van een serie van drie open weides. Duidelijk bindingen tussen gebieden.

Afb. 5.3.5: De hoofdlus, in het midden snel verkeer, aan de randen langzaam verkeer.

Afb. 5.3.6: De randen van het Vondelpark grenzen direct aan de bebouwing. Een hekwerk vormt de scheiding.

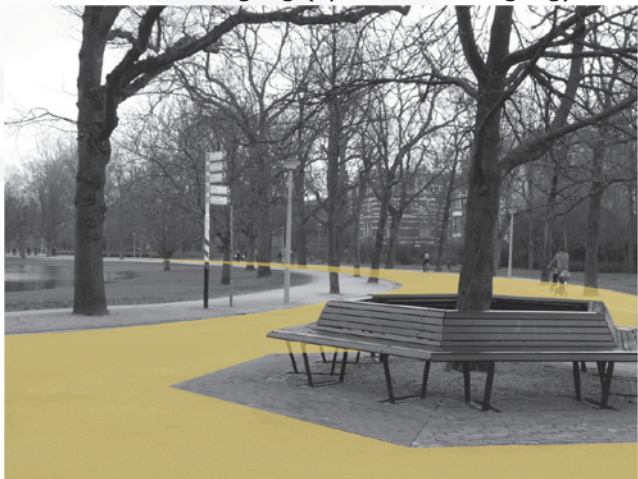

Afb. 5.3.7: Gebieden zijn met elkaar verbonden door onder andere zichtlijnen. De begrenzing wordt door water en/of groen gevormd.

Afb. 5.3.8: Analysekaart Knooppunten

Knooppunten: Vier belangrijke knooppunten vallen op, de ingangen aan de zuidzijde vormen er twee. Het knooppunt in het midden van het park verbindt allerlei functies en routes. Het knooppunt bij de tunnel vormt mentaal de echte ingang (i.p.v. de hoofdingang).

Afb. 5.3.10: Het knooppunt heeft vrijwel altijd een groen midden.

Afb. 5.3.9: Analysekaart herkenningstekens

Herkenningstekens: Er zijn twee herkenningstekens in het park die opvallen. Dit zijn het beeld van Joost van den Vondel en het witte kunstwerk in het midden van het park.

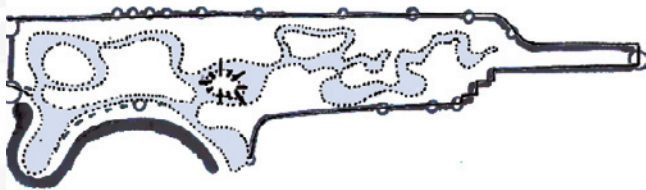
Afb. 5.3.11: Kunst als herkenningsteken, duidelijk en opvallend.

Voor het Vondelpark is de waterstand van groot belang, omdat het park lager ligt dan zijn omgeving en de ondergrond venig is heeft het park overlast van water. Er zijn vele vijverpartijen aanwezig om (een deel van) dit probleem op te lossen.

De functies van het park zijn vrijwel allemaal in drie langgerekte zones gesitueerd, deze lopen mee met het oude oorspronkelijke verkavelingspatroon. Verder opvallend is dat de functies gericht op stadsnatuur gegroepeerd zijn.

Het park is van alle kanten toegankelijk, er zijn een groot aantal ingangen, waarvan 3 de hoofdingang vormen. Het park takt aan op meerdere OV-lijnen en het centrum van Amsterdam waardoor er veel beweging is in en rondom het park.

De centrale positie, de doorgaande fiets-route en de aanwezigheid van de vele toeristen in de stad maakt dat het park eigenlijk te succesvol is. Het onderhoud kan de druk van de bezoekers nauwelijks bijhouden.

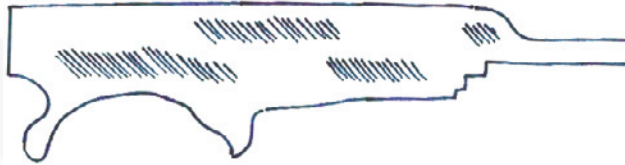

Afb. 5.3.12: Analysekaart Reliëf & Water

Reliëf & water: Het Vondelpark heeft een venige polderondergrond en ligt lager dan de omgeving. In het park is er vrijwel geen reliëf aanwezig. Water is belangrijk, niet alleen de vele vijvers en de watergangen maar ook het grondwater dat omhoog komt.

Afb. 5.3.15: De aangesloten vijvers vormen de structuur van het park.

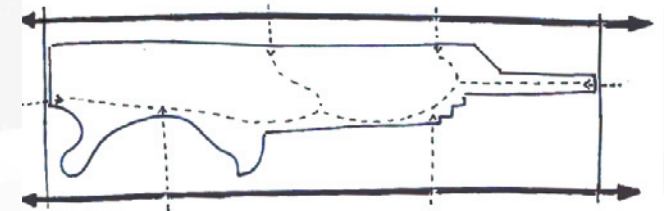

Afb. 5.3.13: Analysekaart Functies

Functies: Functies zijn in de lengte van het park gesitueerd (volgens de verkaveling). De meeste functies liggen dicht bij elkaar of zijn gecombineerd.

Afb. 5.3.16: Functies liggen dicht bij elkaar gecentreerd.

Afb. 5.3.14: Analysekaart Toegankelijkheid

Toegankelijkheid: Door het Vondelpark loopt een doorgaande fietsroute naar het centrum. Langs de lange zijde zijn er halte voor het OV. De auto heeft geen plek in het park.

Afb. 5.3.17: De doorgaande fietsroute is duidelijk aangegeven.

Afb. 5.3.18: Analysekaart ruimte/massa

Ruimte/massa: Het Vondelpark vertoont veel variatie in massa en ruimte. Opvallend zijn de drie grote open plekken in het zuidwestelijke deel, dit zijn drie weides.

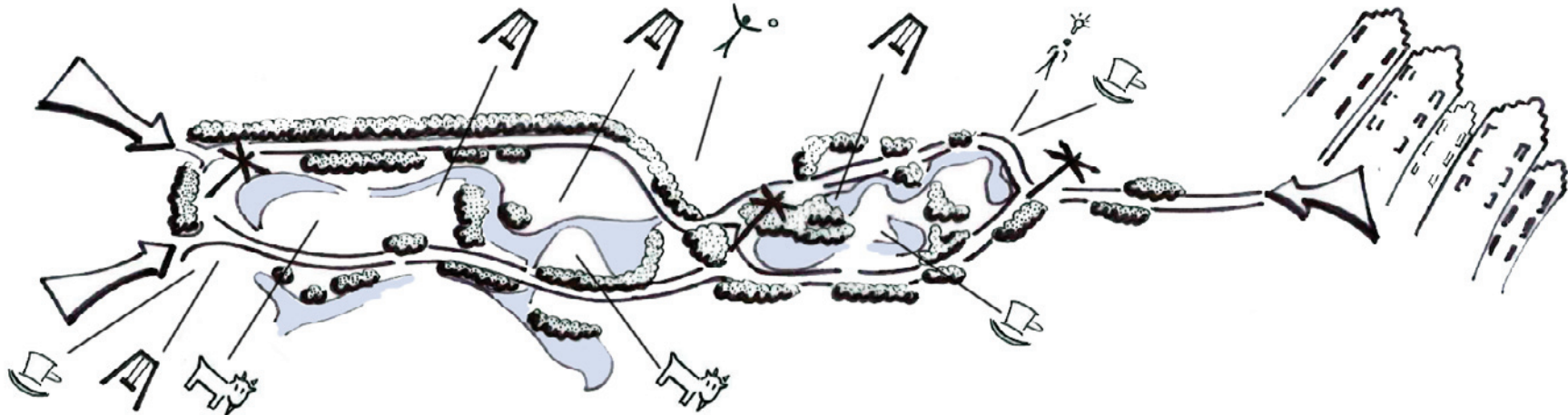
Afb. 5.3.19: Historische kaart

Historische ondergrond: De oorspronkelijke verkavelingstructuur is nog terug te vinden in de historische kaart.

Conclusie

Uit de kaarten van het Vondelpark zijn de volgende kenmerken naar voren gekomen:

- Doorgaande route naar het centrum door het park.
- Veel variatie in open en dichte ruimtes.
- Duidelijke knooppunten waar routes samenkomen, bij het middelste knooppunt raken meerdere gebieden elkaar.
- Grote waterpartijen zijn door het hele park heen beleefbaar. Ook wateroverlast door lagere ligging t.o.v. de omgeving en ondergrond.
- Park is direct verbonden aan stadscentrum.

Afb. 5.3.20: Conclusiekaart Vondelpark

- Grote hoeveelheid van functies t.o.v. het oppervlak van het park, wel goed verspreid over het park (gezoneerd).

5.4 Park Sonsbeek, Arnhem

Sonsbeek:

Het park Sonsbeek was oorspronkelijk een landgoed en is in 1899 opgekocht door de gemeente voor de omvorming tot park.

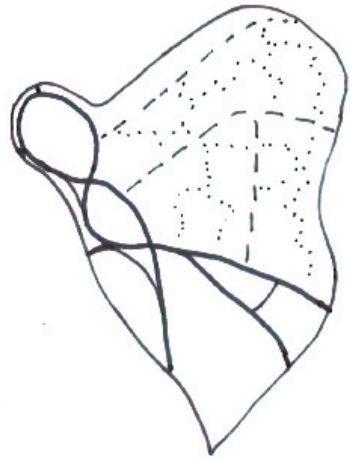
Het park grenst direct aan de binnenstad van Arnhem waarbij de natuur letterlijk de stad wordt ingetrokken en het vormt de "entree" naar aangrenzende groenparken waaronder Het Nationaal Park De Hoge Veluwe.

Het park is karakteristiek vanwege het hoge en vele reliëf met in de dalen ervan veel water waarbij de kwelgebieden in het park zorgen voor bijzondere natuurplekken. Verder is het internationaal bekend vanwege de driejaarlijks terugkerende kunsttentoonstelling "Sonsbeek buiten de perken".

Inwonersaantal stad: 147.244 inwoners (per 1 januari 2010, bron: CBS)
Oppervlakte stad: 101,53 km²
(3,39 km² water)

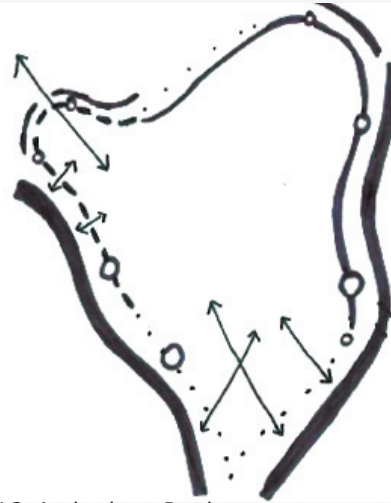
Oppervlakte Sonsbeek: 67 ha (0,67 km²)
Opp.percentage park t.o.v opp. Stad: 0,7%

Afb. 5.4.1: Ligging Park Sonsbeek t.o.v. het centrum van Arnhem (bewerkt Google Earth beeld)

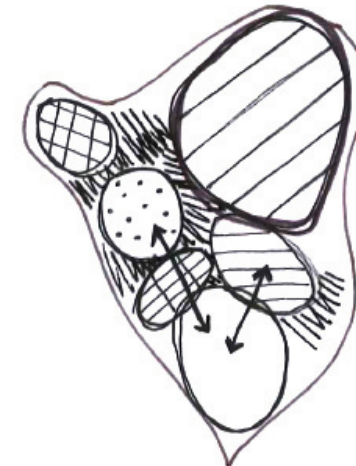
Afb. 5.4.2: Analysekaart Route

Routes: De routes in het parkgedeelte van Sonsbeek zijn vrijwel gelijkwaardig en slingeren door het groen heen. De paden door het bos zijn over het algemeen onverharde paadjes. Er is geen scheiding van verkeer.

Afb. 5.4.3: Analysekaart Randen

Randen: De randen zijn wisselend, een derde is gesloten (bos) een derde is halfopen (park) en een derde is open (weide). Er zijn verschillende grotere ingangen en doorkijken het gebied in.

Afb. 5.4.4: Analysekaart Gebieden

Gebieden: Er is één groot dicht bosgebied en er zijn meerdere gebieden die gerelateerd zijn aan open ruimtes en functies. Hier lopen ook een tweetal (verbindende) zichtlijnen door de gebieden heen.

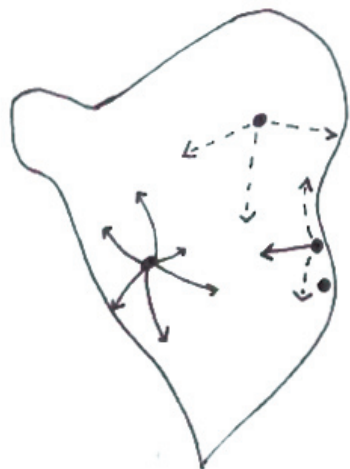
Afb. 5.4.5: Gelijkwaardige slingerende paden.

Afb. 5.4.6: De open rand aan de zuidzijde, weide met hekwerk.

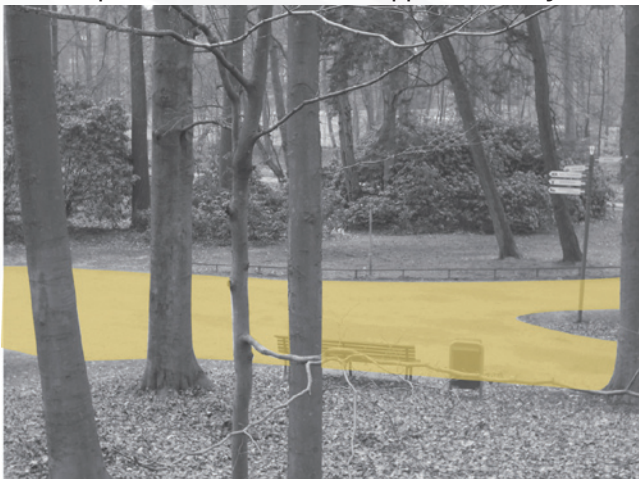

Afb. 5.4.7: Het bos vormt één groot gebied.

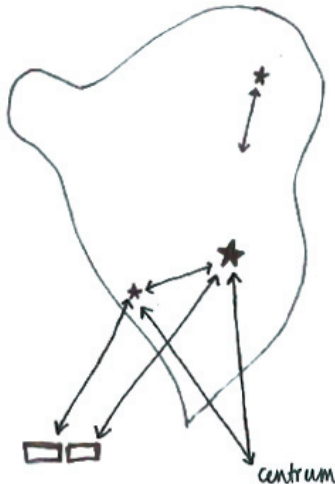

Afb. 5.4.8: Analysekaart Knooppunten

Knooppunten: Er zijn een drietal belangrijk knooppunten. De eerste ligt in het bos met drie duidelijke verbindingen. De tweede is de hoofdingang met ook drie takken en de laatste is de Zwanenbrug waar zes routes op aantakken en het knooppunt een object is.

Afb. 5.4.10: Door het slingerende padenstelsel zijn er meerdere keuzemomenten en knooppunten.

Afb. 5.4.9: Analysekaart herkenningstekens

Herkenningstekens: In Sonsbeek liggen drie herkenningstekens: de Witte Villa, de Witte Molen en de uitkijktoren. Buiten het park ligt nog het centrum en de Torens bij het station die je blik trekken. De uitkijktoren ligt in het bos en is minder beleefbaar.

Afb. 5.4.11: De Witte Villa is het icoon van Sonsbeek.

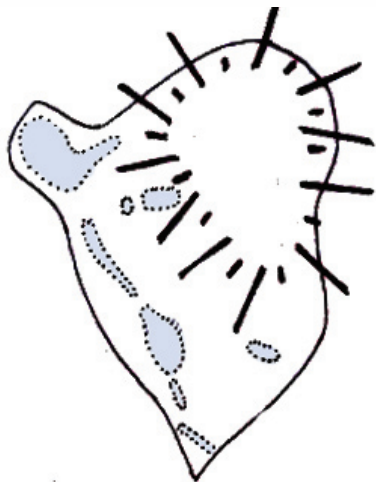
In park Sonsbeek is het variatie in open en gesloten erg belangrijk. Dit wordt door een deel veroorzaakt door de aanwezigheid van een groot verschil in reliëf.

Door dit reliëf vormen zich in de lage delen vijvers en stroomde er ooit een beek. Er is veel kwel wat voor natte natuur zorgt.

De meeste functies in het park zijn te vinden in het lagere gedeelte en op de overgang van hoog naar laag. Er vormt zich een duidelijke tweedeling in gebieden met aan de ene zijde het bos dat één groot gebied vormt en aan de andere kant de aaneenschakeling van gebieden die door vijvers, weiden en functies worden gevormd.

Het park is zeer goed toegankelijk, van alle parken die we onderzocht hebben ligt dit park het dichtst aan het centrum. Het takt er vrijwel letterlijk op aan. Om het park heen lopen goede verbindingen voor OV, fiets en auto.

De meeste ingangen bevinden zich aan de lagere kant dat meer parkachtig is ingericht. Daarnaast sluit het park aan op nog twee andere parken en op een groene zone die zich uitstrekt tot aan Nationaal Park de Hoge Veluwe.

Afb. 5.4.12: Analysekaart Reliëf & Water

Reliëf & water: Het reliëf is erg belangrijk, het park ligt voor een groot deel op een stuwwal. In de lager gelegen delen liggen enkele vijvers die met elkaar verbonden zijn. Hier liep vroeger ook de beek. Ook komt er kwel omhoog, dat voor natte natuur zorgt.

Afb. 5.4.15: De stuwwal en de vijvers vormen de structuur van het park.

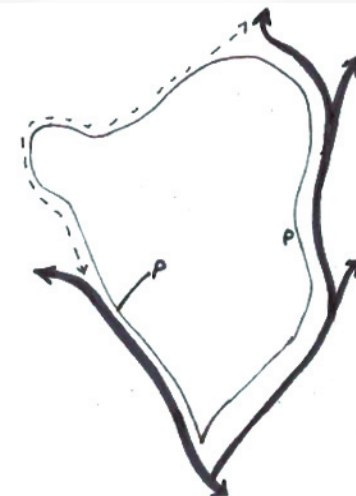

Afb. 5.4.13: Analysekaart Functies

Functies: De verschillende functies in het park liggen vrijwel allemaal in een Y-vormige zone. Opvallend is dat deze gerelateerd is aan het hoogteverschil.

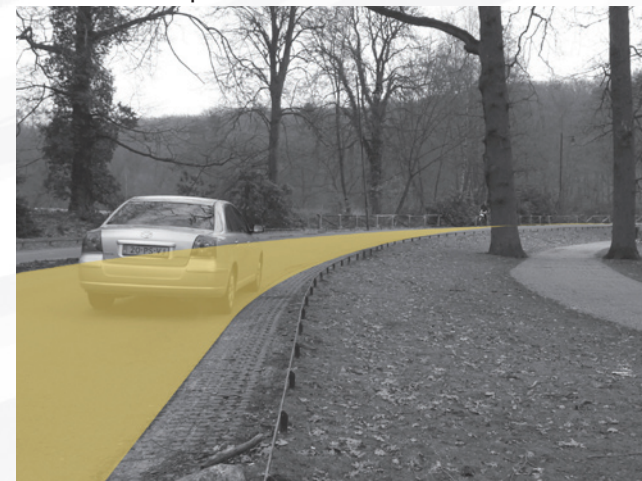

Afb. 5.4.16: Op de bebording zijn de verschillende functies terug te vinden.

Afb. 5.4.14: Analysekaart Toegankelijkheid

Toegankelijkheid: De toegankelijkheid van Sonsbeek met het OV is zeer goed. Langs drie zijden lopen busroutes. Op één punt kan men met de auto het park in (horeca). Er loopt een regionale fietsroute buiten om het park heen.

Afb. 5.4.17: Autoverkeer komt het park (bijna) niet in, wel lopen er doorgaande wegen om het park heen.

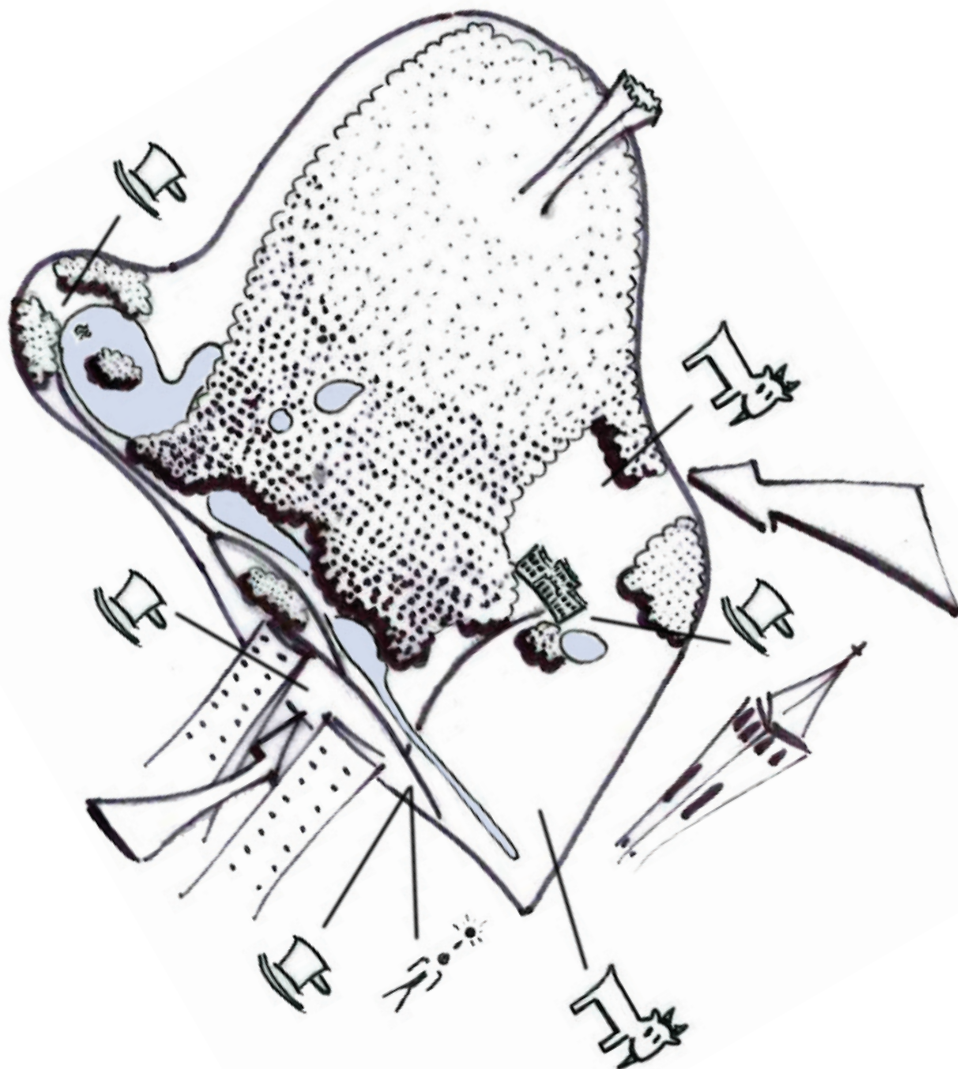
Afb. 5.4.18: Analysekaart ruimte/massa

Ruimte/massa: Goed te zien is de variatie in ruimte en massa in Sonsbeek. Het bos is heel dicht, de weides open en het parkachtige gedeelte variërend.

Afb. 5.4.19: Historische kaart

Historische ondergrond: Op de historische ondergrond is te zien hoe Sonsbeek aantakt op het centrum van Arnhem. Het maakt deel uit van een groter groen gebied dat voornamelijk uit bossen bestaat.

Afb. 5.2.20: Conclusiekaart Sonsbeek

Conclusie

Uit de kaarten van Park Sonsbeek zijn de volgende kenmerken naar voren gekomen:

- Veel variatie in open en dichte dichte ruimtes.
- Ruime keuze in paden, bospaden zijn onoverzichtelijker en minder formeel.
- Drie duidelijke delen in het park: de weides, het bos en het landschapspark.
- Park is direct verbonden aan stadscentrum, ook visueel in een deel van het park.
- Reliëf is kenmerkend en opvallend aanwezig.
- Waterpartijen in het lager gelegen deel van het park, hier komt ook veel kwel boven.
- Duidelijke herkenningspunten in het park, de Witte Villa en de Witte Molen (en de uitkijktoren). Ook duidelijke oriëntatie punten buiten het park: de stationstorens en de kerktoeren.
- Duidelijke zonering van functies, het meerendeel ligt in het lager gelegen gedeelte van het park.
- Er is een directe verbinding met het aangrenzende landschap door middel van de aansluiting op twee andere parken en de groene zone van landschap en landgoederen die tot aan de Hoge Veluwe reikt.

5.5 Zuiderpark, Den Haag

Zuiderpark:

In 1908 nam H.P. Berlage in zijn algemeen uitbreidingsplan voor Den Haag in het zuidwestelijke deel van de stad ,waar nog slechts polder was, het Zuiderpark op.

Dat park moest er komen ten behoeve van de bewoners van de uitgestrekte volksbuurten die niet de gelegenheid hadden naar de veraf gelegen Duinen en het Haagsche Bos te gaan. Het park dankt zijn naamsbekendheid mede aan het stadion van F.C Den Haag dat voorheen in het park lag, maar ook door grote evenementen zoals Parkpop heeft het park ver buiten Den Haag naamsbekendheid gekregen.

De cirkelvormige routing met daar op aanhakend directe verbindingen met de entrees zijn kenmerkend en maken dat het park als belangrijke doorgang fungeert voor voetgangers en fietsers naar de stad.

Inwonersaantal stad:

489.375 inwoners

(1 januari 2010, bron: CBS)

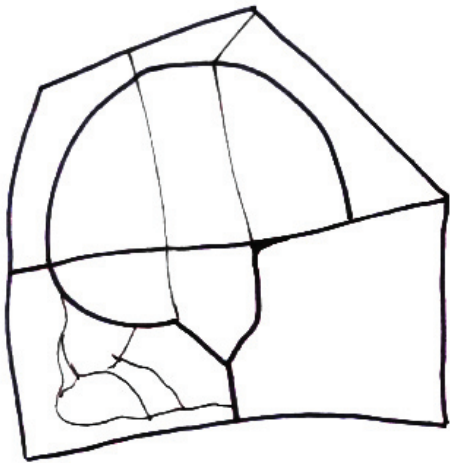
Oppervlakte stad: 98,20 km²

(15,77 km² water)

Oppervlakte Zuiderpark: 105 ha (1,05 km²)

Opp.percentage park t.o.v opp. Stad: 1,1%

Afb. 5.5.1: Ligging Zuiderpark t.o.v. het centrum van Den Haag (bewerkt Google Earth beeld)

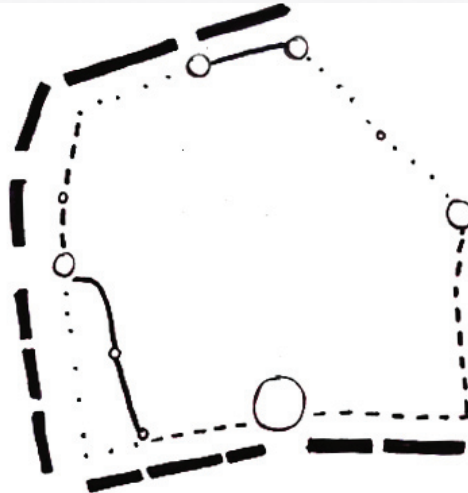

Afb. 5.5.2: Analysekaart Route

Routes: De hoofdroute van park bestaat uit een rondgang en een dwarsdoorgang die een doorgaande route is. Subpaden zijn vooral te vinden in het bos/arboretum gedeelte van het park en tussen de (school-/volks)tuinen.

Afb. 5.5.5: De rondgang is gedeeltelijk aangezet met een laan.

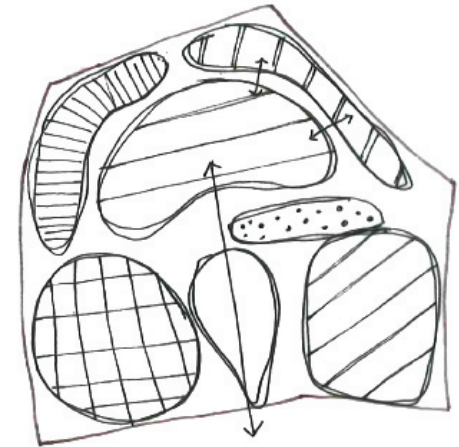

Afb. 5.5.3: Analysekaart Randen

Randen: De meeste randen zijn halfopen tot open. Bijna alle randen zijn begrensd door water en door wegen. Er is één echte hoofdingang en er zijn vier grote ingangen.

Afb. 5.5.6: Zowel de open als gesloten randen zijn begrensd door wegen.

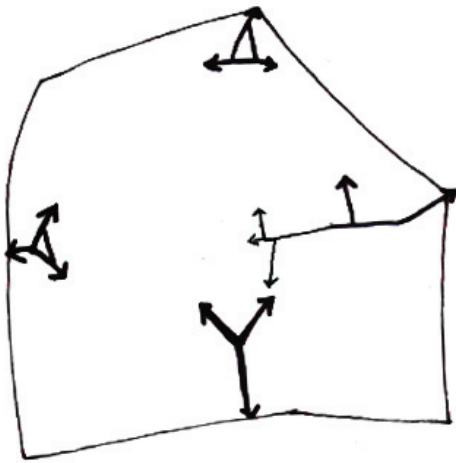

Afb. 5.5.4: Analysekaart Gebieden

Gebieden: Gebieden worden gevormd door voor-namelijk functies. De drie grote weides in het park vormen samen één gebied doordat ze in elkaar overlappen.

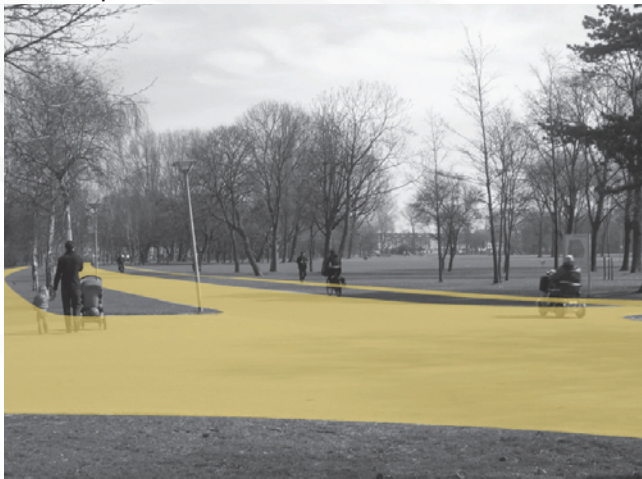

Afb. 5.5.7: Open ruimtes lopen in elkaar over en vormen zo één gebied.

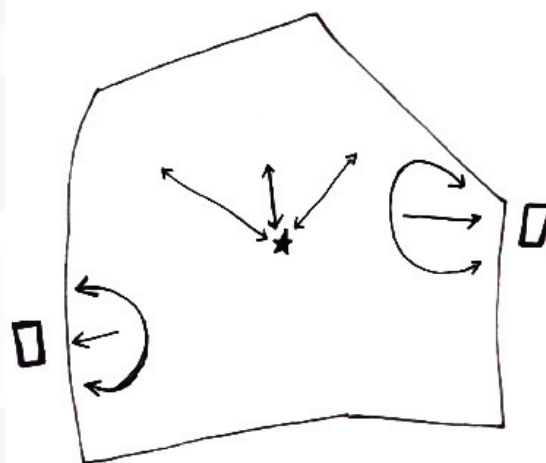

Afb. 5.5.8: Analysekaart Knooppunten

Knooppunten: Het belangrijkste knooppunt ligt bij de hoofdingang. Er zijn nog drie andere belangrijke knooppunten, ook deze zijn bij ingangen gesitueerd. Een minder opvallend knooppunt ligt in het midden van het park.

Afb. 5.5.10: Op enkele plaatsen komen paden samen als knooppunt. Knooppunten zijn over het algemeen weinig opvallend qua verschijningsvorm, maar wel duidelijk.

Afb. 5.5.9: Analysekaart herkenningstekens

Herkenningstekens: In het park is de centraal gelegen horecavoorziening het herkenningsteken. Buiten het park staan twee flats die ook voor oriëntatie en herkenning zorgen.

Afb. 5.5.11: De centraal gelegen horecavoorziening is een herkenningsteken in het park.

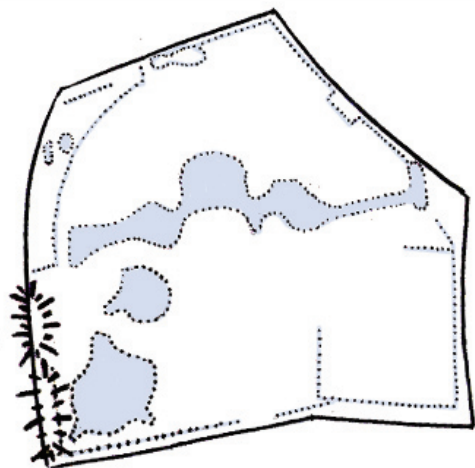
Bij het Zuiderpark in Den Haag draaien alle elementen om de rondgang en de doorgang. Deze twee lijnen verbinden gebieden, vormen de hoofdroute en arrangeren de functies.

Het Zuiderpark ligt iets lager dan zijn omgeving. In het park zelf is vrijwel geen reliëf te vinden behalve in de zuidwestelijke punt waar twee grondlichamen zijn aangebracht. Het water loopt in lijnen om het park heen en in vlakken dwars door het park langs de doorgang.

Het Zuiderpark is goed toegankelijk, er lopen directe OV-lijnen langs. Met de auto is een deel van het park toegankelijk en ook loopt er een doorgaande fietsroute door het park heen.

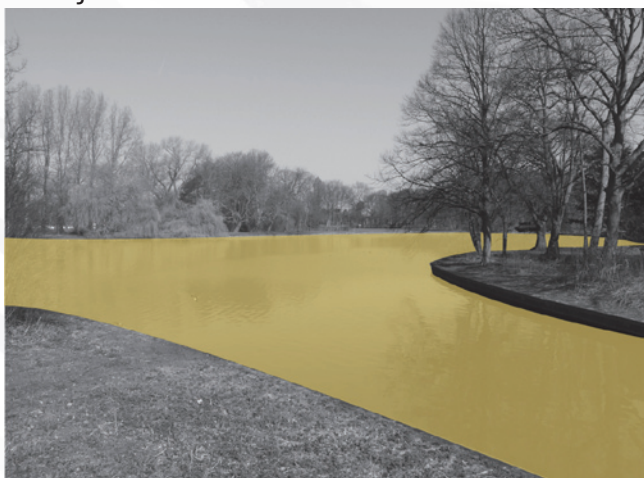
De belangrijkste knooppunten zijn gerelateerd aan de hoofdingang en grootste ingangen van het park.

Opvallend is dat het Zuiderpark een duidelijke zonering kent, gebieden zijn duidelijk anders in verschijningsvorm en functie van elkaar.

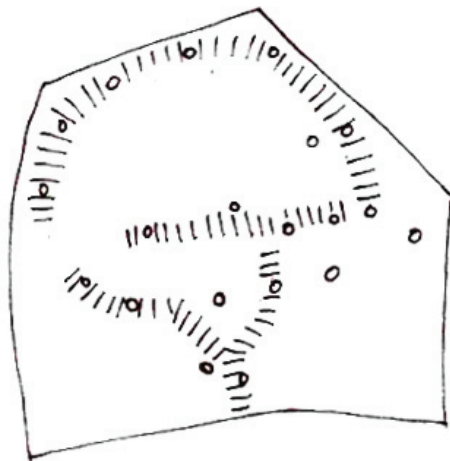

Afb. 5.5.12: Analysekaart Reliëf & Water

Reliëf & water: Het park ligt iets lager dan de omgeving. Aan de zuidzijde van het park zijn twee grondlichamen te vinden. Het water in het park ligt vooral in het midden, met nog een grote vijver in het zuidelijke deel en sloten rondom.

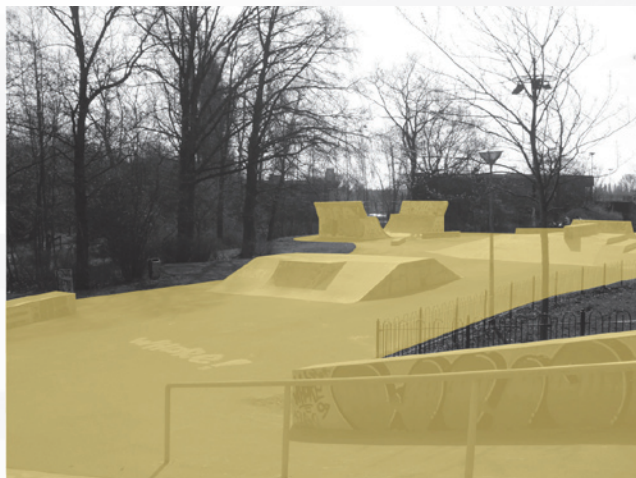

Afb. 5.5.15: Één van watergangen in het midden van het park.

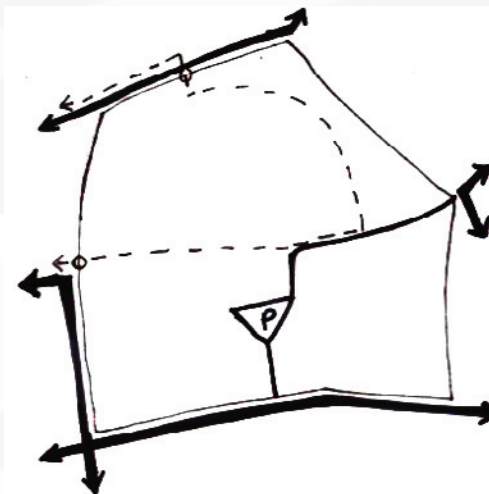

Afb. 5.5.13: Analysekaart Functies

Functies: Er zijn veel functies te vinden in het Zuiderpark, deze zijn vrijwel allemaal te koppelen aan de hoofdroute.

Afb. 5.5.16: Verschillende functies hebben een plek in het park zoals een skatebaan.

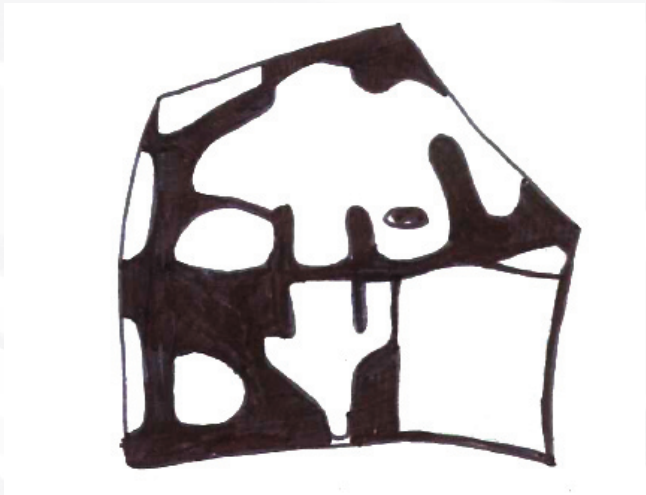

Afb. 5.5.14: Analysekaart Toegankelijkheid

Toegankelijkheid: De toegankelijkheid van het park is zeer goed, er takken meerdere OV-verbindingen aan. Bij de hoofdingang is een parkeerplaats en er lopen (regionale) fietsroutes door het park heen.

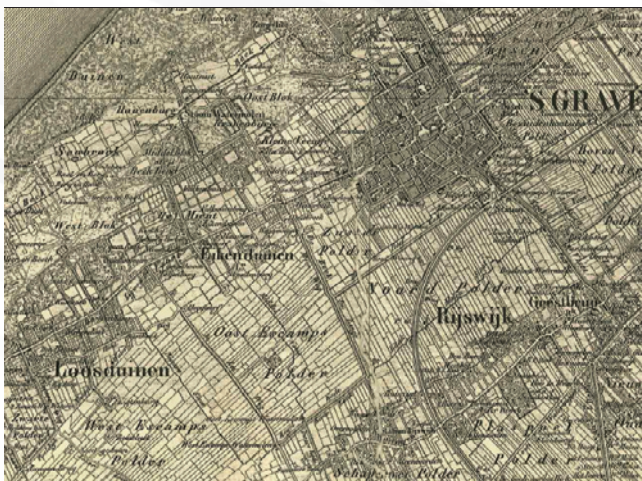

Afb. 5.5.17: Er is één centrale plek voor de auto, bij de hoofdingang is er parkeerplaats.

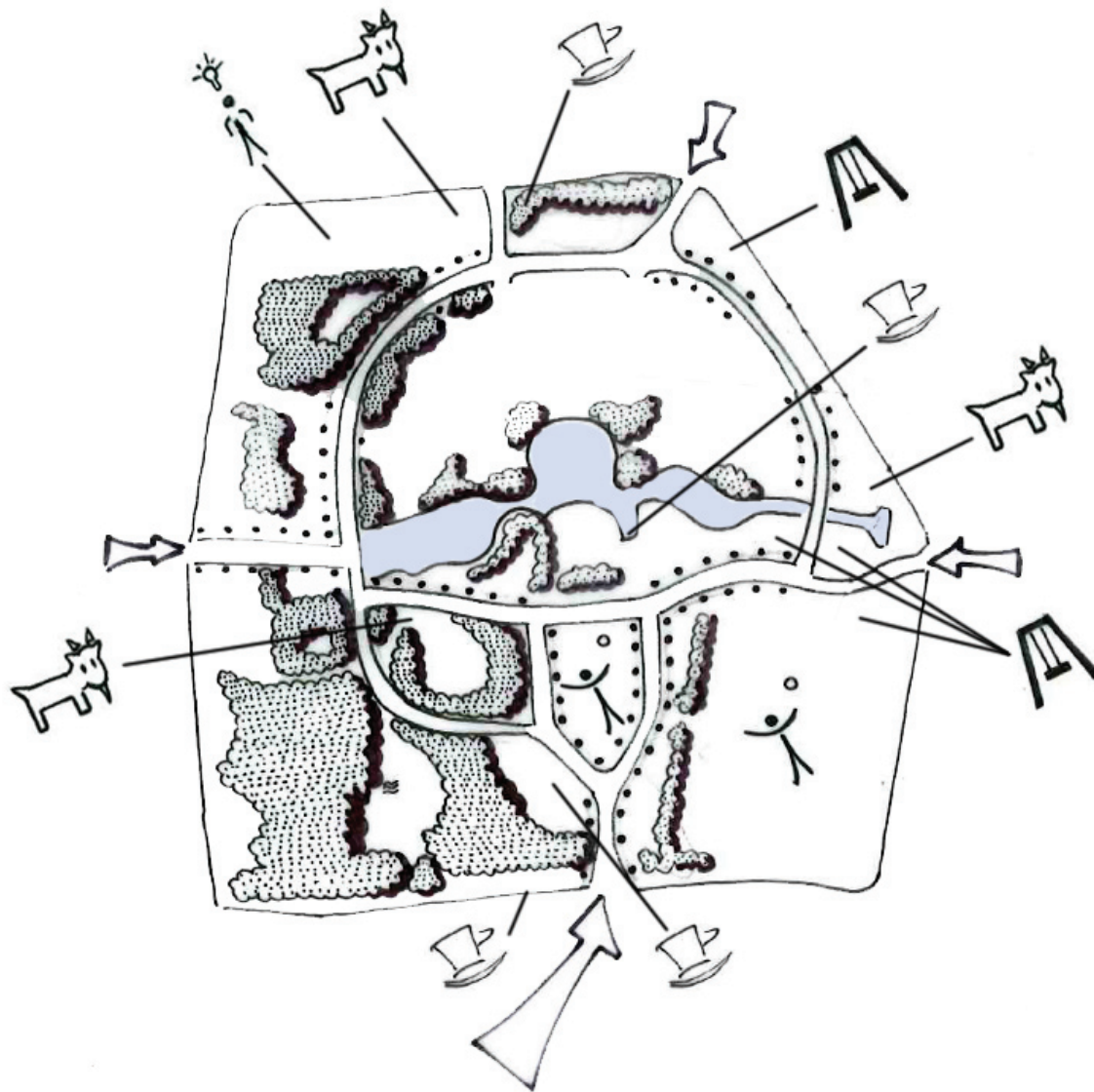
Afb. 5.5.18: Analysekaart ruimte/massa

Ruimte/massa: Opvallend zijn is de grote ruimte die gevormd wordt door drie weides. Elke deel van het park is net iets ander qua massa en ruimte, het westelijke deel is opvallend dicht met massa.

Afb. 5.5.19: Historische kaart

Historische ondergrond: Op de historische ondergrond is de gridvormige stadsstructuur goed te zien. Evenals de polder verkavelingen.

Conclusie

Uit de kaarten van het Zuidpark zijn de volgende kenmerken naar voren gekomen:

- Elementen vallen samen; functies, gebieden en routing zijn gelinkt.
- Routing vormt structuurdrager van het park en zorgt voor de beweging door het park heen.
- Duidelijke deelgebieden in het park, met elk een eigen verschijningsvorm.
- Doorgaande route naar het centrum toe.
- Water als vlak loopt centraal door het park heen, het park wordt aan vier van de vijf zijden omrand door water.
- Één duidelijke officiële hoofdingang, maar ook meerdere grote ingangen die direct gekoppeld zijn aan de doorgaande route.
- Variatie in open en dichte gebieden

Afb. 5.5.20: Conclusiekaart Zuidpark

5.6 Kralingse Bos, Rotterdam

Kralingse Bos:

In de 18e eeuw is de Kralingse Plas ontstaan door ontveningen waarbij de gemeente Rotterdam in 1911 heeft besloten om een bos rondom de Kralingse Plas aan te leggen wat kenmerkend is geworden voor het park.

De Kralingse Plas vormt dan ook de spil van het park waar alles omheen draait. De hoofdingangen van het park sluiten aan op de aangrenzende wijken.

De wandel- en fietspaden verdichten zich naar het water toe en daar waar de recreatieve voorzieningen voor bezoekers gesitueerd zijn. In het bos bevinden zich verschillende soorten sportfaciliteiten, en horecavoorzieningen en recreatie mogelijkheden, waarbij de recreatieve voorzieningen zowel in het bos als langs de waterrand en op het water plaats vinden.

Inwonersaantal stad: 603.425 inwoners

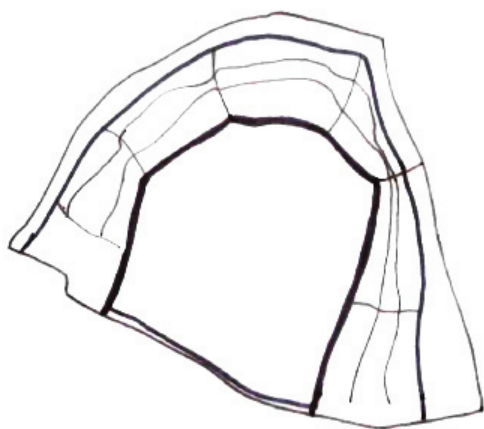
(18 maart 2010, bron: CBS)

Oppervlakte stad: 319,35 km² (waarvan 112,91 km² water)

Oppervlakte Kralingsebos: 200 ha (2 km²)

Opp.percentage park t.o.v opp. Stad: 0,6%

Afb. 5.6.1: Ligging Kralingse Bos t.o.v. het centrum van Rotterdam (bewerkt Google Earth beeld)

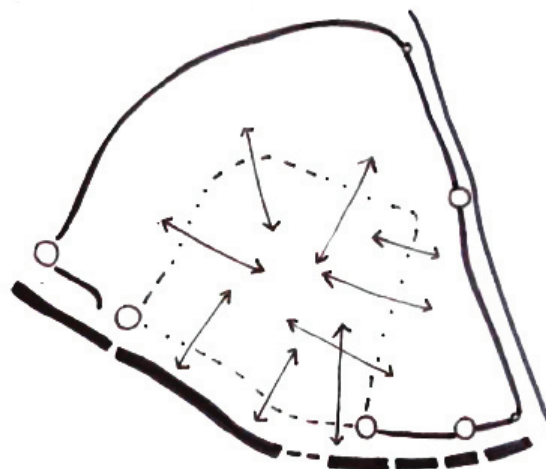

Afb. 5.6.2: Analysekaart Route

Routes: Het verkeer is duidelijk van elkaar gescheiden. De hoofdroute ligt langs het water. Meer naar de buitenzijde van het park toe loopt een auto verbinding. Tussen deze lopen meerdere paden parallel, deze worden verbonden door dwars paden.

Afb. 5.6.5: Slingerende paden lopen door groene ruimtes heen.

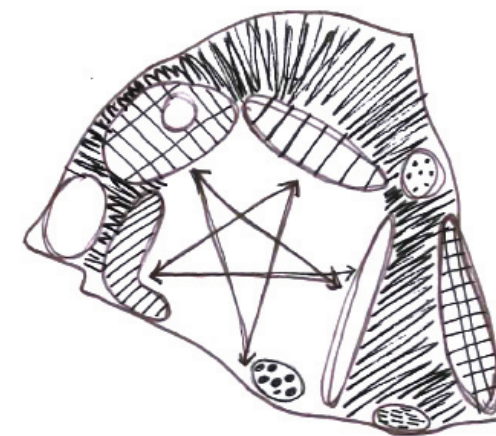

Afb. 5.6.3: Analysekaart Randen

Randen: Het grootste deel van het park heeft een gesloten rand met dichte begroeiing. De open rand ligt langs het water. De randen van het water naar binnen toe zijn halfopen met doorkijken.

Afb. 5.6.6: De meeste randen zijn dicht begroeid.

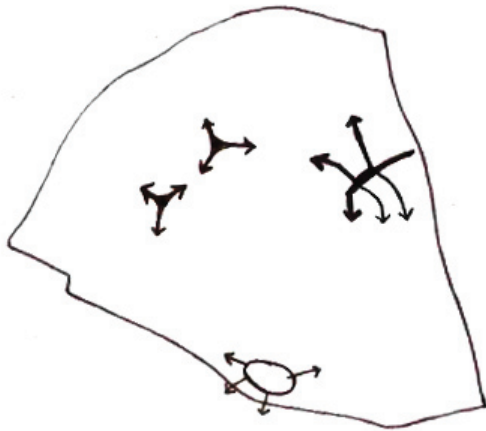

Afb. 5.6.4: Analysekaart Gebieden

Gebieden: Er zijn verschillende gebieden langs de waterrand gecentreerd, ook in het bosgebied liggen langs de randen enkele gebieden. Het water wordt ervaren als één groot gebied waar over veel zichtlijnen lopen.

Afb. 5.6.7: Het bos vormt één groot gebied tussen en om andere gebieden heen.

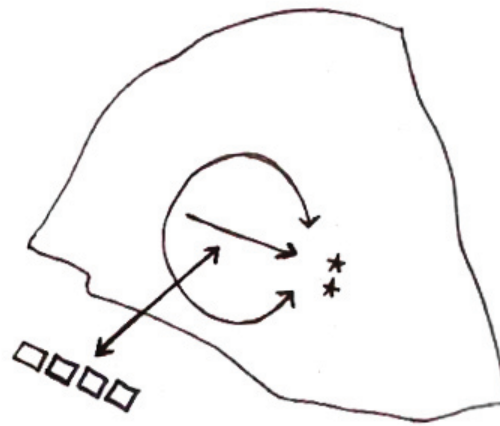

Afb. 5.6.8: Analysekaart Knooppunten

Knooppunten: Het belangrijkste knooppunt in het park ligt aan de oostzijde, hier komen meerdere paden samen. Het gebied aan de zuidzijde vormt ook een klein knooppunt waar meerdere bruggen eilandjes verbinden.

Afb. 5.6.10: Hiërarchie in het padenstelsel en bij de knooppunten.

Afb. 5.6.9: Analysekaart herkenningstekens

Herkenningstekens: In het park zorgen de twee molens voor de herkenning en oriëntatie. Buiten het park speelt de skyline van Rotterdam mee in de beleving en het beeld.

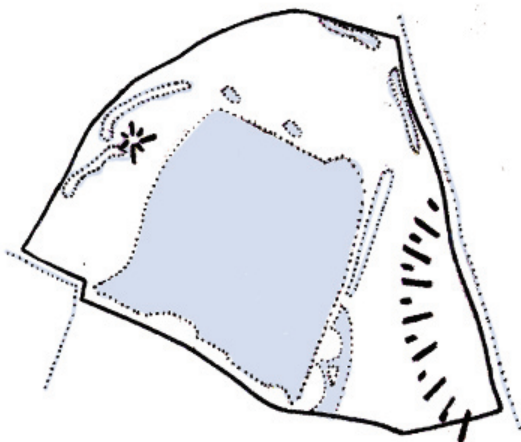
Afb. 5.6.11: De skyline van Rotterdam is een duidelijk herkenningspunt die je blik trekt.

Het Kralingse Bos ligt als een schil om de Kralingse Plas heen. In deze schil gebeurt alles: hierin zit de routing verwerkt en de functies en gebieden zitten gegroepeerd langs de randen van de schil.

De Kralingse Plas vormt de grootste hoeveelheid water in het park, maar ook zijn er onnoemelijk veel sloten en greppels terug te vinden in het bos die voor de afwatering zorgen. Daarnaast zijn er ook specifieke poelen voor natte natuur. Er is enkele variatie in het park, met name aan de oostelijke zijde bij de golfbaan.

De plas is de focus waaraan alles gebeurt. Toch is de rest van het park net zo interessant met name de variatie in open en dicht, de doorzichten en de hoge variatie in natuur maken het Kralingse Bos aantrekkelijk. Er is een grote tegenstelling met het Amsterdamse Bos waar de mate van variatie in de natuur vrij laag was.

Opvallend in het gebied was dat overal aan het water twee punten op bleven vallen, dit waren de skyline van Rotterdam en de twee historische molens.

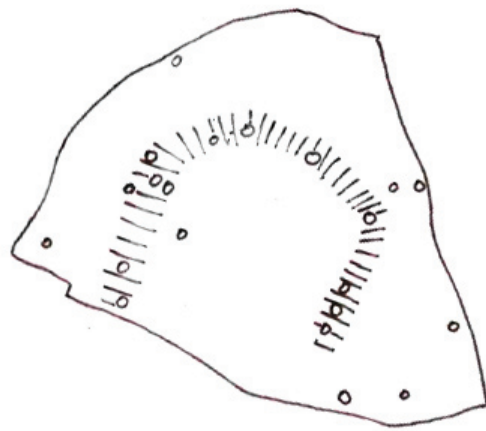

Afb. 5.6.12: Analysekaart Reliëf & Water

Reliëf & water: Qua reliëf ligt het golfterrein aan de oostzijde duidelijk lager dan de rest van het park. verder zijn er nog enkele andere kleine heuveltjes te vinden. De Kralingse Plas vormt de grootste massa water maar in het bos lopen vele smalle slootjes.

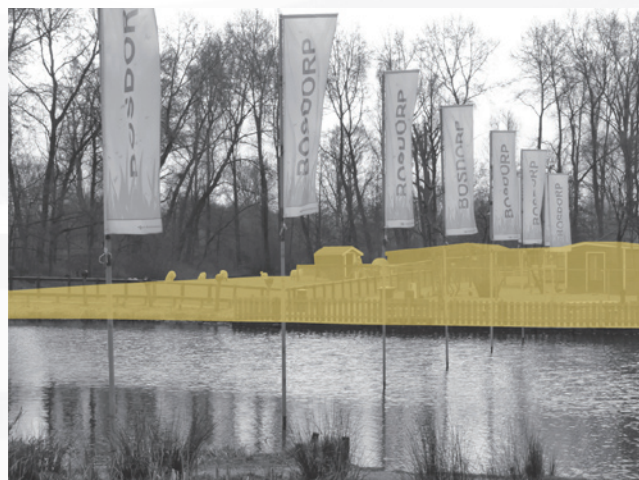

Afb. 5.6.15: De heuvel bij de kinderboerderij met hangplek bovenop.

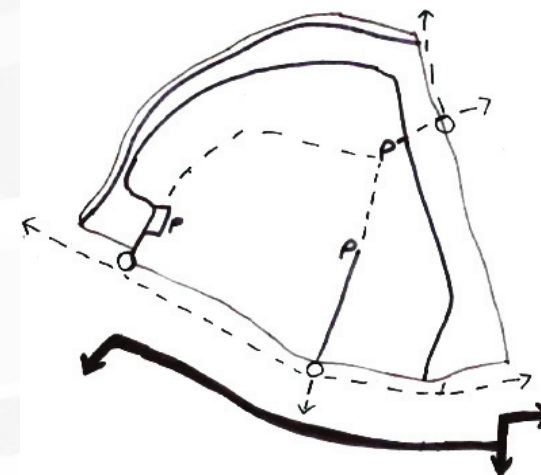

Afb. 5.6.13: Analysekaart Functies

Functies: De meeste functies zijn gefocust rondom de rand van het water. Enkele andere functies zijn losverspreid in het bos te vinden.

Afb. 5.6.16: De kinderboerderij is maar één van vele functies

Afb. 5.6.14: Analysekaart Toegankelijkheid

Toegankelijkheid: De auto heeft een eigen route door het park. Ook lopen er regionale fietsroutes doorheen. De aansluiting met het openbaar vervoer is minder direct. Haltes voor bus en metro liggen minimaal een straat naar achteren.

Afb. 5.6.17: De ingang van de autoroute die door het park heen loopt.

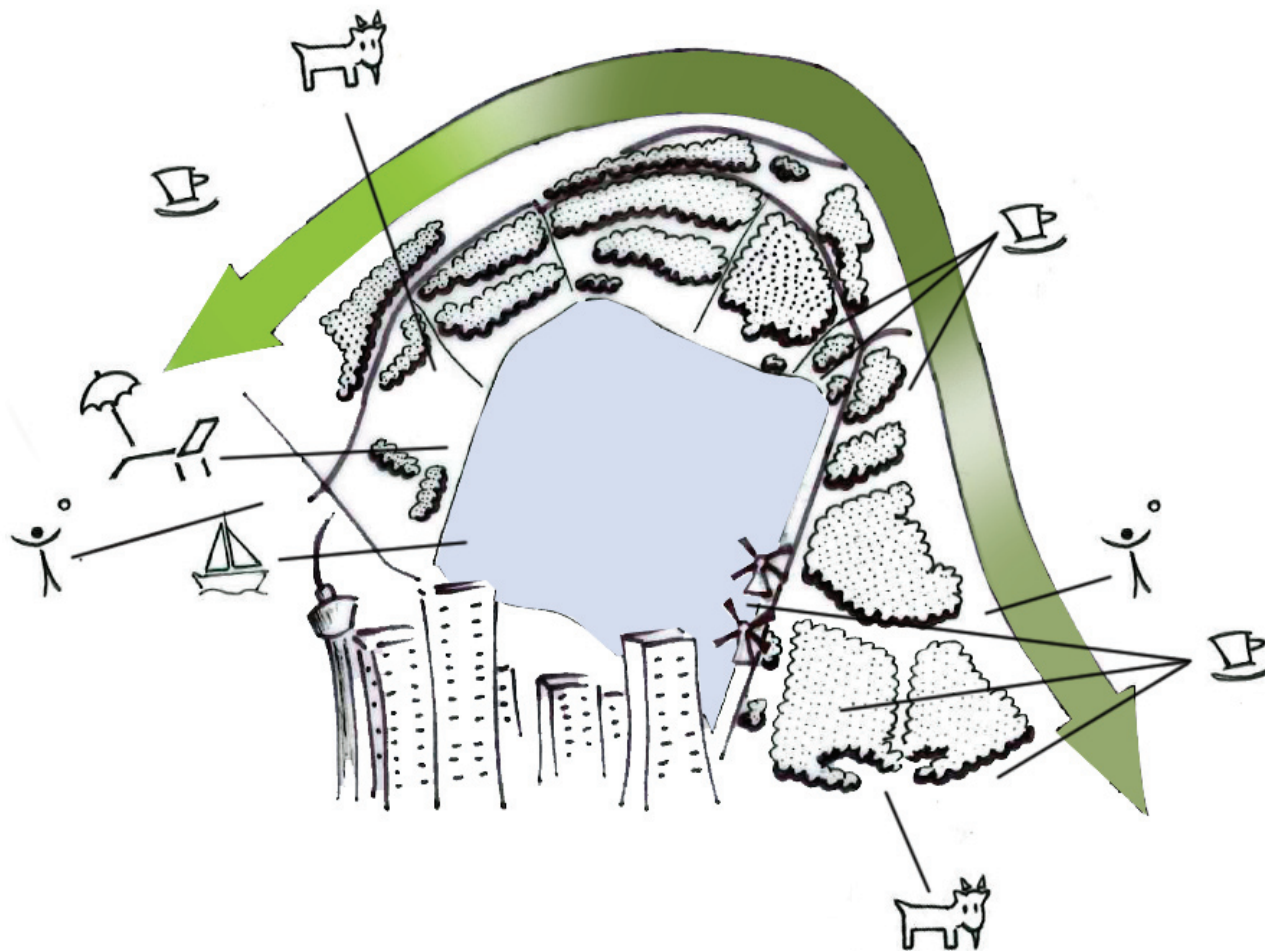
Afb. 5.6.18: Analysekaart ruimte/massa

Ruimte/massa: De grootste open ruimte wordt gevormd door de waterplas. Hier omheen zit een schil van massa. Binnen de schil zijn nog enkele openingen en doorzichten te vinden.

Afb. 5.6.19: Historische kaart

Historische ondergrond: Op de historische ondergrond is de vorm van de Kralingse Plas nog goed te onderscheiden.

Conclusie

Uit de kaarten van het Kralingse Bos zijn de volgende kenmerken naar voren gekomen:

- Wisselwerking tussen open en dichte gebieden. In de dichtere delen is er veel variatie.
- Functies zijn gegroepeerd voornamelijk om de plas heen en verspreid langs de randen van het park.
- Water speelt een belangrijke rol met de Kralingse Plas als centrale spil. In het bos zijn veel afwateringsgeulen te vinden.
- Doorzichten door de massa heen naar de plas toe.
- Ringsgewijze padenstructuur met doorsteken, de hoofdroute voor de fiets en wandelaar ligt langs de rand van de waterplas.
- Variatie in groen/ bostypen.
- Visuele binding met stadscentrum (skyline van Rotterdam).
- Historische molens zijn herkenningspunten langs de klas.

Afb. 5.6.20: Conclusiekaart Kralingse Bos

5.7 Prinsenlandpark, Rotterdam

Prinsenlandpark:

Dit park, gelegen tussen Kralingen en Prinsenland is in 1994 aangelegd. Het park is gelijktijdig ontwikkeld met de omliggende wijken waardoor de randen van het park sterk zijn vormgegeven.

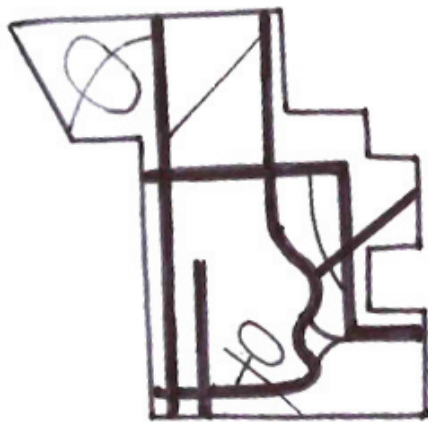
De randen bestaan uit een dubbele bomenrij die het park langs alle zijdes inkadert. Het park bestaat met name uit open weides die gescheiden worden van elkaar door de lineaire padenstructuur, de afzonderlijke vlakken die hierdoor ontstaan relateren aan de verkavelingsstructuur van de voormalige polder.

Verder is het kenmerkend dat er een begraafplaats is opgenomen in het park.

Inwonersaantal stad: 603.425 inwoners
(18 maart 2010, bron: CBS)
Oppervlakte stad: 319,35 km² (waarvan 112,91 km² water)

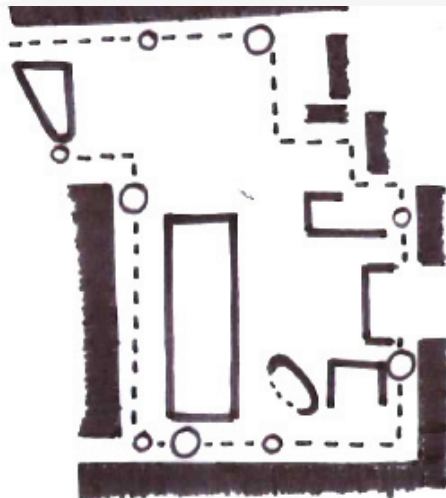
Oppervlakte Prinsenlandpark: 37 ha (0,37 km²)
Opp.percentage park t.o.v opp. Stad: ?

Afb. 5.7.1: Ligging Prinsenlandpark t.o.v. het centrum van Rotterdam (bewerkt Google Earth beeld)

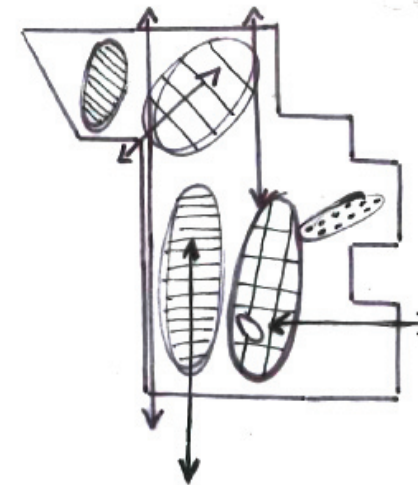
Afb. 5.7.2: Analysekaart Route

Routes: De meeste routes zijn lineair van vorm. Er loopt één slingerende route door het park. Opvallend is dat één pad doodlopend is, het eindigt enkele meters voor het volgende pad.

Afb. 5.7.3: Analysekaart Randen

Randen: De randen zijn overheersend open van karakter, ondanks de lanen structuur die het park omsluit. Binnen het park zijn wel enkele dichte randen te vinden met name de rand van de begraafplaats.

Afb. 5.7.4: Analysekaart Gebieden

Gebieden: Er zijn verschillende gebieden te definiëren in het park, vrijwel alle van deze zijn verbonden door zichtlijnen. Ook zijn verschillende gebieden verbonden met de omgeving door zichtlijnen.

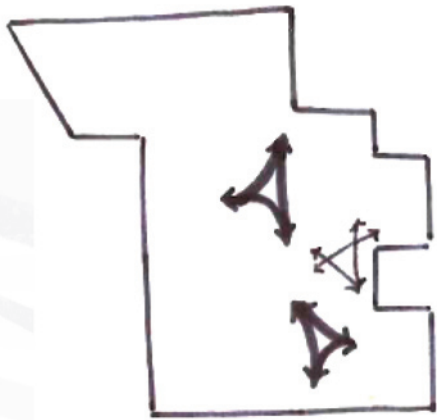
Afb. 5.7.5: Het wandelpad eindigt plotseling.

Afb. 5.7.6: Randen worden gevormd door water en/of groen. langs meerdere zijden lopen lanen.

Afb. 5.7.7: De grote open weide is een gebied met sport en spel als functie.

Afb. 5.7.8: Analysekaart Knooppunten

Knooppunten: Er zijn twee grotere knooppunten in het park, beide hebben een grasvlak in het midden. Het kleinere knooppunt bestaat uit het snijden van paden.

Afb. 5.7.9: Analysekaart herkenningstekens

Herkenningstekens: In het park zijn drie duidelijk herkenningstekens, deze zijn het kunstwerk in het water, de heuvel en het flatgebouw.

Afb. 5.7.10: Het kleinere knooppunt, beide paden zijn gelijkwaardig.

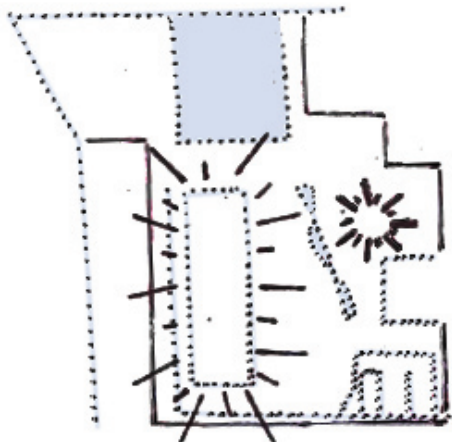
Afb. 5.7.11: Het kunstwerk in het water is één van de herkenningstekens.

Het Prinsenveldpark is het enige actuele stadspark dat onderzocht is. Direct opvallend is dat de binding met de omliggende wijk veel directer is. Het park is in tegenstelling tot de andere parken heel open. Ook is er in dit park een meer lineaire hiërarchie van paden en vlakken.

Er is weinig reliëf terug te vinden, één heuvel die als speelelement wordt gebruikt en de begraafplaats. Deze laatste ligt vanzelfsprekend hoger dan de rest van de omgeving. Het park is namelijk gelegen in een polder en wegens het moeten begraven boven de grondwaterstand is de begraafplaats een rechthoek die verheven ligt boven zijn omgeving.

Er is een relatie te vinden tussen de routing en de functies maar niet zozeer tussen de functies onderling. Het park is vooral voor de omliggende wijken goed toegankelijk, maar er loopt ook een busverbinding langs het park.

Het park fungeert minder voor de stad en meer voor de omliggende wijken als groengebied. Dit komt ook door de concurrentie van het Kralingse Bos dat vlakbij dit park ligt.

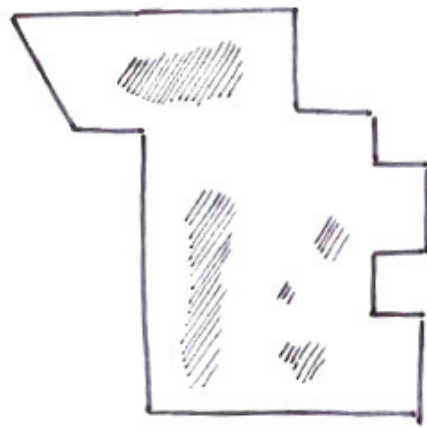

Afb. 5.7.12: Analysekaart Reliëf & Water

Reliëf & water: Het reliëf in het park wordt door twee elementen veroorzaakt: de spiraalvormige heuvel en de begraafplaats. Het water speelt een belangrijke rol, er zijn vijvers en watergangen om en door het park heen.

Afb. 5.7.15: De spiraalvormige heuvel zorgt voor iets meer variatie in hoogte.

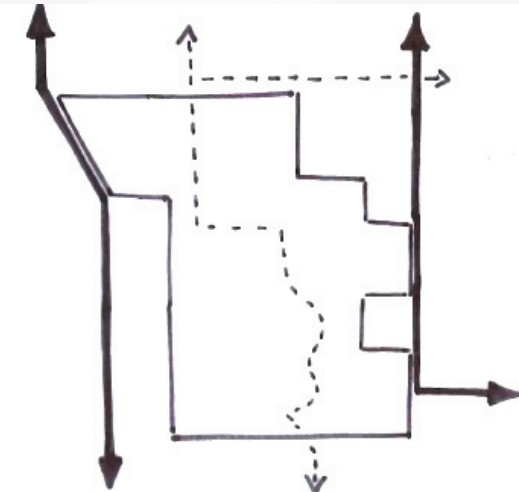

Afb. 5.7.13: Analysekaart Functies

Functies: Functies zijn niet gecentreerd of verbonden, maar liggen verspreid van elkaar. Het zijn losse elementen in de ruimte.

Afb. 5.7.16: In het park ligt de begraafplaats Oud Kralingen.

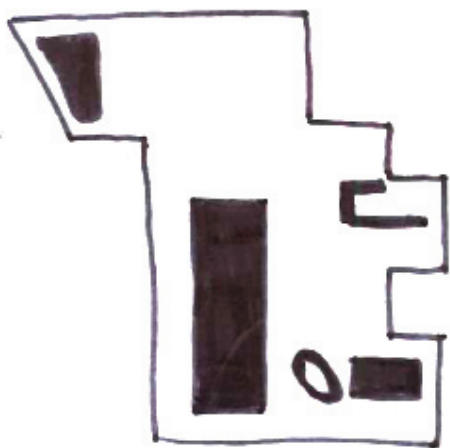

Afb. 5.7.14: Analysekaart Toegankelijkheid

Toegankelijkheid: De auto komt het park niet in. Buiten het park om lopen twee OV-lijnen. Door het park heen is een regionale fietsroute te vinden.

Afb. 5.7.17: De toegang van het park gaat meerderdeel via bruggen.

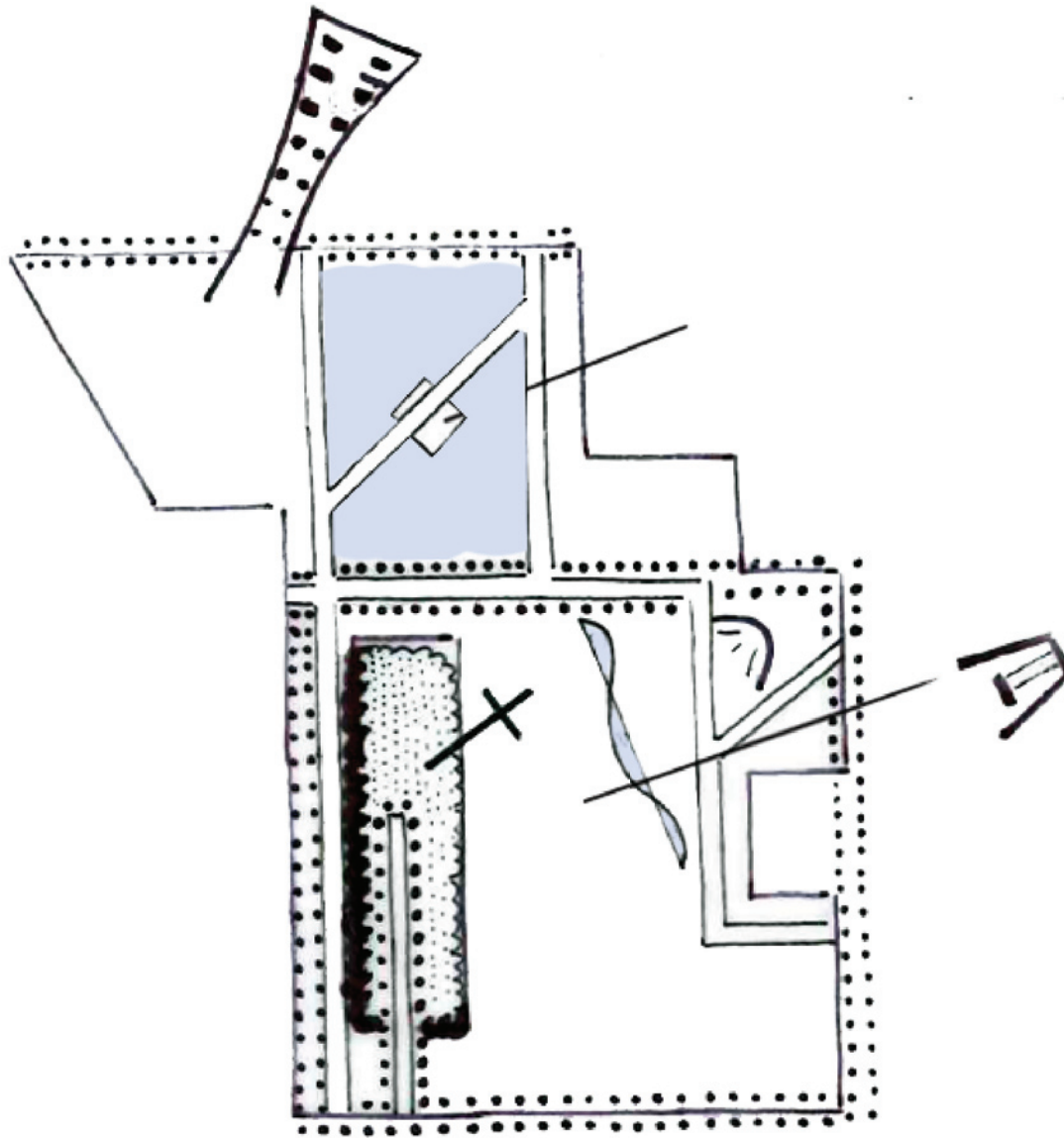
Afb. 5.2.18: Analysekaart ruimte/massa

Ruimte/massa: Wat direct opvalt is dat vrijwel het gehele park een open structuur heeft. De enige uitzondering hierop is de begraafplaats die in het park ligt.

Afb. 5.2.19: Historische kaart

Historische ondergrond: Goed terug te zien is het polderverkevelingspatroon. Dit heeft deels de vorm van het Prinsenlandpark bepaald.

Conclusie

Uit de kaarten van het Prinsenlandpark zijn de volgende kenmerken naar voren gekomen:

- Openheid door vrijwel het hele park heen.
- Duidelijke structuur, overzichtelijk en heel rechtlijnig (verkavelingsstructuur).
- Spanning is niet tot nauwelijks aanwezig doordat je alles kan overzien.
- Enkele opvallende elementen als het drijvende kunstobject, de heuvel en de begraafplaats geven meer dimensie aan het park.
- De meeste massa wordt gevormd door de begraafplaats die én hoger ligt én veel opgaand groen en reliëf bevat.
- Herkenbare groene randen in de vorm van lanen geven het park een duidelijke begrenzing.
- Binding met de omgeving door middel van aantakende lanen en zichtlijnen. Omdat het park tegelijkertijd met de omliggende wijk is ontwikkeld is de binding ermee groter dan bij de parken die ingepast zijn.

Afb. 5.2.21: Conclusiekaart Amsterdamse Bos

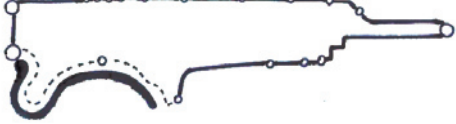
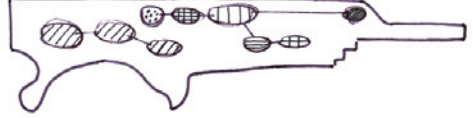
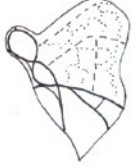
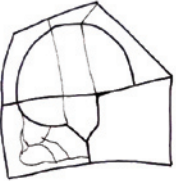
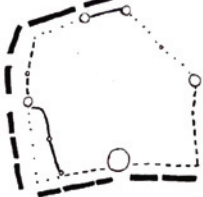
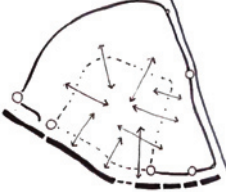
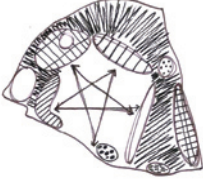
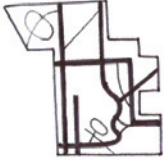
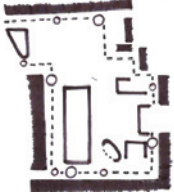
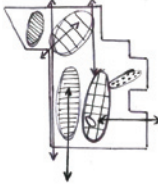
6. Vergelijking

6.1 Algemeen

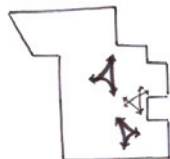
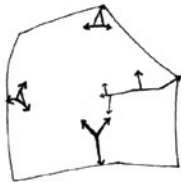
In dit hoofdstuk wordt er als eerste een vergelijking getrokken onder de parken onderling op basis van de themakaarten die in hoofdstuk 5 zijn opgesteld. Hierna worden ze nogmaals vergeleken op basis van de aspecten die in de hypothese zijn genoemd: ruimte, functie, grootte en ligging samen met externe succesfactoren. Het doel van dit hoofdstuk is een antwoord te vinden op de subvraag:

Hoe vergelijken typische parken zich onderling?

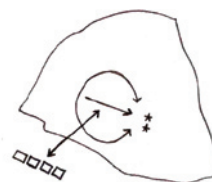
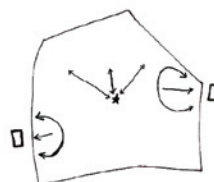
Fig. 6.2.1: Matrix Vergelijking thema's Parken

	Routes	Randen	Gebieden
Amsterdamse Bos			
Vondelpark			
Sonsbeek			
Zuiderpark			
Kralingse Bos			
Prinsenland park			

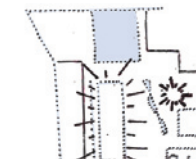
Knooppunten

Herkenningstekens

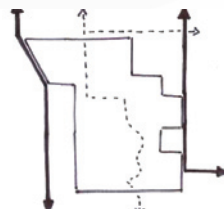
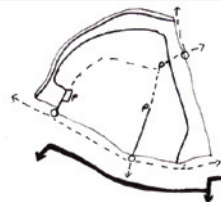
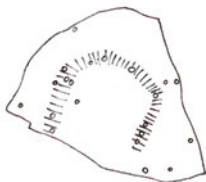
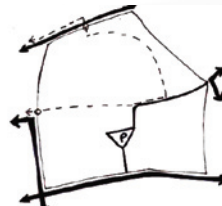
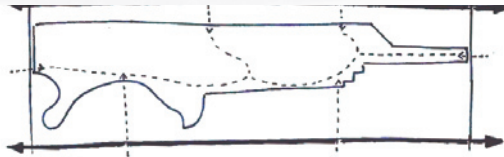
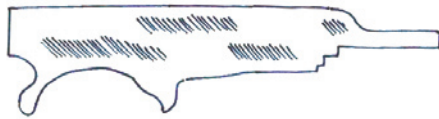
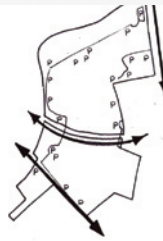
Water/reliëf

Functies

Toegankelijkheid

Massa/ ruimte

6.2 Vergelijking parken methodiek

De stadsparken die onderzocht zijn worden in de matrix van fig. 6.1 per thema naast elkaar gelegd en vergeleken. De thema's zijn: routes, randen, gebieden, knooppunten, herkenningstekens, water/reliëf, functies, toegankelijkheid en massa/ruimte.

Routes

De structuur van de routes is erg wisselend per park. Bij het Vondelpark, Zuiderpark en het Kralingse bos loopt er een rondgaande hoofdroute door het park. Bij het Zuiderpark en Vondelpark is er ook een duidelijke doorgaande route aanwezig.

Opvallend is dat bij vrijwel alle parken de belangrijkste elementen/ functies zich langs de hoofdroute bevinden.

Het Amsterdamse Bos, Kralingse Bos, Vondelpark en Sonsbeek kennen een duidelijk onderscheiding in verschillende paden (ruiterpaden, fietspaden, bospaden, voetpaden).

Twee andere aspecten vallen ook op bij de vergelijkingen van de routes; ten eerste heeft het Amsterdamse Bos de meeste routes, maar hierdoor (en door de grootte van het park) is het overzicht veel minder. Er is teveel keuze in routing. Ten tweede valt het Prinsenland park op, deze heeft in tegenstelling tot de andere parken een heel lineair padenstelsel, terwijl alle andere parken juist meer slingerende paden bevatten.

Randen

De randen zijn bij alle parken heel afwisselend, wel is er altijd minimaal één open rand.

Het Amsterdamse Bos, het Kralingse Bos en Sonsbeek hebben daarnaast alle drie nog een rand die een verbinding maakt met het aangrenzende landschap.

Bij alle parken behalve het Prinsenlandpark zijn er duidelijke (grote) hoofdingangen. Deze hagen vaak samen met een OV-verbinding of het stadscentrum.

De hoeveelheid van ingangen wisselt sterk, wat opvalt is dat het grootste park (Amsterdamse Bos) de minste ingangen heeft. Daar tegenover staat dat één van de kleinste parken (het Vondelpark) de meeste ingangen heeft. Dit komt gedeeltelijk door de context waar beide parken in liggen en hun functie voor de stad.

Gebieden

Gebieden zijn vaak gegroepeerd en volgen de structuren van de paden. Ook hebben de gebieden een goede toegankelijkheid en is de samenkomst van gebieden vaak gerelateerd aan een ingang of knooppunt.

In het Amsterdamse Bos, Vondelpark, Sonsbeek en Kralingse Bos zien we dat er een mate van variatie is in de grootte van de gebieden. Bij het Zuiderpark en Prinsenlandpark zijn de gebieden gelijkmatiger van grootte.

Elk gebied heeft zijn eigen verschijningsvorm, dit is bij alle parken terug te vinden. Ook zijn gebieden vaak verbonden door zichtlijnen.

Knooppunten

Bij alle parken behalve bij het Amsterdamse Bos

zijn drie belangrijke knooppunten terug te vinden. Vaak hebben deze een koppeling met de ingangen van het park.

Vrijwel alle knooppunten zijn een samenkomst van wegen of gebieden zonder opmerkelijk of bijzonder object. Veel knooppunten hebben een bewegwijzering.

Herkenningstekens

Er zijn herkenningstekens in en buiten het park te vinden. Sommige parken als het Kralingse Bos en Sonsbeek hebben beide.

De herkenningstekens zijn onderdelen van gebieden. Het zijn in het park kunstobjecten of (historische) gebouwen. Buiten het park is een herkenningsteken een prominent aanwezig gebouw of de skyline van de stad. In het geval van het Amsterdamse Bos en het Prinsenpark zijn herkenningstekens ook opvallende grondlichamen.

In het Zuiderpark, Sonsbeek en Kralingse Bos worden deze herkenningstekens gecombineerd met Horeca.

Water/ Reliëf

Elk park heeft wel reliëf. Het is per park in meer of mindere mate aanwezig. Bij alle parken behalve Sonsbeek zijn het kleine elementen in de ruimtelijke structuur en beleving. Bij Sonsbeek maakt het reliëf een groot deel uit van het park.

Daarnaast is het reliëf in Sonsbeek ook van nature aanwezig reliëf, dit in tegenstelling tot de grondlichamen die in de andere parken zijn

aangebracht. Sonsbeek is dan ook het enige park dat niet op een voormalige polder is aangelegd.

Het water is wisselend beleefbaar per park. In het Vondelpark, het Prinsenlandpark en Kralingse Bos speelt het een grote rol, in Sonsbeek is het water alleen in de lager gelegen delen beleefbaar. Het Amsterdamse Bos bevat veel water maar dit is niet altijd even goed beleefbaar en het Zuiderpark heeft een aantal vijvers die ook wisselend meer of minder beleefbaar zijn.

Vijf van de zes parken liggen zoals gezegd in een polder en hebben van nature een natte ondergrond. Ook hebben ze hierdoor meer oppervlakte water nodig voor waterafvoer en opvang. In het Vondelpark zorgt deze ondergrond in combinatie met de lagere ligging t.o.v. de omgeving voor wateroverlast.

In Sonsbeek komt ook veel water boven, in dit geval gaat het om kwel dat van de stuwwal afkomt. Plaatselijk zorgt dit voor natte natuur in de vorm van natte weides met stroompjes.

Er is variatie in lijnen en vlakken water. Vijvers zijn vaak aaneengeschaald. Het water wordt voor verschillende doeleinden gebruikt, dit is met name afhankelijk van de grootte van het wateroppervlak.

Functies

Er is in vrijwel alle parken een grote variatie van functies aanwezig. Bij de meeste parken zijn deze gezoneerd en gekoppeld aan de (hoofd-) routes van het park.

De functies zijn hierdoor allemaal goed toegankelijk en verschillende doelgroepen kunnen zich vinden in de verschillende functies.

Opmerkelijk is de variatie van functies in relatie tot het oppervlak van het park. Juist de kleinere parken herbergen meer functies in relatie tot hun grootte.

Bij de grotere parken liggen functies vaak verder uit elkaar. Met name bij het Amsterdamse Bos is er een grote afstand tussen de functies. De functies die het meest voorkomen, zijn horeca, speelvoorzieningen en sportvoorzieningen.

Toegankelijkheid

Alle parken zijn goed toegankelijk met de auto, en fiets en vrijwel alle parken zijn ook goed toegankelijk met het openbaar vervoer. Het Kralingse Bos heeft een iets minder goede aansluiting op het OV-netwerk. Alle parken hebben een aansluiting op een regionaal fietsnetwerk.

Bij het Kralingse Bos, het Amsterdamse Bos en het Zuiderpark kan de auto ook het park in. Bij Sonsbeek kan de auto minder dan 100m het park in.

De autoroute is afhankelijk van de voorzieningen in het park, veelal horeca. Auto's zijn alleen aanwezig in de parken die een groter oppervlak hebben. De parkeerplaatsen zijn hier ook aan gerelateerd. Bij de parken die geen auto in het park toestaan is parkeergelegenheid in de directe omgeving en speciale parkeerplaatsen (zoals bij Sonsbeek).

Bij de parken waar de auto wel in komt (zoals het Amsterdamse Bos) zijn parkeerplaatsen gesitueerd bij verschillende voorzieningen, voornamelijk bij de grotere functies zoals sportlocaties en horeca. Tussen de parkeerplaatsen en voorzieningen is vrijwel altijd een groene zone

Massa/ Ruimte

De massa in de parken is voornamelijk groen, bij het Prinsenlandpark, Zuiderpark, Vondelpark en Sonsbeek wordt ook een deel van de massa door interne bebouwing gevormd.

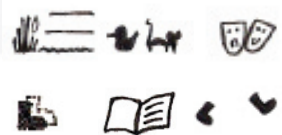
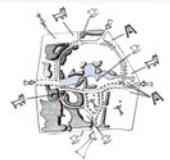
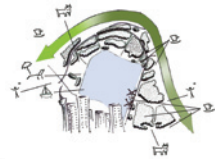
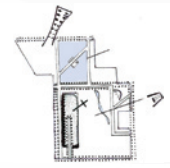
Er is veel variatie tussen de massa en ruimte, dit is goed te zien bij onder andere Sonsbeek en het Zuiderpark. Opvallend is dat het Prinsenlandpark een tegenstelling laat zien ten opzichte van de andere parken: hier is meer ruimte dan massa.

Ook is er een variatie in groottes van ruimtes (en massa). Ruimtes worden veelal gevormd door waterpartijen of weides.

Door de massa heen lopen vaak zichtlijnen. Ook zijn er bij open randen zichtlijnen naar de stedelijke massa om de parken heen, goede voorbeelden hierbij zijn Sonsbeek en het Vondelpark.

Opvallend is de relatie met de routing, bij de meeste parken loopt de routing door zowel de route als de massa heen. Bij het Zuiderpark is hier gedeeltelijk een variatie, de rondgang loopt echt om de open weides heen.

Fig. 6.2.2: Matrix Vergelijking Succesfactoren Parken (uit hypothese)

Parken	Ligging	Grootte	Ruimtelijke verschijningsvorm	Functies	Externe Factoren
Amsterdamse Bos		 935 ha			
Vondelpark		 47 ha			
Sonsbeek		 67 ha			
Zuiderpark		 105 ha			
Kralingse Bos		 200 ha			
Prinsenland park		 37 ha			

6.3 Vergelijking Hypothese Thema's

In de hypothese hebben we gesteld dat het succes van een typisch stadspark afhankelijk is van de ligging, grootte, ruimtelijke verschijningsvorm en de functie. In hoofdstuk 4 hebben we nader gekeken naar externe factoren die ook met het succes van een park te maken hebben. De zestal parken uit hoofdstuk 5 worden ook op deze vijf elementen vergeleken om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen, zie figuur 6.2

Ligging

Het Vondelpark en Sonsbeek liggen het dichtst bij het stadscentrum, Sonsbeek takt er zelfs op aan. Het Zuiderpark en het Kralingse Bos liggen verder verwijderd van het centrum af, maar nog steeds duidelijk binnen de stad.

Het Amsterdamse Bos en het Prinsenlandpark liggen aan de rand van de stad en het verst verwijderd van het centrum.

Grootte

Opvallend is dat twee van de kleinste parken, Sonsbeek en het Vondelpark als meest succesvol te omschrijven zijn qua functies, toegankelijkheid, verschijningsvorm, bezoekers en ligging.

Het grootste park, het Amsterdamse Bos, ligt het verst van het stadscentrum af. Het is bijna geen park meer te noemen. De positie in de stad maakt het Bos tot wat het is.

Het Prinsenlandpark is eigenlijk te klein in combinatie met de afstand tot het centrum om echt een stadspark genoemd te worden. Daarnaast is het ook onderhevig aan stevige concurrentie van het nabij gelegen Kralingse Bos.

Ruimtelijke verschijningsvorm

Bij het vergelijken van de ruimtelijke verschijningsvorm zijn er een aantal zaken te onderscheiden:

Als eerste is er in alle parken veel variatie; in massa en ruimte, functies, routes en gebieden. Deze variatie zorgt voor een interessant geheel. Het enige park dat minder variatie toont is het Prinsenlandpark. In de parken zijn ook functies voor meerdere doelgroepen.

De routing loopt door de verschillende gebieden heen en ook door zowel de massa als de ruimte. Bij vrijwel alle parken is er een duidelijke routing, het Amsterdamse Bos is minder overzichtelijk. Er zijn duidelijke ingangen, bij het Prinsenlandpark en het Amsterdamse bos zijn deze minder prominent aanwezig, maar wel goed bereikbaar.

Het water in de parken is aan het oppervlak aanwezig in de vorm van vijvers, plassen en watergangen (sloten). Het water is beleefbaar.

Er is bij alle parken minimaal één herkenningspunt dat in het park ligt. Bij enkele parken liggen herkenningspunten ook buiten het park (gebouwen, skyline).

Functies

Actieve recreatie en passieve recreatie zijn in alle parken terug te vinden. De landschappelijke of ecologische verbinding is afhankelijk van de positie van het park in de stad. Sport is een duidelijk aanwezige functie bij het Amsterdamse Bos, het Vondelpark, het Zuiderpark en het Kralingse Bos.

Opvallend is dat het Vondelpark en Sonsbeek veel functies hebben in relatie tot hun (geringe) oppervlak.

Externe factoren

Er zijn vijf factoren (die wij onderscheiden) die bijdragen aan het succes van een park. Deze zijn ligging aan een stadscentrum, een doorgaande route, sportevenementen, muziek-evenementen en kunsttentoonstellingen.

Bij de evenementen wordt niet het standaard programma van de parken (tijdens de zomermaanden) bedoeld maar grootschalige evenementen die (meer-)jaarlijks terugkeren, zoals 'Sonsbeek buiten de perken' en 'Parkpop'. Ook de aanwezigheid van een voetbalstadion zoals bij het Zuiderpark en een roeibaan in het Amsterdamse Bos vallen hieronder, doordat hier (inter)nationale wedstrijden worden gehouden. Gewone sportvoorzieningen vallen onder het standaard programma.

De meest voorkomende van deze vijf externe succesfactoren zijn de sport- en muziek-evenementen.

7. Conclusies & Ontwerp

7.1 Algemeen

In dit laatste hoofdstuk wordt er antwoordt gegeven op de vragen die we ons aan het begin van het onderzoek hebben gesteld. Na deze conclusies en antwoorden volgen de ontwerpmid-delen die hier uit voortgekomen zijn. Tot slot blikken we terug op het proces en de voltooiing van het onderzoek.

7.2 Conclusies

Voor we de hoofdvraag beantwoorden:

Wat zijn de hoofdkenmerken van het typisch stadspark en hoe zijn deze als ontwerp-middel inzetbaar? gaan we allereerst antwoord geven op de subvragen. Deze subvragen zijn:

1. Wat zijn de ruimtelijke kenmerken van het typische stadspark?
2. Wat is de relatie/verhouding tussen de verschillende kenmerken?
3. Wat is de uniciteit van het park?
4. Wat vormt de publiekstrekker en hoe belangrijk is dit voor het park?
5. Welke rol speelt de context/omgeving van het park?
6. Hoe vergelijken typische parken zich onderling?
7. Welke externe factoren hebben te maken met de waarde/ het succes van het stadspark?

Een deel van deze subvragen is al beantwoordt

in hoofdstukken 4 en 6 (vraag 6 en 7). De overgebleven subvragen worden in deze paragraaf beantwoord. Na de subvragen formuleren wij een antwoordt op de hoofdvraag.

1. Wat zijn de ruimtelijke kenmerken van het typische stadspark? en 2. Wat is de relatie/verhouding tussen de verschillende kenmerken?

Bij het vergelijken van de parken is veel informatie naar voren gekomen. Uit al deze informatie komen een aantal punten als belangrijkste naar voren, deze vormen de ruimtelijke kenmerken en geven de onderlinge relaties weer.

Variatie is belangrijk, de variatie in routes zorgt voor de keuze om een lange of korte route te volgen. Doorsteken of directe routes zijn bij voorkeur rechtlijnig, wandel- en indirecte routes mogen slingerend en/of informeel zijn.

Routes met functies gecombineerd zorgt voor een heldere structuur en een logische beweging door het park. Variatie is goed maar een teveelheid van routes zorgt van verlies van overzicht. Knooppunten zijn gekoppeld aan een samenkoms van gebieden of routes, maar ook aan ingangen.

Variatie is ook belangrijk in de randen, halfopen randen nodigen uit, de (potentiële) bezoeker vangt al een glimp op van het park. De randen van een stadspark moeten duidelijk en herkenbaar zijn. Duidelijke ingangen nodigen ook uit en

versterken de beleving van de routes en randen. De hoeveelheid van ingangen is voornamelijk afhankelijk van de ligging binnen het stedelijke weefsel.

Het park moet ook goed toegankelijk zijn. Vooral de aanhaking met het openbaar vervoer en op fietsroutes is belangrijk. Deze moeten in relatie staan tot de belangrijkste ingangen.

Grote parken hebben de ruimte om de auto in het park op te nemen, voorzieningen kunnen ontsloten worden en parkeerplaatsen centreren zich rond deze voorzieningen. Belangrijk is wel dat er ruimte is tussen de parkeerplaats en functie, zodat men het gevoel van het park beleeft.

De ligging en context van het park is mede bepalend voor de toegankelijkheid.

Diversiteit in de massa en ruimte zorgt voor een spannend geheel. Ruimtes die niet alleen afwisselend zijn in open of dichtheid maar ook in verschijningsvorm en grootte. Routes horen juist door de massa en de ruimte heen te lopen en niet alleen zich langs de randen te bewegen. Bezoekers willen juist graag ergens doorheen bewegen en overgangen beleven. Zichtlijnen door de massa naar de ruimtes heen zorgen voor spanning en prikkeling.

Een verscheidenheid van gebieden is een punt van aandacht. Gebieden moeten een eigen verschijningsvorm hebben maar ook binding

met andere gebieden. Dit kan door middel van zichtlijnen, een verbindende route, een gedeelde locatie of een overeenkomstig thema of uiterlijk.

De variatie in functies is belangrijk, het zorgt voor de aantrekking van meerdere doelgroepen. Functies worden vaak gezoneerd en hebben een goede toegankelijkheid en een koppeling aan een (hoofd-) route nodig. Er moet niet teveel variatie van functies op een klein oppervlak zijn, dit leidt tot over-stimulatie.

De aanwezigheid van reliëf is belangrijk in de structuur van het park. Het zorgt voor spanning, een uitkijkpunt en variatie in het grondvlak.

Reliëf valt altijd op, als het een klein onderdeel van het park is, maar ook als het, zoals bij Sonsbeek, een substantieel deel van het park vormt.

De aanwezigheid van water en de diverse verschijningsvormen ervan, zijn structurele onderdelen van het park die hoog gewaardeerd worden. Water is terug te vinden in vlakken en lijnen. Een groot oppervlak van water zoals bij de Kralingse plas, kan een functie krijgen in de ecologie en in de recreatie.

Bij de onderzochte parken was water van extra belang. Omdat vijf van de zes parken in pol-dergebied liggen en dus last van water kunnen ondervinden. De vijvers en sloten zorgen in deze parken niet alleen voor visuele stimulatie maar zijn functioneel ook belangrijk voor de afwatering in het gebied.

Herkenning is belangrijk in elk park, overzicht is daarbij een belangrijk hulpmiddel evenals herkenningstekens of oriëntatiepunten. Deze punten kunnen zich zowel binnen als buiten het park bevinden. Het zicht hierop is afhankelijk van de massa en ruimte in het park, eventueel reliëf en de grootte van het park.

Overzicht in paden zorgt voor een heldere structuur en de eigen verschijningsvorm van gebieden zorgt ook voor herkenning (teveel overzicht zorgt voor een afname van spanning). Ook bebording helpt bij de oriëntatie in het park, dit moet vooral bij de belangrijke knooppunten aanwezig zijn.

In het algemeen geldt dat teveel variatie voor over-stimulatie zorgt en juist een park minder aantrekkelijk maakt (tenzij het om een themapark gaat). Te weinig variatie veroorzaakt monotonie.

3. Wat is de uniciteit van het park?

De uniciteit van elk park is weer anders, het is een combinatie van de ligging, de functie en het programma. Soms is de verschijningsvorm van het park ook uniek, het Prinsenlandpark is bijvoorbeeld een stadspark dat zich onderscheidt door zijn verschijningsvorm. Ook de aanwezigheid van een element dat nabijgelegen parken niet hebben kan het stadspark uniek maken.

Daarnaast hebben enkele parken die wij onderzocht hebben ook nog een ander uniek kenmerk, meestal een externe factor. De subvraag over de externe succesfactoren is beantwoord in hoofdstuk 4.

4. Wat vormt de publiekstrekker en hoe belangrijk is dit voor het park?

Wat de publiekstrekker vormt is per park erg verschillend. Het is veelal een onderdeel van het programma of de functies. Voorbeelden hierbij zijn sportgelegenheden, openluchttheaters en educatieve programma's.

Ook zijn (meer-)jaarlijks terugkerende evenementen publiekstrekkers, hier is afhankelijk van het soort evenement ook ruimte voor nodig die de rest van het jaar niet of anders gebruikt wordt, zoals op ligweides bijvoorbeeld. Deze trekkers kunnen gelinkt zijn aan het programma maar staan meestal op zichzelf en zijn (vrij) uniek voor het betreffende park.

Een aan het park grenzende functie kan een publiekstrekker zijn, deze ligt dus niet in het park maar zorgt wel voor een toestroom van mensen.

Het park op zich is ook een publiekstrekker, zeker als deze in een hoogstedelijke situatie ligt. Het is een groot oppervlak van groen in de stad.

Hoe belangrijk een echte publiekstrekker is, verschilt per park. Het ene park heeft echt een duidelijke trekker nodig en het andere niet, voorbeelden hierbij zijn het Amsterdamse Bos dat veel programma en trekkers nodig heeft en het Vondelpark dat geen opvallende publiekstrekker bevat.

Het belang van een publiekstrekker hangt af van een aantal factoren: de functies van het park, de ligging en context, en zijn er parken in de nabijheid met een zelfde trekker.

5. Welke rol speelt de context/omgeving van het park?

De ligging en context zijn zeer bepalend voor het succes van een park. Het bepaalt de vorm en de sfeer van het park (hoogstedelijk/ landschappelijk), maar ook deels de randen en de toegankelijkheid. In een park dat omsloten is door bebouwing zijn vaak meer toegangen te vinden dan bij een park dat meer landschappelijk gesitueerd is, daar is minder vraag naar entrees.

De ligging van een stadspark aan of naast het stadscentrum heeft een positieve invloed op de beleving en op de bezoekersaantallen van een stadspark.

Ook de omliggende ontsluiting is erg belangrijk voor een park, kunnen mensen er goed bij komen. Hier gaat het met name om openbaar vervoersroutes en fietsroutes. Bij parken met een groot oppervlak (meer dan 100ha.) is toegankelijkheid en ontsluiting van auto's ook van belang. Zoals gezegd hebben de toegangen ook een belangrijke rol en helemaal als deze gekoppeld zijn aan de omliggende ontsluiting.

De ondergrond bepaald voor een deel de verschijningsvorm van het park en zijn omgeving maar ook of er bijvoorbeeld wateroverlast kan voorkomen. In het Vondelpark, zorgt de omgeving die hoger ligt samen met de polderondergrond voor overlast van het grondwater.

De grootte van de stad waarin het park ligt speelt mee in de druk op park door bezoekers en bewoners vanuit de stad en regio. Daarnaast hebben de grotere steden meer (inter-)nationale

toeristen die de parken bezoeken.

De druk op en het succes van de parken wordt ook bepaald door de hoeveelheid en het soort andere parken die in de nabijheid liggen.

De Hoofdvraag: Wat zijn de hoofdkenmerken van het typisch stadspark en hoe zijn deze als ontwerpmiddel inzetbaar?

De hoofdkenmerken van het typische stadspark laten zich als volgt definiëren:

Als eerste is er variatie: variatie in routes, randen, massa/ ruimte, gebieden en functies.

Deze variatie moet in balans met het parkoppervlak zijn. Niet teveel op een klein oppervlak maar ook niet te weinig op een groot oppervlak.

Een duidelijke structuur van het park is essentieel voor het overzicht en de herkenning van de mensen, maar het moet ook niet te overzichtelijk zijn. Het draait juist om een balans tussen spanning en overzicht, het wel of niet zien van elementen.

Er moet ook variatie in groene beleving zijn, verschillende typen en vormen van beplantingen om de bezoekers visueel te stimuleren. Dit kenmerk kan ook een meedoen met de stadsnatuur/ ecologie.

Beleving van groen is belangrijk maar ook beleving van water. Water is altijd aanwezig in het typische stadspark, of het nu in de vorm van vijvers, watergeulen of fontein is. Beleefbaar water is van belang.

Zoneringen helpen in het stadspark bij het overzicht, voornamelijk de zonering van functies. Functies moeten ook op een prettig af te leggen afstand van elkaar liggen. Het programma van het park is divers en biedt recreatie mogelijkheden voor verschillende doelgroepen.

De beste locatie voor het typische stadspark is zo dicht mogelijk bij het centrum. Naast deze ideale ligging bevat het ook een terugkerend evenement of een doorgaande route naar dit centrum.

Het typische stadspark heeft duidelijke ingangen, een herkenbare hoofdingang en subingen met een eigen uitstraling. Deze moeten aantakken op een goede ontsluiting die rondom het park ligt (of op het centrum).

Deze kenmerken bieden handvatten om mee te ontwerpen, in de volgende paragraaf (7.3) worden deze ontwerpmiddelen verder uitgelicht.

7.3 Ontwerpmiddelen destilleren

De kenmerken die naar voren zijn gekomen uit de analyse zijn in veel gevallen al concrete handvatten geweest om ontwerpmiddelen uit te halen.

Het draait om een balans van variatie, overzichtelijkheid, herkenning, spanning en samenhang. De ontwerpmiddelen die wij gedestilleerd hebben zijn opgedeeld in vier categorieën:

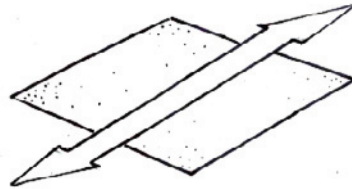
A. Optimale ontsluiting van het park; deze zijn voornamelijk gericht op bereikbaarheid en toegankelijkheid.

B. Optimale beweging door het park; deze ontwerpmiddelen gaan over routes, bereikbaarheid en een deel beleving.

C. Grootschalige functies in het park; deze richten zich op de plaatsing en samenhang van de functies en de relatie met de andere onderdelen van het park.

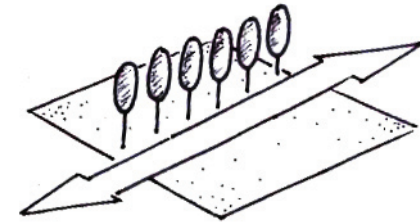
D. Beleving van het park; hierbij worden de ontwerpmiddelen die de beleving beïnvloeden en vormen uiteen gezet.

A. Optimale ontsluiting van het park

Afb. 7.A.1: Directe routes

Doorgaande (directe) routes door het park heen moeten duidelijk te onderscheiden zijn van andere paden en zo rechtlijnig mogelijk naar hun doel lopen.

Afb. 7.A.2: Begeleiding directe routes

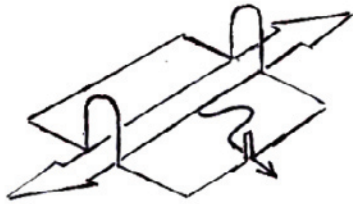
Directe routes kunnen begeleidt worden door bomenrijen/ lanen. Met name lanen zijn vrijwel alleen bij dit soort routes toepasbaar. Begeleiding kan ook met water, maar is visueel minder sterk.

Afb. 7.A.3: Directe routes, dubbelfoto, eigen archief

Afb. 7.A.4: Begeleiding directe routes, dubbelfoto, eigen archief

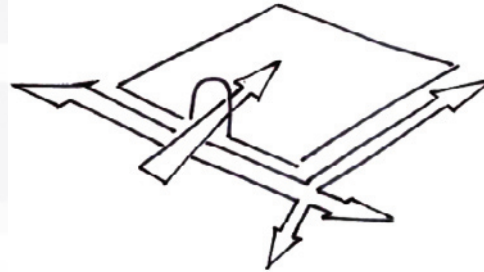

Afb. 7.A.5: Entrees

De entree bepaald het begin van de route door het park. Entrees moeten afhankelijk van belangrijkheid een inrichting krijgen. Hoofdingangen zijn beeldbepalend.

Afb. 7.A.8: Entrees, dubbelfoto, eigen archief

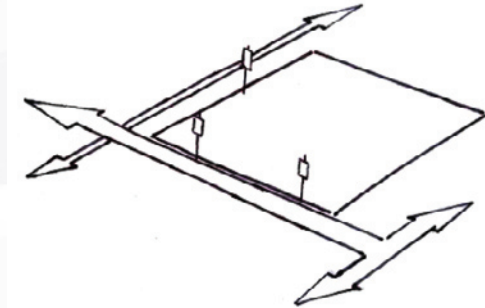

Afb. 7.A.6: Entree en ontsluiting

De Hoofdingang moet aantakken op een directe ontsluiting van openbaar vervoer en/of autowegen en fietsroutes voor goede bereikbaarheid en toegankelijkheid.

Afb. 7.A.9: Entree en ontsluiting, dubbelfoto, eigen archief

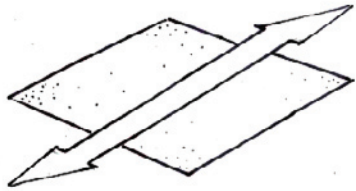
Afb. 7.A.7: Ontsluiting

Rondom het park moeten goede routes voor het openbaar vervoer, de fiets en de auto liggen, met haltes bij ingangen. De toegankelijkheid en bereikbaarheid is essentieel.

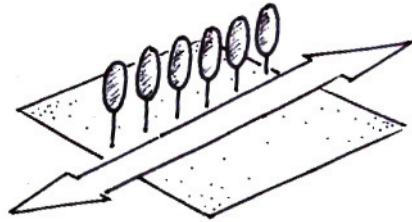
Afb. 7.A.10: Ontsluiting, dubbelfoto, eigen archief

B. Optimale beweging door het park

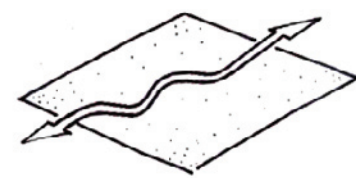
Afb. 7.B.1: Directe routes

Doorgaande (directe) routes door het park heen moeten duidelijk te onderscheiden zijn van andere paden en zo rechtlijnig mogelijk naar hun doel lopen.

Afb. 7.B.2: Begeleiding directe routes

Directe routes kunnen begeleidt worden door bomenrijen/ lanen. Deze elementen zorgen voor sturing door het park heen en geven hiërarchie in de routing aan.

Afb. 7.B.3: Indirecte routes

Indirecte routes zijn met name wandelroutes. Het prettig als deze routes slingerend zijn, als het einddoel niet direct in zicht ligt en de route avontuurlijk is met variatie van scenario's langs de route.

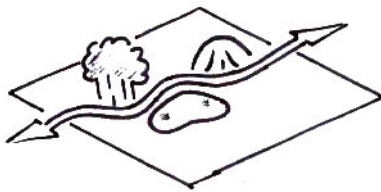
Afb. 7.B.4: Directe routes, dubbelfoto, eigen archief

Afb. 7.B.5: Begeleiding directe routes, dubbelfoto, eigen archief

Afb. 7.B.6: Indirecte routes, dubbelfoto, eigen archief

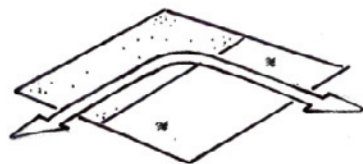

Afb. 7.B.7: Begeleiding indirecte routes

Voor de beweging langs de indirecte route is begeleiding heel belangrijk. Om te voorkomen dat mensen recht doorsteken, slingert de route zich om objecten heen: bomen, water, reliëf (gebouwen).

Afb. 7.B.10: Begeleiding indirecte routes, dubbelfoto, eigen archief

Afb. 7.B.8: Routes over en langs het water

Een route is aantrekkelijker als deze zich door verschillende scenario's heen beweegt. Een route langs en over water stimuleert de bezoeker en zorgt voor en toegevoegde waarde in beleving.

Afb. 7.B.11: Routes over en langs het water, dubbelfoto, eigen archief

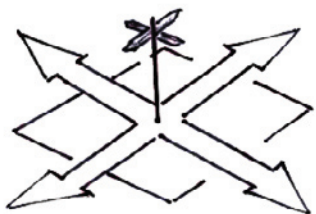

Afb. 7.B.9: Routes door massa en ruimte

Een route moet variatie vertonen. Routes moeten zich door zowel massa als ruimte beweging voor optimale beleving. Dit wordt niet bereikt als de route zich alleen langs de rand van een ruimte beweegt.

Afb. 7.B.12: Routes door massa en ruimte, dubbelfoto, eigen archief

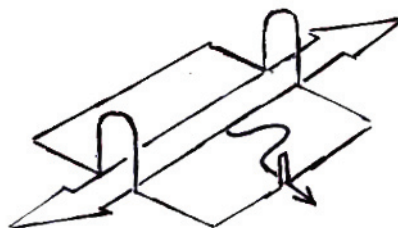

Afb. 7.B.13: Knooppunten met wijzer

Voor een goede beweging door het park zijn duidelijke knooppunten belangrijk. Belangrijke routes en/of functies moeten goed te vinden zijn. Dit kan door middel van hiërarchie van paden of door bebording.

Afb. 7.B.16: Knooppunten met wijzer, dubbelfoto, eigen archief

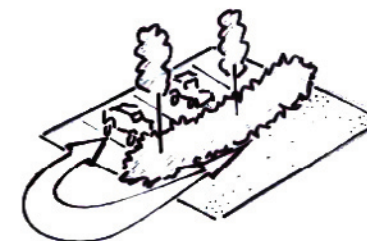

Afb. 7.B.14: Entrees

Ingangen moeten worden vormgegeven passend bij de route: hoofdingangen moeten extra uitstraling hebben, subingangen moeten passen bij het soort pad dat erop aansluit.

Afb. 7.B.17: Entrees, dubbelfoto, eigen archief

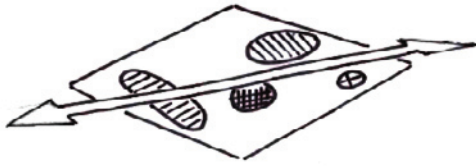
Afb. 7.B.15: Parkeren in het park

Parkeerplaatsen moeten van functies gescheiden worden door een groen of blauwe zone. Er moet een weg afgelegd worden voordat men zich bij een functie bevindt, dit is voor de parkbeleving van belang.

Afb. 7.B.18: , dubbelfoto, eigen archief

C. Grootchalige functies in het park

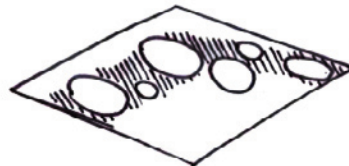

Afb. 7.C.1: Functies en route

(Grote) functies koppelen aan hoofdroutes, dit zorgt voor goede toegankelijkheid en duidelijkheid. Functies moeten zich ook op een (redelijke) loopafstand van elkaar bevinden.

Afb. 7.C.4: Functies en route, dubbelfoto, eigen archief

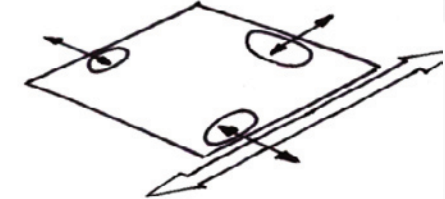

Afb. 7.C.2: Functies in zone

Functies groeperen in een zone, dit kan een zone zijn die zich langs een route of rand bevindt of centrale spil vormt. Een groepering van functies kan bijv. op thema of doelgroep.

Afb. 7.C.5: Functies in zone, dubbelfoto, eigen archief

Afb. 7.C.3: Functies aan randen

Functies die niet gegroepeerd zijn, hebben de beste plaats aan de randen. Hier is directe koppeling met de omgeving. Een functie aan de rand kan ook als entree dienen.

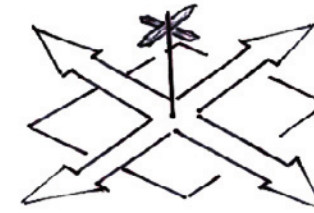
Afb. 7.C.6: Functies aan randen, dubbelfoto, eigen archief

Afb. 7.C.7: Zichtlijnen tussen functies/ gebieden
Zichtlijnen tussen de functies zorgt voor prikkeling, mensen willen nieuwe functies/gebieden verkennen.

Afb. 7.C.8: Parkeren bij functies
Grotere functies hebben vaak eigen parkeerplaatsen nodig die zo direct mogelijk bij de functie liggen. De bereikbaarheid van de functies is erg belangrijk.

Afb. 7.C.9: Bewegwijzering
De routes naar de functies moeten duidelijk zijn. Wegwijzers zijn hierbij een grote hulp. In grote parken en bij grote knooppunten moet helder worden aangegeven waar welke functie ligt.

Afb. 7.C.10: Zichtlijnen tussen functies/ gebieden, dubbelfoto, eigen archief

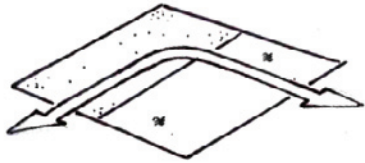

Afb. 7.C.12: Parkeren bij functies, dubbelfoto, eigen archief

Afb. 7.C.13: Bewegwijzering, dubbelfoto, eigen archief

D. Beleving van het park

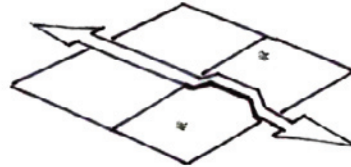

Afb. 7.D.1: Routes over en langs het water

Een route is aantrekkelijker als deze zich door verschillende scenario's heen beweegt. Een route langs en over water stimuleert de bezoeker en zorgt voor en toegevoegde waarde in beleving.

Afb. 7.D.4: Routes over en langs het water, dubbelfoto, eigen archief

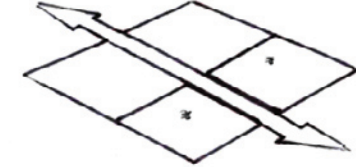

Afb. 7.D.2: Hoog over het water

Routes die hoog over het water lopen, geven overzicht in de beleving van het water. Voorbeelden zijn bruggen en hoge promenades.

Afb. 7.D.5: Hoog over het water, dubbelfoto, eigen archief

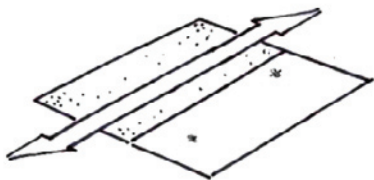

Afb. 7.D.3: Laag over het water

Routes die laag over het water lopen, geven meer dimensie aan de beleving van het water. Men voelt zich onderdeel van het water. Voorbeelden steigers of vlonderpaden.

Afb. 7.D.6: Laag over het water, dubbelfoto, eigen archief

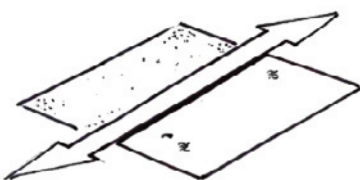

Afb. 7.D.7: Langs het water, veraf

De afstand van de route tot het water maakt het water meer of minder beleefbaar. De tussenruimte wordt afwisselend ingericht met opgaand en horizontaal groen, een spel tussen het water wel en niet zien.

Afb. 7.D.10: Langs het water, veraf, dubbelfoto, eigen archief

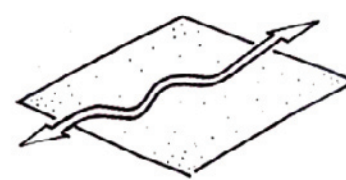

Afb. 7.D.8: Langs het water, dichtbij

Routes die goed dicht langs het water lopen zijn onderdeel van boulevards, promenades of kades. Er is direct contact met water en waterleven. Het is ook avontuurlijker (gevaarlijker) dan een veraf-route.

Afb. 7.D.11: Langs het water, dichtbij, dubbelfoto, eigen archief

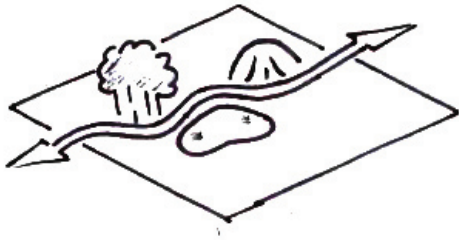

Afb. 7.D.9: Indirecte routes

Indirecte routes zijn met name wandelroutes. De beleving van deze route is erg belangrijk, hierbij is variatie van scenario's langs de route een essentieel ontwerpmiddel.

Afb. 7.D.12: Indirecte routes, dubbelfoto, eigen archief

Afb. 7.D.13: Begeleiding indirecte routes

Voor de beweging langs de indirecte route is begeleiding heel belangrijk. De route slingert zich om objecten heen: bomen, water, reliëf (gebouwen). Ook is er de beweging van de route over reliëf of water.

Afb. 7.D.16: Begeleiding indirecte routes, dubbelfoto, eigen archief

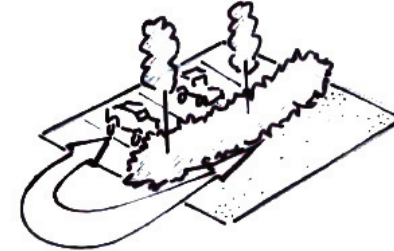

Afb. 7.D.14: Routes door massa en ruimte

Een route moet variatie vertonen. Routes moeten zich door zowel massa als ruimte bewegen voor optimale beleving. De route wordt spannender als de ruimte eromheen zich eerst vernauwt en dan verbreed.

Afb. 7.D.17: Routes door massa en ruimte, dubbelfoto, eigen archief

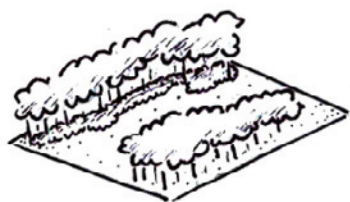

Afb. 7.D.15: Parkeren in het park

Parkeerplaatsen moeten gescheiden worden van het park door een groen of blauwe zone. Het directe zicht op de parkeerplaats vanuit het park moet niet mogelijk zijn, dit is voor de parkbeleving van belang.

Afb. 7.D.18: Parkeren in het park, dubbelfoto, eigen archief

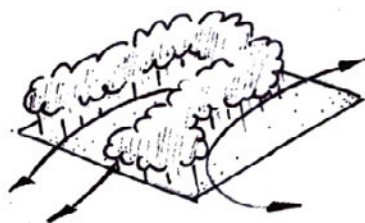

Afb. 7.D.19: Variatie in soort

Variatie in de verschijningsvorm van de massa maakt een gebied interessanter. Bij van groene massa gaat het om een variatie van soorten en opbouw van beplantingen. Teveel variatie verrommelt het beeld.

Afb. 7.D.22: Variatie in soort, dubbelfoto, eigen archief

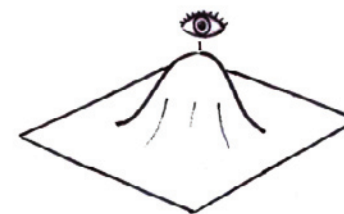

Afb. 7.D.20: Variatie massa/ruimte

Een goed ontwerp kent afwisseling in opbouw van massa/ruimte. Eenheden moeten van verschillende grootte zijn. De nieuwsgierigheid wordt geprikkeld door gesloten en open gebieden te koppelen.

Afb. 7.D.23: Variatie massa/ruimte, dubbelfoto, eigen archief

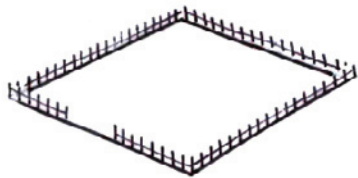

Afb. 7.D.21: Reliëf

Reliëf is een belangrijk middel voor variatie in het grondvlak. Het kan dienen als speelelement of uitkijkpunt. Ook kan het zorgen voor een variatie in vegetatie.

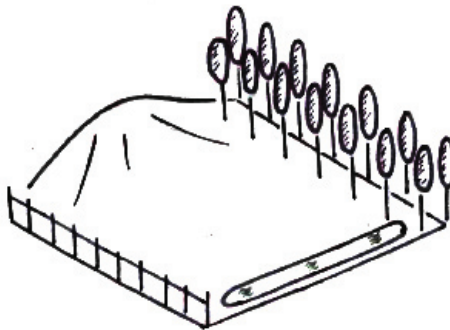

Afb. 7.D.24: Reliëf, dubbelfoto, eigen archief

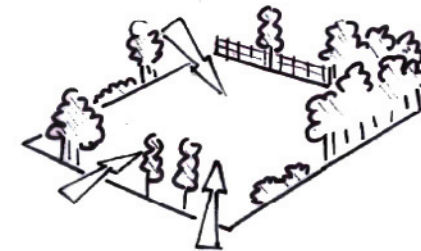
Afb. 7.D.25: Duidelijke randen

Een park moet duidelijke randen hebben. Je moet je niet opeens in het park bevinden maar er echt bewust binnen komen. Hoe helderder de rand hoe beter.

Afb. 7.D.26: Soort randen

Heldere randen kunnen op meerdere manieren vormgegeven zijn: groen, water reliëf of hekwerken zijn enkele vormen. Elke vorm heeft ook een eigen uitstraling en bepaald de eerste indruk van het park.

Afb. 7.D.27: Opbouw randen

In de opbouw van de randen is variatie belangrijk, elke rand vraagt om een eigen vormgeving. Een rand die variërend open/halfopen/gesloten is prikkelt de nieuwsgierigheid. Zichtlijnen naar binnen versterken dit.

Afb. 7.D.28: Duidelijke randen, dubbelfoto, eigen archief

Afb. 7.D.29: Soort randen, dubbelfoto, eigen archief

Afb. 7.D.30: Opbouw randen, dubbelfoto, eigen archief

Afb. 7.D.31: Herkenningpunten, open
Herkenningpunten in een park kunnen op twee manieren geplaatst worden. De eerste is het object in een open ruimte plaatsen met goed zicht erop, het uitlichten van het object versterkt het belang ervan.

Afb. 7.D.34: Herkenningpunten, open, dubbelfoto, eigen archief

Afb. 7.D.32: Herkenningpunten, gesloten
De tweede manier van een herkenningpunt vormgeven is het object tussen massa te plaatsen en er juist een aantal zichtlijnen naar toe laten lopen zodat je blik automatisch naar het object getrokken wordt.

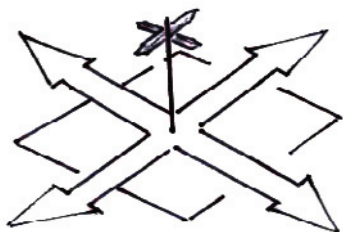
Afb. 7.D.35: Herkenningpunten, gesloten, dubbelfoto, eigen archief

Afb. 7.D.33: Zichtlijnen
Zichtlijnen zijn essentieel voor de beleving van een park. Zichtlijnen door gebieden heen, naar belangrijke punten en vanaf de route stimuleren de beleving en maken een wandeling door het park spannender.

Afb. 7.D.36: Zichtlijnen, dubbelfoto, eigen archief

Afb. 7.D.37: Knooppunten met wijzer

Voor een goede beweging door het park zijn heldere knooppunten belangrijk, naaste variatie is een mate van overzicht ook belangrijk. Routes en/of functies moeten goed te vinden zijn.

Afb. 7.D.38: Knooppunten met wijzer, dubbelfoto, eigen archief

7.4 Constateringen ten opzichte van het Almere Weerwater

Zoals vermeld in de inleiding is het onderzoek opgesteld met de afstudeeropdracht van Tuinarchitectuur 2009-2010 als aanleiding. In deze afstudeeropgave draait het om het ontwerpen van hét nieuwe stadspark voor Almere. Aan het eind van dit onderzoek zijn er een aantal constatering/uitspraken die we kunnen doen naar aanleiding van de analyse van de zestal typische stadsparken.

Het Almere weerwater heeft al een aantal belangrijke kenmerken die deze parken ook bezitten. Het Weerwater heeft een grote potentie in zich om een succesvol centraal stadspark van Almere te worden. Deze kenmerken zijn als volgt:

Het heeft een zeer gunstige ligging in het stadscentrum van Almere, vergelijkbaar met het Vondelpark en park Sonsbeek die tegen het centrum aanliggen.

Met een goede ontsluiting door wegen en het openbaar vervoersnetwerk wordt de bereikbaarheid van het park vergroot zoals te ervaren is bij Sonsbeek, het Vondelpark en het Zuiderpark. Er is hiervoor deels al een bestaand netwerk dat uitgebreid en/of verbeterd kan worden. Daarnaast kan een direct doorgaande route door het park (zoals in het Vondelpark en Zuiderpark) een snelle verbinding vormen tussen het bestaande en het nieuwe centrum van Almere voor fietsers en wandelaars. Er ligt in principe ook een heldere fietsroute om het watervlak van het Weerwater heen.

De ruimtelijke verschijningsvorm van het Almere Weerwater is vergelijkbaar met het Kralingse Bos waarin het water een belangrijke positie inneemt in het park. Momenteel is er veel variatie in de randen en zijn er een aantal gebieden te onderscheiden. Door het versterken van de variatie in massa en ruimte, functies, routes, randen en gebieden zal het een interessanter geheel worden waarbij het visueel en fysiek beleefbaar maken van het water een belangrijk onderdeel is.

Het parkoppervlak is vergelijkbaar met dat van het Amsterdamse Bos en het Kralingse Bos. Het heeft de mogelijkheid om ruimte te bieden aan grotere functies gekoppeld aan parkeergelegenheden waarbij ook gedacht kan worden aan grootschalige sport, muziek- of kunstevenementen. Tevens biedt het voldoende ruimte om een ecologische doorkoppeling te vormen naar omliggende groengebieden. Het bevat dus een grootschaligheid in zijn geheel, doordat het Weerwater uit meerdere gebieden bestaat kan het ook een kleinschaligheid voor de bezoeker gaan bieden.

Wij zijn van mening dat met de kenmerken die het Almere weerwater al heeft en de ontwerpmiddelen die wij gedestilleerd hebben er tot een ontwerp voor een succesvol stadspark voor Almere gekomen zal worden.

7.5 Terugblik

In een tijdsbestek van zes weken is dit onderzoek opgesteld met als doel een antwoord te vinden op de vraag "Wat zijn de hoofdkenmerken van het typisch stadspark en hoe zijn deze als

ontwerpmiddel inzetbaar?"

Voor dit onderzoek zijn een zestal stadsparken in Nederland bezocht en geanalyseerd, die als succesvol stadspark te boek staan en aspecten bezit die vergelijkbaar zijn met het Weerwater.

Het literatuuronderzoek voorafgaande aan de analyse heeft gezorgd voor meer inzicht in wat een stadspark is en onder welke typologieën ze zijn onder te verdelen. Daarnaast zijn er ook inzichten naar voren gekomen over de functie en betekenis van het park en de wat de succesfactoren van het park zijn die niet gerelateerd zijn aan de ruimtelijke verschijningsvorm. Het gehele literatuuronderzoek verliep volgens plan en was een goede voorbereiding op de excursies.

Hierna volgde het bezoeken en analyseren van de zes typische stadsparken volgens de 'mentale map methode' van Kevin Lynch. Naar aanleiding van onze waarnemingen en bevindingen zijn er conclusies getrokken die vervolgens zijn gedestilleerd in ontwerpmiddelen die in te zetten zijn voor de ontwerp-opdracht van de afstudeeropdracht van Tuinarchitectuur. Er zijn meer ontwerpmiddelen naar voren gekomen dan oorspronkelijk verwacht werd, sommige zijn vrij basaal, anderen zijn diepgaander.

In het geheel kijken wij met tevredenheid terug op het doorlopen proces van het onderzoek. De samenwerking en taakverdeling onderling verliep goed, gemaakte afspraken werden tijdig en volgens afspraak nagekomen.

Tijdens het onderzoek hebben zich geen grote problemen voorgedaan. Wel waren sommige

onderdelen lastiger te bevatten en te gebruiken. Met name een goede manier te vinden om van de waarnemingen en bevindingen van een park te waarderen en vervolgens de succesfactor ervan te bepalen en weer te geven.

Over de uiteindelijke resultaten van het onderzoek zijn we tevreden. Het onderzoek heeft handvatten aangereikt om in te zetten bij, niet alleen het ontwerp van de afstudeeropdracht, maar ook voor het ontwerpen van andere typische stadsparken en parken in het algemeen. Daarnaast heeft het ons inzichten gegeven over de verschillende factoren die meespelen in het succes van een park en inzichten gegeven over de positieve aspecten van de afstudeeropdracht van het Almere Weerwater en de toekomstige benutting hiervan.

Tot slot nog een aanbeveling voor nader onderzoek, dit zou over de externe succesfactoren gaan die invloed hebben op het succes van het park kunnen gaan. Wij hebben de factoren wel benoemd maar niet diepgaand onderzocht hoe groot hun rol is voor het succes van een stadspark.

Bronvermelding

Het kaartmateriaal en de foto's in dit rapport zijn geproduceerd door de auteurs. Met uitzondering van afbeelding 4.2, 4.3, 4.4, 4.6, 4.7.

Boeken/boekwerken:

- Lynch, Kevin (1960) *The Image of the City*. Cambridge: the M.I.T. press.
- Steenbergen, Dr.Ir. C.M. & Kooij, E. van der (1991) *Het Montagelandschap: het stadspark als actuele ontwerpogave*. Delft: publikatieburo Bouwkunde.
- Pannekoek/ Schipper (1975) *Tuinen, Tuin Park Landschap, deel 4 openbaar groen en recreatie Amsterdam/ Antwerpen*: Kosmos.
- Whitaker, Ben & Browne, Kenneth (1971) *Parks for People*. London: Seeley Service & Co.
- Vroom, Meto J. (2005). *Lexicon van de tuin- en landschapsarchitectuur*. Wageningen: Uitgeverij Blauwdruk.
- Boon, Drs. Ton den & Geeraerts, prof.dr. Dirk (2005) *Van Dale Groot woordenboek van de Nederlandse taal*. Utrecht/Antwerpen: Van Dale Lexicografie

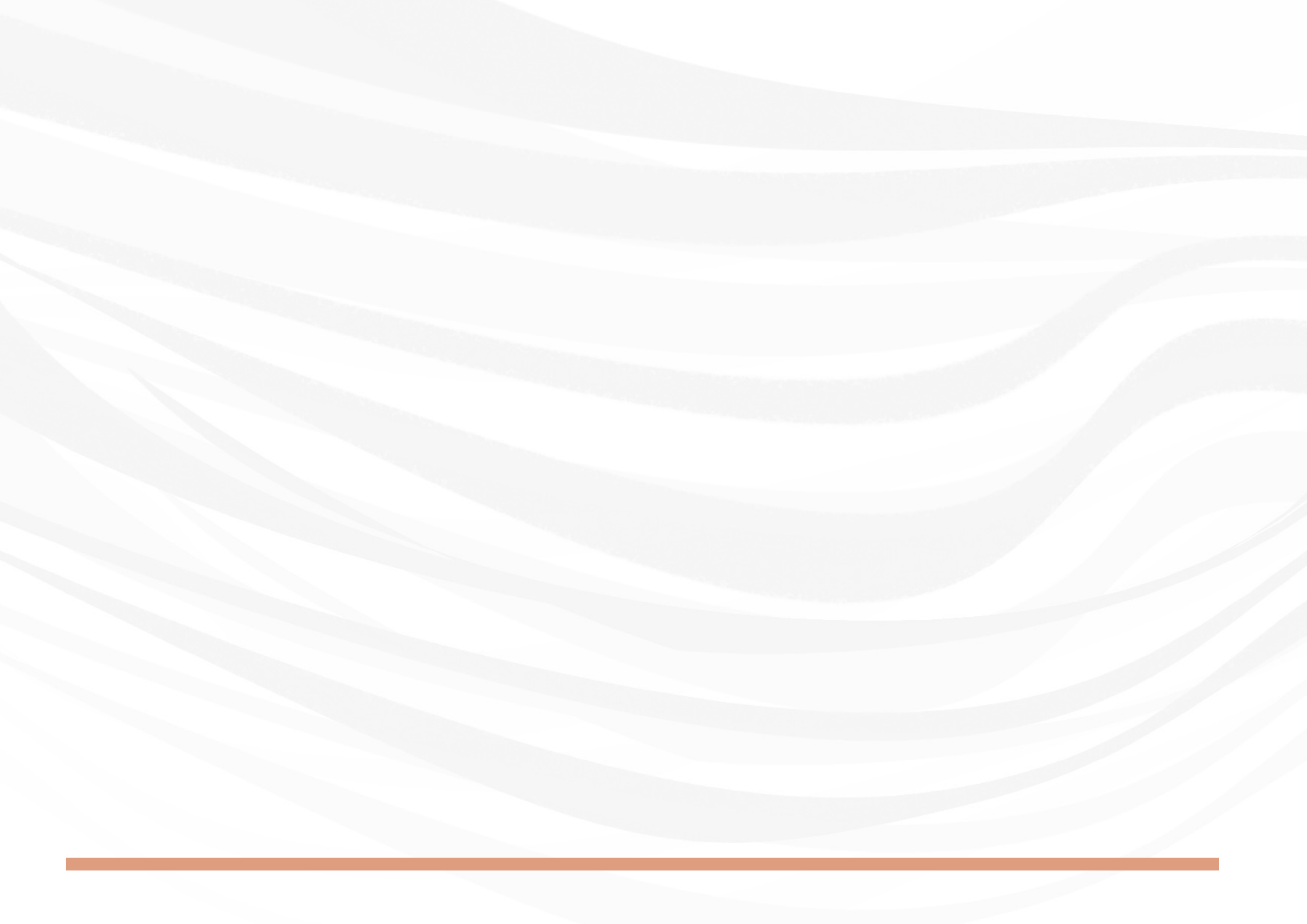
Docenten:

Theo Reesink
Hans Smolenaers
Willem Verhoeven
Johan Vlug

Internet:

<http://www.wikipedia.nl>: definitie stadspark & stadspark Groningen
<http://www.google.nl>: meerdere zoekopdrachten
<http://www.sonsbeek2008.nl>
<http://www.amsterdamsebos.nl>
<http://www.zuiderparkdenhaag.nl>
<http://www.vondelpark.nl>
<http://www.www.top010.nl/html/kralingseplas.htm>
http://www.rotterdam.nl/tekst:brochure_kralingse_bos

<http://matiasm.files.wordpress.com/2007/01/central-park.jpg>, blz 24 afb. 4.2
<http://www.themeparkreview.com/eco/efteling/efteling4.jpg>, blz 24 afb. 4.3
<http://images.france-for-visitors.com/images/large/parc-andre-citroen.jpg>, blz 24 afb. 4.4
<http://www.mediamagazine.nl/weblog/image/parkpop20081.jpg>, blz 26 afb. 4.6
<http://www.freewebs.com/ekonder21/NEC%20goffert.bmp>, blz 26 afb. 4.7

Het stadspark als fenomeen: het succes van typische stadsparken ontleeft

Lisa Biris & Joost Elshoff